

Maria Banuș: „Oricine și ceva“ *

Pe măsură ce trec anii și lecturile noastre de poezie se acumulează, trăim tot mai puternic o convingere — la origine doar o bănuială —, aceea că nu există volume diferite în creația unui poet; spre deosebire de romancierii a căror operă e alcătuită din piese detașabile, fiecare poet își împlinește, de-a lungul destinului său literar, o singură carte, în care plachetele și culegerile de prin ani constituie doar cicliuri. Ar fi, poate, mai îndreptățită editarea întregii creații poetice a unui autor, adăugându-se noul ciclu, așa cum proceda Walt Whitman cu ale sale mereu sporite Fire de iarbă, Căltător și criticul ar avea în felul acesta mereu vie în fața ochilor întreaga lucrare prin vreme a unui autor, ideea de destin poetic s-ar impune mai pregnant. E un păcat editorial să lăse ce arde poetului „ceva nou”, păcat frecvent și la noi, iar nevoia resimțită de toți autorii de a-și aduna din când în când cîntecul nu trebuie înțeleasă neapărat ca lăcomie de cărți tipografice. Cînd cineva îi cere o carte unui poet a cărui creație e risipită sub coperti multe, acela simte negreșit că de fragmentară imagine despre sine va oferi cu una sau alta din culegeri, luate în parte.

În cazul Mariei Banuș, aceste considerații de ordin general au o aplicație particulară, ne e aproape imposibil să ne imaginăm o lectură a noii sale cărți, Oricine și ceva, fără a avea în minte cele treizeci de volume din Tăra fetelor, excepționalul său debut care a fixat profilul autoarei abia ieșite din adolescență și pe al unei protagoniste a liricii feminine românești. Asemenea debutați condiționează, dacă se poate zice așa, întreaga creație a unui autor. Există mari poete ale căror prime culegeri de versuri sînt irelevante (precum Mărețană, Ștefănița și grația) și recunoașterea acestor volume sublinia că nu s-au soluționat criteriul program: a secretă ficcare nouă, operă a unui scriitor în perspectiva istoricului său destin literar nu pare însăși un secret, dar cu ani mai târziu cu cîntecul și asumă acest destin, ca și cum ar fi o etapă. Maria Banuș a dovedit în măsura sa editarea de Scrieri, ale cărei prime două volume au apărut cu cîteva luni în urmă, că înțelege să-și asume integral poezia, oricît de înegală ne apare întinderea ei prin decenii.

Oricine și ceva marchează o revenire la mîncarea inițială, din Tăra fetelor, revenire începută cu volumul Tocmai ieșeam din arenă (1967).

În Oricine și ceva Maria Banuș adună un număr de meditații lirice pe tema identității umane, a spațierii și permanenței sale. Dincolo de fiecare din noi, dincolo de nume, există o stare de anonim, pierdînd devenim oricine: „Cel mai greu și mai greu / e să-ți pierzi numele / cînd din surcele / și te-noriți la numele tău dinții, / la ORICINE” („Personal name”).

Identitatea se pierde în multe chipuri, ea poate fi un număr risipit, ci și ascunsă voluntar, ca într-un sarcasme — mîhniți „Victim”, care ne refuză atenția și atunci

cînd îl întîlnim între „Răzlele”-le din tomul secund al Scrierilor: „Ce-mi place în victim / de ies și strig aferim, / e jocul cu obrazare, / că nu știu cine-i cutare, / mielu-i lup și lupu-i miel, / eu sînt tu și tu ești el, / zici că bobu-i sfîntul proaf, / scoate gheara lui Irod, / cînd te uii mai strins la cîd, / dal de cornul de buhai, / și ascuns, cam într-un peș, / în alai, balang, un leș. / Asta-mi place în victim, / de ies și strig aferim”.

Poeta acuitărilor senzoriale din Tăra fetelor, cea care se prezintă tulburător: „Vin cu un singe nou ca o cofă de zmeură dulce”, plînge acum, dar cu austeritate, fără a-și „infumuseța” exteriorul întinerea, la vederea treptatei vegetalizări a flinței, cînd viața trece lent prin trup: „Atînce-mi cu buzele umărul, / E un ciot de copac, / O tresărire de-abia, vegetală, / Nervii păsesc ca iarba și tac. // Treceera asta se face blind, / așa că să nu-ți fie teamă, / Sămînță și plantă nu ne întrebă nimic, / Cîrind vom fi cu ele de-o seamă” („Aproape pămînt”). Dar nu întodeauna trecerea „se face blind”. Marele dușman al identității, al flinței este acel teribil CEVA, care se însinuează necerător și care poate rețea viața. În poezia „O dimineață” cumplită forță este definită, ca vorbe voit palide, teratologicul imprimîndu-se și mai adînc în memorie, prin contrast: „CEVA indiferent e vă dați seama / o basma roșie pe cîmp / o adiere / cînd pe deluri sînt care / cu-aocerșii de Tîglă / sau pur și simplu / o dimineață / și urme de copii pe drum, în noroful / care se avîntă / și fire de paie cîrute din car, / o rău alb-creșuț / care trece drumul / așezîndu-și rău / ești sau nu ești, / și un ploș care-și tremură frunzele, / liber / de tine, / CEVA care lunecă / dinafară-nălmăru, / lăcănă cu nimbălcă trece, / cu ochii fierți, famarii, dechiși spre ORIGINE”.

Acest CEVA e o prezentă eternă, amintind de „Pă-sărie” lui Hitchcock (în „Bătrîn”, motivația amestecării de staturi e prelată sugestiv, cerul e deșag o hîrtie subțire, rapă de ciociri seeritice, amestecare voit ignasă: „și gîngăvîm și rîdem, / și lipim hîrtia cu cap, / și rafelăm tapetul de cer, întins, fără cut, / cu delicate crochiri de pășni și noi / care ne-amînă”). E un fel de putere obscenă, veștină numără răsărit și răsărită și să dîrvele ignasă: „Orice” întreb, el rîce, / cu voce strîmă: „Jucă-ți-ți / și se asemă după curvate de toate zile, / după grîlă de noi” („Ei nu se curv”). Revine în memorie meditația materialistă din mai vechiul poem „Gea în termenii” („Ești în termenii”).

Arta poezică după care se condamnă Maria Banuș e una gravă, ce refuză pedobalul: poezia este „clarțuză se apăsă”, vîntul „virtuositate esențială”. Într-un poem din volumul anterior cîntec despre care vorbim — adică în „Pierderea din Fașon”, 1969 — înțelegem o primă schiță a obsesiei identității zero, a lui Oricine. Ne referim la hotărînd din „Elegie”, unde „agostăzînd metafora”, „amehorial hotăr / unde nu se țarește decît / sîrul de simu-lare, / stăm în giugiu de piatră-aiubar, / A hîngă A, A este, stă alături de stă, / în necropia lăcătute, / profilită-n amurg”.

Structura pe o obsesie devoratoare, Oricine și ceva e adăugă rodnă la Căntecul Mariei Banuș. Nu e o carte egală ca tensiune lirică, ambția ciclică deservește adesea pieta lirică lăută în parte, multe din poeme rămîni reci, elegante exerciții. Prozașmele se fac simțite în destule pagini, ici-colo, gravitatea reală a meditației e mișată de cîte-o exprimare nefelică: „Leapsa pe ostate se cheama unul din jocuri, Doamne, ce lec pătimas și greu.”

Nic Constantiu

Nicolae Ioana: „Monologul alb“ *

Pentru cine este citit de cit atent la realele procese ce au loc pe parcursul unui număr de ani mai mare sau mai mic, în cazul oricărui poet tinăr, își poate da ușor seama că semnul progresului estetic nu stă deloc în bruștele „schimări la față”, determinate de imboldul zadarniciei sincronizării ad-hoc ce cea ce pare a da cuvîntul de ordine în materie de modă poetică. Imbușcătore cu adevărat și femeie de reținut sînt, mai degrabă, acele mișcări de natură subterană care, de la un volum la altul, marchează tot mai apăsător un zădărniciu du-te-vino, indiciu sigur al binefăcătoare obsesii pentru adîncire și esențializare, pentru sinteză. Dacă faptele se desfășoară astfel, înseamnă că poetul în cauză este hotărît să acționeze pe cont propriu și este capabil să dea ascultare vocii sale interioare, să-i capteze cu patimă sunetul din adîncuri.

Fărăste, în planul recepției critice, e deosebit de semnificativ momentul în care se constată că anume linii de forță funcționează de așa manieră încît devine evident faptul că poetul aspiră la reevaluarea din unghi sintetic a întregului său demers liric. Așa se face că unii anumiți volumi îi este „încredințată” sarcina de a da seama asupra a tot ce s-a întîmplat mai înainte, în sensul validării elementelor cu valoare simptomatică din cărțile anterioare. Monologul alb cea de a treia carte de versuri a lui Nicolae Ioana, își asumă, credem noi, cu toată decizia, o atare sarcină specială. Meditația patetic-romantică din Templu sub apă (1967) și aceea oarecum obiectivă, implicată într-un discurs de extracție simbolică-livrescă, așa cum apare în Moartea lui Socrate (1968), acum se întrepătrund, inserîndu-se într-un unie flux: acela al reflecției grefate pe structurile semnificative ale autobiografiei morale. Cu alte cuvinte, ceea ce alătită de zăvăluia însemnele pare tinere ambiții de a spune totul despre lume, sau pe aceea vîndînd un orgoliu aproape exagerat de a restitui esențele metafizice conținute de un anume „pretext” mitologic, în momentul de față, cunoașterea un salutar proces de înfîmțare lirică. Este, în tr-un fel, destul de curios să constatăm că, în ce-l privește pe Nicolae Ioana, drumul poeziei spre biografia sufletului străbate mai întîi tărniurile investigației dogorite la flacăra aprinsă de ochii minții. Ca atare, „metafizica” cuvîntului, căruia, grație cumuliului de forțe conferite simbolice, i se atribuie înșăși funcția de chează al vieții și al morții (cîtm, la un moment dat în Moartea lui Socrate: „nu mi se trage moartea din mine, / din ochii, din brațele, din picioarele mele / nu mi se trage moartea din vreo pasăre / din sufletul meu cu dînr-un iaz înflorit, / mi se trage moartea dînr-un cuvînt / ce-a crescut în mine ca plămîni în lîm” etc), în Monologul alb se lasă acaparată de aleaun cunoașterii de sine la treapta experienței de viață, a scrutării și interpretării acesteia. Tocmai o asemenea metamorfoză e ceea ce s-ar putea numi ideea de existență în sentiment al existenței înșăși constituie sursa unor memororii epic-halicinatori iscate, spre exemplu, de obsesia eredității paterne: „Cînd treceam larna podul și cite o spalmă lungă, cutenă în aza înghețată, / scoate cite o ochi roșu, / cite un picior alb prin gura copcii, / tot alungat fiind din urmă n-am / observat cum / taia / meu a murit, / ce poate eram visal, / Apoi, fiul morarului imi șoptea / Vai și cum / era fiul morarului, / într-o lumină cum imbrăcat în alb vior / și nu-i era frig, / își scoate din cînd în cînd / din buzunar batista / și-și stergea sudoarea, / Vai și cit de trunz era / fiul morarului! / și mă alerga pe drumul înzăpezit / fiul morarului și alerga mult / mai repede și mi-ă spūs - / du-mă în spate, / sînt obosit / și și-a pus botul lung / pe umărul meu // și o lacrimă din ochiul închis / s-a seurs pe umărul meu” (Podul). La fel în Mică elegie. Vechinul din pat, La Arliada, unele dintre cele mai concentrate și mai bune poezii ale volumului.

Cele cîteva tentative, de fixare a universului bucelic-natural pe axul reflecției lirice aproape directe par a-și derivat originea tot aici, în valorificarea unui posibil fragment de biografie reală. Altmîieri, cu greu ne-am putea explica concretizarea viziunii patetice dintr-un poem precum cel intitulat Lanul: „Lasa-mă să te văd de această umbră unde stau întins / cîmpie cu sîni cu gînduri și cu piciorare / pe care buzele mele vor umbra, / așteaptă sa te / ample de dumnezeu și să ridici lumea din nou: / aici la umbră pe coastele reci unde ridică lumini și umbre de orgă sorii apăsînd pe pămînt, unde începează / lăceșe și unde gura mea se strînge să moară / într-un spasim în fața argintului morții sufletului / aici la umbră unde lăceșe și unde lumina lăceșe în lăceșe și pasărea / strigă”. În fine, de presupus că elaborarea sublimat narativului poem Alungarea (surprinzător prin coerența cadrului epic-descriptiv dar și prin dramaticul irradiației simbolice) se sprijină pe aceeași depăină familiarizare cu mediul natural din care sînt reevocate elementele metafizice: „Căltărește vîntul pe soarele albe / un cal fără picioare alergă / după a pasăre obosită pe lărmul stîncos / fluietă moartea, o fluietă își înalță capul / într-o raclă umedă de flori, alergătorul trece printr-un far / privește la copiele calului / cum fuge printră mîreșe ridicîndu-se la ceruri / sîntei albe cereșii peștii se ascund după un mal / și în urmă rășine doar coasta galbenă / înegrită și părăsită, / alergătorul e girbov e tinăr e inalt / are ochii dechiși și părăl / îi flutură deasupra cascadel înlemite, / de unde am văzut asemenea alergător și asemenea ca / și asemenea pasare coborînd din cer / ca un safir ce doarme în vîntul pămîntului necerșut, / dar vine calul și se cutură cu dinții pămîntului și lovește cu picioarele rădăcinile vi-nare / dar vine alergătorul înaintea calului / să fure pasărea și să-i deschidă pieptul ca unei mîșcării / și să-i privească singur, / dar vine pasărea dinaintea lunii arzînd / și fure / înima alergătorului”.

Trebuie să arătăm înșă că într-o foarte mare măsură volumul Monologul alb de Nicolae Ioana face loc baladelor lirico-epice de ampolare, baladă în care invenția pură ține poziții privilegiate. De data aceasta, avînd de-a face cu ambițioase elaborări poetice, amintind unele dintre baladele lui Miron Radu Paraschivescu și (mai ales) Geo Dumitrescu. Înșăși prima piesă a cărții Moartea dansatorului — conținînd „douăzeci de cînturi despre dans și dansatori” — aspiră la stăutul unei asemenea construcții de anvergură. Aceleași formule aparțin numeroase alte poeme: în Iuliu, Liliacul verde, Pasărea și umbra, În tinerulul fîntîni, Peștii, Funeraliile unui rechin. Întîmplarea de după amiază, Cîinele mării și altele. Reducînd faptele la esența lor, să observăm număidecît că de data aceasta disputa dintre izbindă și eșec este foarte strînsă. Poate cu cîteva excepții, în interiorul aproape fiecăreia dintre bucățile amintite se desfășoară cea mai aprigă confruntare între pasajele de autentică poezie și același bîntuie de prozaism și retorism. Revîndînd, la Moartea dansatorului, pentru oricine apare clară diferența de calitate de la un cînt la altul. De pildă, ne place cîntul de început, datorită solemnității „poveștii” dar și discreției înșăși a unei de reflecție amară: „În urma focului, în urma apei, în urma timpului / vin dansatorii / cu părăl alb cu chipurile negre, / dansază într-o ruină / dansatorii într-un asfințit / oarepe / pe creștelul lor sună ca un bulgăre de ceață / dupe ruina vin dansatorii și calcă peste / cenușă cu picioarele curate, dansază / să răsără iarba din nou”. În schimb, cum spuneam, nu putem să nu ne manifestăm rezistența în fața unor puternice avalanșe de retorism, a căror frecvență e nu odată sufocantă.

În general, se pare că Nicolae Ioana nu e încă de ajuns de convins că adevărata sa șansă de baladist stă în efortul de a se menține într-o viziune epic-descriptivă unitară, o viziune a rememorațiilor directe, potențate de tensiunea onirică, precum (de exemplu) în poezia intitulată Chionea. Pe de altă parte, nu știm de ce poetul nu perseverază mai mult în direcția poemului de maximă concentrare la suportului metafizic, direcții în care, cel puțin de cîteva ori, ni s-a părut de-a dreptul excelent. O singură mostră e „Astfel închis mamestos fără teamă / pe un mal dechiș lăudă simpla mea / arlipie / e de despart de trup, / sună vîndubul a cai neînțeleși, / minții bolind de uitare cu botul îngropat / care vor în armăsari să nîngă (Minjii).

Nicolae Ciobanu

revista revistelor

Ateneu, nr. 100

Revista Ateneu nr. 100 este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură. Ea este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură.

Revista Ateneu nr. 100 este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură. Ea este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură.

Revista Ateneu nr. 100 este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură. Ea este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură.

Revista Ateneu nr. 100 este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură. Ea este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură.

Revista Ateneu nr. 100 este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură. Ea este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură.

Revista Ateneu nr. 100 este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură. Ea este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură.

Revista Ateneu nr. 100 este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură. Ea este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură.

Revista Ateneu nr. 100 este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură. Ea este o revistă de mare interes, revistă din Bacău a primii îndepărtate omagii din poezia modernă și din revistele de cultură și literatură.

AL CERNA-RĂDULESCU

Arbori din țara promisă

Editura Cartea Românească, 1972

Foiosind concomitent mijloacele memorialistice și ale comentariului critic, unind adică evocarea și confesiunea cu examnarea opere, însă în limitele obiectivității fixate, Al. Cerna-Rădulescu reconstituie dintr-un unghi propriu imaginea unor deosebite personalități ale culturii românești (în ordinea sumarului: Liviu Rebreanu, Petre Pandrea, Nicolae Iorga, D. Tomescu, N. Ploșcor, Tudor Arghezi, Gala Galaction). Intenția autorului a fost în primul rînd aceea de a realiza o suită unitară de portrete morale, termenul comun de raportare fiind mai puțin activitatea propriu-zisă literară a personalităților avute în vedere și mai mult reliefaarea unor atitudini de ordin civic și artistic, de unde un mare interes pentru publicistică și pentru acțiunea directă: pentru a se apropia de om. Al. Cerna-Rădulescu alege drept principală sursă de investigație participarea la viața cetății, optînd cu alte cuvinte, între creator și cetățean, pentru cel din urmă. Dificultatea unei asemenea întreprinderi nu este dintre cele mai puțin, fiindcă în vreme ce portretul unui creator trăiește prin evidențierea particularului, a notelor singularizatoare, caracteristice pentru același vor fi din-potrivă, trăsăturile așa-zicînd comune, tipice; și dacă, în virtutea unui crez moral, Al. Cerna-Rădulescu pune în discuție pe latura socială a existenței celor a căror personalitate e evocată, el nu ignoră, jertfindu-l, elementul unic, individual, ci îl descoperă într-o formă înedită, transformînd astfel o barieră neierătoare într-un obstacol învins. Aici algearea narativă, cit și evitarea căderii în simplă frazeologie se explică prin acțiunea aceluiași factor, atitudinea autorului: pentru Al. Cerna-Rădulescu, figurile celor evocați devin termeni unei confesiuni morale și în înțeles nu înțeles al unei acțiuni și tonul avînd în permanență o coloratură afectivă, în ale cărei ferme vibrații — într-o expresie uneori excesiv retorică — trebuie văzută o participare sufletescă profundă, mai mult decît simpla adunare intelectuală. Vechi și constant publicist, chiar un pătmas al jurnalisticii, Al. Cerna-Rădulescu s-a format într-o ambianță spirituală dominată de figurile celor despre care scrie în cartea sa de astăzi și se poate să avem prilejul să-i cunoaștem direct și confesiunii și se adăugă mărturia documentară, totul fiind proiectat însă în portretistica morală, cu aparent de examen obiectiv contrazis de ușoară exaltare a tonului, de un farmec aparte prin inflexiunile ușor văturoase, mai bine zăis căutat, în maniera cărților vechi. Nu o singură dată se vînză rectifierea unor opinii curente și consacrate, această intenție fiind cu deosebite vizibilă în cazul textelor despre N. Ploșcor și Gala Galaction, „freneticul cenăzur”. Der un mare interes sunt informațiile de ordin istorico-literar, se dau astfel prețioase relații asupra ultimelor perioade a vieții lui Liviu Rebreanu; tot aici, remarcabilă este și stirea, amîntită oral autorului de călătorii Petru An, dar probată printr-o eloventă comparare de texte, după care Camil Petrescu a scris Mitică Popescu în replica la Apostoli. Plină de căldură, evocarea lui Petre Pandrea dezvăluie un episod semnificativ pentru filozofia morală a celui care a scris Pomul vieții și salvarea la îndemnul lui Lucian Blaga, a unui grup de 300 de antifasciști arestați. Impresionantă și necesară este reconstituirea lui Nicolae Iorga împotriva aserțiunilor fascismului, prin sugestive și tăcut din vehemente sale articole; de asemenea, pentru efortul zguduitor al marelui căltăruț, detaliile continute într-un reportaj apărut abia în 1946, și reprodus fragmentar în această carte, în care Al. Cerna-Rădulescu e deosebit de interesant. Demn de interesul său și tentativele de reconstrucție a unei opere literare a lui C. S. Nicolăescu-Ploșcor, după cum recuperarea unei mai puțin cunoscute imagini a lui Argeșcu-publicist nu poate lăsa indiferent pe nimeni. Sustinută convingător, ipoteza asupra structurii personalității lui Gala Galaction devine o evidentă.

Arbori din țara promisă este o carte „pentru minte și inimă”.

ION ARAMĂ

Furtuna albă

Editura Militară, 1972

Un roman viu și antrenant a scris Ion Aramă, roman „specializat” în cărți cu subiecte din viața marinarilor, această subiecte istoric-avînduși; explicata în biografie autorului, Ion Aramă, al unei scoli de marinar și alăc multă vreme printr-o năvălă. Furtuna albă nu este însă numai o carte a unor evenimente spectaculoase, ci în primul rînd se urmărește evoluția unui caz de conștientizare, analiza fiind implicată cu construcția obiectivă într-o narativă condusă cu o bună stăpînire a mijloacelor. Dincolo de cadrul apăsător al vieții marinarești, evoca cu sobrietate, în ciuda unor inflexiuni lirice care trădează mai degrabă permanent unor desînderi ale autorului (debutant, la 19 ani, cu un volum de versuri), se detașează, conturate cu pregnanță, cîteva figuri caracteristice, între care întîietate revine locotenentului Radu, proaspăt ofițer cu gust de aventură, vînt la fațete neobișnute în virtutea unor reminiscente livrești. Numele comandant al

unei vedete, tinărul ofițer încearcă să stabilească un acord între imaginația sa exaltată și realitate, dominantă fiind o anume rigiditate și indecizie, efect al tentației de a se comporta asemenea unui erou din romanele cu marinari. O întîmplare neprevăzută — o furtună puternică în urma căreia mica ambarcațiune este amenințată să se scufunde — canalizează disponibilitățile personajului, obligat să facă față unor împrejurări dramatice. În condițiile aspre ale orelor de confruntare cu stihia, locotenentul trece printr-un proces de fortificare sufletescă, analiză și îndeminare de-a lungul romanului, printr-o abilită alternanță de planuri fiind rememorate imagini ale eseurilor eroului, determinate de o sensibilitate hipertriofă, șarlatan exultant de călătorii în vederea salvării. Amintirea unei iubiri ratate reprezintă un mod de a suera o sibi-biciune lăuntrică, afliată în contrast cu nevoia imperioasă de a salva cu orice preț vasul și oamenii din subordine. Se adăugă, în momentul în care printr-un ajutor oportun există posibilitatea unei comode salvări prin trecerea pe altă ambarcațiune, primindu-se chiar și o aprobare oficială în acest sens, un firesc impuls de mîndrie: vedeta va fi totuși adușă la fărîm, în urma unor mari eforturi. Roman al unui examen formativ, Furtuna albă depășește obișnutele narațiuni prin care se urmărește descrierea unui mediu, accentul fiind pus pe elementul uman și nu pe specificul exterior, deși nu lipsesc unele tratări în manieră jurnalistică. Autorul, cu reale disponibilități în direcția investigației psihologice, încă tentat de declarativism, știe să vadă, sub crusta rigidă a faptelor, mișcarea vie a unor conștientizări și acțiuni obligatorii boțite ori cu siguranță și aplicare o stare de tensiune dictată de o situație ieșită din comun. O mai atentă supraveghere în direcția suprimării elementelor ce țin de arsenalul reportericesc se impune.

ION LOTREANU

Aici, lîngă Carpați

Editura Militară, 1972

Aflat la a treia carte, poetul Ion Lotreanu își precizează natura elegiacă a înzestrării într-un grup de sonete ce au ca comună unitatea de materie; cîntarea sentimentului patriotic. Adoptarea unei forme fixe și stricta delimitare a inspirației sunt forme de împotriviare față de inclinația spre o anumită „dezordine” lirică, evitată în precedentul volum al poetului (Lăcuse și aeroporturi) în încercări de disciplinare deliberată a sensibilității și a expresiei. Rezultatele sînt cele așteptate, fiindcă Aici, lîngă Carpați este cea mai bună carte a lui Ion Lotreanu; sonetele trăiesc prin multiple imagini proaspete și curate, dominate de un sentiment nostalgic avînd ca notă specifică o sugestie a fericiului vegetal: „Trec frăgeții de lună, dulcea sete / Se potolește-n arcuți durăre / Înalte curcubeul mi arid în gene / Si stă, ca albinele, în pleie, / O pasăre cu-nțuceni în pene / Pe mînti asază pasnică poezie. / Spre malul mării, printră parapete, / Alergă rîul linlat de mreună, / În cîmpuri răcorite, fără soapte, / Un zvon de arpi din seminte coapte / Alunecă de-apururi înșure vază, / Ci zărie spre dimineți se-nelină / Si-astoaia, demne, pata de lumină / În soarele din suflet; / Să răsără! / Sub severitatea formală se ascunde o nestăvilită pornire spre reveria eliberatoare, peisajul țării, locurile declinșind amintirea unor momente istorice deosebite, continuitatea sub aspectul tradiției fiind rețrate, transferate în spațiul unei asumări personale: „În cortul din lăuntru sînt păduri / În umbra lor, ca-n liniștea fininții, / Se stînce alinași tremurarea minții / Si ceața rădăcină / Ochii puri / Și regășesc culoarea albă crîni; / În frunzele ce ard sub norii suri, / Cînd leneșește în nervuri, / Fosnesc din nou în leagănul luminii”. Ion Lotreanu este un poet autentic.

Mircea Iorgulescu

Desene de VERA HARITON

azi în librării

- EDITURA „MINESCU” — Camil Baltazar: Violoncel solar, versuri — 81 pagini, 6,25 lei. — Mihai Beniuc: Poezia militantă, eseurii. Cu un cuvînt înainte al autorului. — 160 pagini, 3,25 lei. — Azi, în România — carte radiofonică de reportaj. — 162 pagini, 5 lei. — Ion Paș: Aducere aminte. — 256 pagini, 8,25 lei. — Veniamin Kaverin: În fața oglinzii. În românește de Tatiana Nicolescu. — 312 pagini, 9,50 lei. EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ” — Mihai Stoian: 5 romane trăite. — 236 pagini, 8,25 lei. — G. Ionescu-Gion: Versuri II, 932 pag., 13,50 lei. EDITURA „MINERVA” — Barbu Paris Monileanu: Scrieri. Prefață, text ales și stabilit, note de Rodica Rotaru. Seria „Restituție”. — 314 pagini, 15 lei. — Nicolae Iorga: O viață de om, așa cum a fost. Seria „Memorialistică”. Ediție îngrijită de Valeriu și Sanda Răpeanu. Studiul introductiv, note, comentarii, indice de Valeriu Răpeanu. 990 pagini, 26 lei. — D. Anghel: Poezii și proză. Antologie, postfață și bibliografie de Georgeta Horodincă. Text stabilit de Mihai I. Dragomirescu. Seria „Arcade”. — 272 pagini, 6 lei. — Al. Vlahuță: România pitorească. Cuvînt înainte de Zaharia Sângeorzan. — 160 pagini, 3,75 lei. — Auri sacra fames, antologie de literatură română anonimă. Texte alese și prefață de Al. Hantă. — 236 pag., 12 lei. EDITURA „DACIA” — Rudolf Carnap: Semnificație și necesitate. — 315 pag., 13,50 lei. — Pop Laurențiu, Farkas Zoltan: Elemente de ateism științific, 138 pag., 3,50 lei. — Ady Endre: Vörös Felhök (Nuvele), col. „Biblioteca școlară”, 293 pag., 4 lei. EDITURA „KRITERION” — Szabo T. Attila: Nyelv és kult. Válogatott tanulmányok, cikkek III. (Limba și trecut), în limba maghiară. — 624 pag., leg. 22 lei. — Gm. Giurgiuca: Távország (Pie-cări) versuri în limba maghiară. — 64 pag., leg. 17,50 lei. — Maria Pechtol: Thalia im Temesvár (Thalia Timișoreană), în limba germană. Seria „Kriterium Bûcherei”. — 220 pag., leg. 8,75 lei. — Alexandru Petrovici: Pionirski reci (Cuvînt pioniresc), în limba sîrbocroată. — 136 pag., bro. 4,75 lei. EDITURA „ION CREANGĂ” — Mihai Eminescu: Basme, în limba germană. Traducere de Wojciech Acharyz. Col. „Biblioteca pentru toți copiii”. — 152 pag., 7,25 lei. — Petru Vîntilă: Căltătoare pe planeta Zeta, roman. — 124 pag., 4 lei. — Călin Grău: Domnița de rouă, în limba germană. Traducere de Lotte Berg. — 148 pag., 17 lei. — Povești istorice. Col. „Prima mea bibliotecă”. — 408 pag., 8,75 lei. — Marton Lili: Căltătoare pe harta țării, reportaj, în limba maghiară. — 396 pag., 5,50 lei.

Premiile revistei «Luceafărul»

DAN VERONA

Aici

Călătorind am simțit patria
lingă timplă urcând ca o flacără.
O corabie cu aripi
m-a purtat totdeauna
pe căile îndrăgite. Trandafiri se topeau
pe buzele îndrăgostitelor.
Și eu cum aș putea trăi dacă nu aș iubi
ceea ce înseamnă viața mea.

muntele meu,
cimpia mea,
livezile mele voievodale ?

Aici pasărea cîntă pe limba mea,
diminețile luminează pămîntul
ca-n paradis; înalt e văzduhul dulce-amar,
de cîreș,

Satele se zvonesc ca niște boabe de grâu
aruncate printre dealuri împărătește

Cum aș putea trăi dacă nu aș iubi
ceea ce înseamnă viața mea,
Cerul meu,
fîntina mea,
țarina mea ca o lebădă stelară ?

O corabie cu aripi
mă poartă pe căile îndrăgite. Noaptea
se-adună cocșii sălbatici
și strigătorul lor tulbură munții și pădurile
Deasupra capului meu se va ivi găinușă
în mijlocul universului.

Curînd
în murmurul zorilor
mă voi culca și eu
lingă o poartă de aur.

Nu căutați
prea departe

Nu căutați prea departe semnele unor
ținuturi de miere. În mine
se află poarta prin care se poate intra.
Eu sînt cornul de aur cîntînd
în mijlocul patriei.

Sub lespezi doarme un voievod.
El doarme în mine.

La umbra crinului se-adăpostește, lebădă,
stelară,

un ropot lung
În mine căutați-l.

Eu sînt cornul de aur cîntînd
în mijlocul patriei.

Suavii cîntăreți ai Moldovei
umbă prin mine.
Fîntinile Țării Românești
în mine își au piatra neistovită.
În mine ard înalt
făclile Transilvaniei.

Astfel trupul meu
pare locuit de stele albastre.
Fără toate acestea
trupul meu nu ar fi decît o pulbere
în bătaia vîntului
fără odihnă.

Dar cel care învață cîntecul păsării,
cel care sapă galerii prin cuvintele
înteleptului,
cel care veghează lingă zăpezile
trandafirilor
acela își cunoaște albia.

Un privilegiu
mi-e nașterea.

Fiecare izvor al tău
e ca o mare închisă într-un crîn.
Temelie a luminilor
sînt izvoarele toate.
Seara aduce fluturi de mătase
dintr-o matcă străveche
și focuri de mîrodenii
în slova ta se aprind pe coline.
Sufletul meu se deschide
ca o fereastră
la capătul nopții, aflîndu-te.
Tot văzduhul este al meu
cînd sînt cu fața spre tine, patrie
foc înțelept,
vas împărătesc
din care veșnic curge iubirea.

Iluminări (II)

Deopotrivă cu tine
nu mai există nimic. Înșoși
existența noastră
se justifică prin tine, patrie —
trandafir majestic.
Drumurile mele
în tine se pierd —
fiacări subțiri închinîndu-se
pămîntului tău —
potir aurit.
Deopotrivă cu tine
nu mai există nimic.
Tu ești liniștea mea, steaua mea
în centrul lumilor strălucind.
Strugur în rouă
lingă buzele insetatului.
Oasele trupului meu
sînt privighetorile tale.
Cîntecul cel mai înalt ești tu
patrie.

Deopotrivă cu tine
nu mai există nimic.
Sfîos îți sîrut
înmiresmatul tău lemn.
Cerul tău își face pat
în inima mea.
Prin mine treci în omurg
precum lebădă
prin albastrele porți ale apei.
Petale înrouate
alb înclinîndu-se spre timpla ta
deschid soarelui
porțile vieții
Patrie, patrie —
nimic nu poate fi
deopotrivă cu tine.

Înstelată
ca ziua de Mai

Iată, ziua de Mai
vestitoarea salcimilor
m-a ajuns încă o dată. Ca niște privighetori
cîntă în trup oasele tinere.
Cit muntele e clipa
ca-mi ocrotește iubirea. Purtătoare de miere
bat zările patriei
în caravane celeste.

Iată, ziua de Mai
limpezire a trupului
ridică semnele pieritoare în veșnicia
petalelor. Murmură lemnul de dragoste
în pieptul pămîntului.

Iată, ziua de Mai
luminează ca o cetate subțire
de miere. Cerul se poate atînge cu fruntea.
Și vine noaptea și-n orbitele ei
strălucesc semne de aur.
Patria-i instelată ca ziua de Mai.
Pe gura poetului cad aripi.

Desen. de MIHAI GHEORGHE

ION ANDREI

Cîntece de Ziua Republicii

Sosirea unui alt început
Ne trece cu dragoste
În singe...

Cu astfel de cîntec
În ziua
Aniversării REPUBLICII
În miinile mele se pot săpa
Fintini

Vinturile trec liniștea
Iernii
Prin cercuri metalice
Vis împlinit —

Gîndul nostru a devenit
Cel mai înalt turn din
Galaxie
Conversînd cu timpul
Sărutul Păcii.

...Auzi
O pasăre cîntă
Din sudul universului
Plecarea plilor
Limpezi
Spre chipurile noastre
Ce au înecat ochii războiului
în apele
Păcii

Visul iubirii deschide fereastra
Oprește vîntul pe trup
Măsură

În stropi de lumină
Copiii
Lipesc jocuri pe iarba
Blîndă —

Timp cînd prin suflet
Ne trece
Liniștea enormă.

*

Legile zilei îmi sînt
Puteri
De sus
Noaptea vin
Cu credința sincerității
Stelele singure
Purități ale altui pămînt
Să le spunem
Unde se află cea mai aproape
Apa
Ele vin prin diferite forme
Ale altei lumini

Clipa ne arată surprinzător
Cum putem începe transformarea
Culorii
De pe altă piatră —

Copiii ne admiră
Ne-ndeamnă
strigînd
PACE.

*

Înainte de liniștea
Muzicii
Înainte de odihna
Singelui
Pe umbra verde

E bine pentru amioza Țării
Să cunoaștem
Cu ce fel de mingiere

Se apropie vîntul de noi și putem
Deveni lumină
Cînd soarele ne aluneacă de pe
trup

El devenind
Ochiul omurgului...

Putem deveni
Forma de miine
A pămîntului
A pietrei
A apei
A frunzei
A singelui —
Această pornire din libere
simțuri

O sîrut sinceră lege
Ce în fiecare dimineață
Deschide poarta MUNCII
Pe sinul nostru
Superb timp
Al iubirii.

*

PARTID
Fără tine
Nu exista liniștea
În singele alb al timpului
Iar eu sînt
Inutilitatea cîndva
A unui înghet în soare și cînt
Puterea ta
Pe iarba
Întregului pămînt —

lubindu-te
Pot să locuiesc cu dragostea
Oriunde
Pentru gîndul că nopțile
Nu ne urăsc
În nici o margine de clipă.

ION STANCIU

Vino aproape
de ochiul meu

Vino aproape de ochiul meu ;
te scaldă pe-o ramură vie
în raze de aur —
aici în intimitatea barbarului zeu
destrămat în pustie !

Vino aproape de limba ce preamărește
palatul lăunțelor aripi ;
o, fruct al uimirii, tot ce-i
dincolo de șopotul vag
al buzelor mele, lipsește !

Vino aproape în auzul de pulbere,
lujer crescîndu-mi din sînge spre stea —
ascultă zbaterea de pe boltă
și mă cunoaște în ea !

Vino ! să-mi fi cuvînt ;
respirarea mării ce-mi arde în oase...
eu îl zăresc pe cel care sînt —
tu, pe cel ce din cuvinte plecase !

Privind în unda
limpede a grîului

Iată-ne, cei înțeleși cu spuma albastră,
ne primim chipurile în unda limpede a grîului ;
bănuim, auzul ni se strecoară
cuprins de tăcere printre
tulpiunile punctînd
cu lucferi pielea luminii...

Secerători, sîntem muguri subpămînteni
lăstărînd în cîmpele odată cu grîul
și aburul cu brațele ridicare în noapte ;
pirgîndu-ne, și-ajunși la depline puteri
cînd auzul va voi să răsună fără sfială
de pocnetul pînii, culcat pe
leneșele salturi ale priului.

Beșugul ne măsoară cu aur
privirile lucind sub arbuștii odihnei ;
se-aud strigătele de triumf ale sevelor...
Nebrăzdate încă de fulgere,
culcate ca pe o mare, trupurile
coboară și urcă în sanctuare de pace,
curmînd cu șclîpătul singelui
razele asprei luminii pămîntene.
Veniți ! de-aici începe sa curgă,
deasupra poporului,
un fluviu de păsări spre larg !
Vin după grosul alai, spre zenit,
ca un fluviu cu singele unui zeu
curgînd printre țepii luminii,
să te găsească acolo, o, durere de aur
a bulgărelui ; să taie
carabia luminii ; să taie
limpedele ghetar al nesfirșirii
purtîndu-mă spre tine fără
să-mi simt trupul ;
marama de către margini
o chipului meu,
alintată-n spumatece valuri,
să se coplească în
Sămînța călătorînd spre Etern !
Zburînd ca un fum din pasăre-n pasăre,
trestia frunții,
spiritul meu vegheat de
călcîiul luminii, troenînd pămîntul
vor cobori din înalt ;
amintirile despre lucruri, rostogolite
din nou, vor lua toate trup
la atingerea degetelor mării
ce clatină dedesubt cea mai adîncă uimire...

Acesta e trupul Bobului,
cu abrozul de limpede riu,
cu auzul însămîntat din afund către sine
de țipetele de facere ale materiei,
subțiate într-un impuls ceramic
al razelor —
ființa ce-n fata razei aruncă armele !

Prinde cu stînga șuvoiul iute la vîz
și caută să-l smulgă ;
dar mai curînd își lasă steaua
ugerul să curgă pe ochii de prunc, nedeschîși,
ai pîrloaiei —
luna se-nfige în lut ca o seceră !

De n-ar fi prins rădăcini
și n-ar fi născut ea însăși un șuvoi mirositor
a fîință de fluturi !
Dar pîriul ce fulgeră-n Dumbravă
ca o secure, liniștea portocalie
a mesteacănului,
dar vîntul ce rețeaș cu plăcute arome
spre fiorii albaștri,
dar ochiul lui ce împlintat
în viorul stelar, îl despică
dar aburul ce și el despică vederea
cître două imperii,
dar toate acestea !...

Călăuzit de tășul unei aripi,
încercată cu linia buzei și cu pîlița
dintre cele cinci degete,
rețeaș el însuși ciudatul șuvoi, iute la vîz !

Cu pași arzători
prin plevi albastre

Cu pașii arzători prin plevi albastre
și flacăra de-aromă izbucnindu-mi din miini !
Adun în pleoape zarea cutremurată,
ochii îmi umplu de spațiu iar sunetele
de talaz ale timpului mingie
ca o mină de zeu, fragile, lucrurile !
Ce să numesc să priceapă atîta iubire ?

Devedesubtul meu, cel ce dănuiesc ca un
continent greci în cerul respirat de lucruri,
se-avintă lanuri de proaspete păsări ;
va trebui să numesc o singură dată
ceea ce a fost de o mie de ori !...

Prin valea stelară port suma turmei mele
de fulgere flămînde, departe de
incendiul tenace al humei,
între cuvintele temelului meu ca în gheare
de întineric singur putînd să lumineze
spațiul dinăuntrul tristeții...

Iată, pătrînd împărăția tunetelor
cu însemnul de proaspăt zeu adulmecînd
subsoara materiei —
singele ce explodează spre fericea lăstarilor ;
nici o lumină în afara mea insumi
să nu se frîngă !
Pămîntean, calc pe o planetă nouă
a cărei viață e reveria...

Dar nu știu care din lucrurile ce-mi potrivec
aureolă e mai aproape de mine ;
asemîna Poeziei, doar unul să se dările mării
singura care încearcă să-mi îsoă în cale !

Copil cu coroană
de flori

Într-o dimineață înrouată
un trandafir se aplecă peste lume,
născîndu-mă.

Pleoapele mi le-am deschis
la marginea unor păduri uriașe,
priveliști nemuritoare aveau să cînte în mine
ca și cum demult le-aș fi privit
cu neființă.

Puternic m-am simțit într-o zi
cînd ostenit am adormit pe un cîmp ;
cerul mă învelise cu mantia sa azurie.

Acum cel mai pur dintre drumuri
mă poartă spre locul unde odinioară
ca zăii îmi făceam coroane de flori.
Niciodată n-am să uit cerul acela
ca o fereastră deschisă spre infinit.
Niciodată n-am să uit
cocșii sălbateci incendiînd pădurile
cu cîntarea

Niciodată n-am să uit ziua
cînd pentru intia oară am pășorit
turmele poeziei.

Iluminări (I)

Tot văzduhul este al meu
cînd sînt cu fața spre tine,
toate pavilionale trandafirilor
înaltă cîntece spre tine, patrie —
lumina mea nesfirșită,
ninsoare de aripi
pe auzul poetului. Ce este trupul meu
în această iubire a ta
dacă nu o frunză ce luminează
esențitatea ? Dacă nu
o petală de aur
bășind în inima pămîntului ?
Aerul tău îl respir,
vasta mea tine de tine, patrie —
tu-mi potoliesi
setea de cer,
setea de puritate umană.

D. HONCIUC

treptele muncii

Munca — nu ca o revărsare nechibzuită a
forței asupra lucrurilor, pînă la asemănare cu
răfuiala, ci ca acțiune. Dacă există o istorie a
muncii în forma ei pură de efort, am apucat-o
pe treapta cea mai de jos. Încinsă cu o centură
groată de militaș de care atîrnau totul și
cutia, mama alerga în urma coasei pe un tîp-
șan nimicit de soare. Ea n-avea ce coși, dar
își aducea aminte că semănase.

Grîul, o stîrpirătură de pai fără spic, rămînea
în picioare, strecurîndu-se pe sub tăiș ca
ceva unsoare. Mama alerga după coasă cu
pași fermi, lăbărtați, ca de bărbat, ferindu-se
să privească vreedată ce rămînea în urmă,
ci cit mai avea pînă la capăt. Așa făcea la
fiecare brazdă stăpînită de bucuria stranie a
omului care nu obține nimic, dar absolut
nimic pe urma muncii sale.

Se oprea, bea apă, scuipa ca un bărbat și
arăta cuprînsă de o exaltare buimacă :
„Acu eu voi coși pînă acolo”. Uneori se trezea
umbilind fără nici un rost, cu miinile în șold-
duri, ca și cum căuta ceva ascuns în căldură
și se oprea pe malul girlei privind o sărătură
imensă, fără un pic de verdeață. Sălta coasa
cu piciorul, scuipa în palme și arăta : „Eu voi
coși pînă acolo”.

Ea ținea mîntă că semănase. Se zbătea în
urma propriului ei efort, chinuit, fără voință.
Lăsa coasa ca și cum i se tăia dintr-o dată
răsufletarea, își clătea gura și iar se ducea pe
malul girlei de unde se uita la sărătura uscată
ca la un bărbat pe care-l ucise cu miinile ei.
„Acu eu voi coși pînă acolo”.

Fericită ideea celui ce-a conceput acoperișul
hotelului de la Muntele lui Neag (mai sus de
Lupeni) în forma unui grup de virfuri de
stînci. Aici se construiește un baraj și șoseaua
ce urcă de la baraj la hotel e trecută cu sila
printr-un perete aproape vertical. Omului i-a
fost dată acea putere rară de a pune nume
la tot ce există, și lui și-a spus citior.

Urmăream de pe o înălțătură de lespezi
albe un om care alerga între două pompe,
cînd la baza barajului se adunau cîteva fire
de capră. Am încercat să vorbesc dar mi-a
făcut semn să vin jos, și i-am spus : „Nu prea
pare să fie asta meseria dumitale...”. (Își adu-
cea aminte de pompe cînd era prea tîrziu și
alergînd de la una la alta, rîdea).

Munca dintr-un pachet desfăcut pe un scaun
ca de bucătărie, grav, și numai cînd se re-
pezea spre o pompă, alerga stîngaci, copilăros,
chicotînd. „Da, zice, eu am lucrat aici la tăiat
muntele, treabă pe care o fac de 14 ani, da
pînă plecăm la Brașov iau seama, cîteva zile
de pompele astea”.

Pe baraj l-am cunoscut pe Lavric Aurel din
Rădăuți, iar în aval (aici totul e în aval și în
amonte) am vorbit, în timp ce eu intram și el
ieșea dintr-un praf alb, ca de cretă cu Savu
Gheorghe din Argeș. Din moment ce pe
aproape nu se afla decît casa pădurarului,
trebuiau să vină oameni din toate părțile
Țării.

Spațiul e o sinteză, ziua o treaptă. Între
Bumbești-Livezeni și Lupeni termostatala de
la Paroseni fierbe între munți cu acea fide-
litate și forță a lucrurilor pe care le credem
uitate.

Poți înțelege aici ceva din istoria contem-
porană pe etape...

Peregrinînd m-am apropiat de așezări, de
fabrici și de oameni. Noaptea am trecut pe
sub acele flăcări nestinse ale combinatei
asemeni unor torțe ce bat spre marginile de
sus ale Țării. Adevărate arcuri de triumf ce
asteaptă omul de departe, chiar dacă acesta
nu duce decît o damigeană de vin sau de-
ziluzia unei zile. Odată ridicate sînt ale
tuturor...

Am înnoptat în munți, în Bărăgan și între
dealurile Moldovei. Am așteptat pe cele mai
anonime drumuri să se repare o pană de
mașină, dar niciodată n-am avut spaima că

întinericul înghite totul pînă la desființare :
mi-am rezemat privirile în acele pete roșii
de cer, care semnalînd așezări, combinate, rez-
zumă un nivel de civilizație...

Pe cînd lăsam în urmă căpîte de fin am
înnoptat la motelul dinspre Sebeș și dimi-
neață am spus : „Seamănă noaptea cu o me-
tropolă între arături”. Făceam drumul prin
Ardeal cu inginerul Stoia Nicolae, din cen-
trala rețelei electrice Sibiu, și el mi-a spus :
„Ai observat poate că seara se adună aici o
mulțime de copii. Aștia știu începutul din
toate limbile pămîntului”.

Înainte de răsărit, pe cer ne aștepta un lac
limpede-verzuri cu maluri arse de aramă.
Insule răzlete de nori părea să dea în flăcări.

— Mină tare, Luca, am spus, să nu ne oprim
decît acolo.

Șoferul pocni cu bucurie din palme în timp
ce inginerul, cu umbre negre de somn pe
obraz, stătea ghemuit într-un colț ca lingă
sobă. Începea glorioasa întoarcere a cîmpuri-
lor din exilul uitării de sine. Soarele răsări,
desființînd lacul...

Pe serpentinele dinspre Mediaș, însuși spați-
ul făcea repetate încercări să-și ia zborul.
Dintr-un singur viraj cădeau sub șosea des-
chideri nesfirșite. Așezări, coșuri de fabrici...
Pe una din serpentine am întîlnit un om
nebărbierit de o zi. Era Nistor Vasile, pînă de
curînd țărăn în Moldova (în satul Coțușca)
acum artificier la Lotru.

Urmam sufletește agitația mașini :
— Cum e la Lotru ? l-am întrebat.
— Ieri a nins, începu Nistor, abandonînd,
după obiceiul țărănesc prima parte a gîndu-
lui. La noi (adică la ei la Lotru) e ca într-un
oraș mare, dar altfel. Alaltăieri am nimerit,
nu știu cum, între două basculante dintre care
nu credeam să mai ies. Patinau pe loc și roțile

(Continuare în pag. a 4-a)

nevăzuta față a lumii

Logojean își termină discursul.
— Prefectura e a noastră. Totul e al nostru Jos cu colonelul. Trăiască prefectul popoului Treștioreanu!

— Prefectul popoului!
Lumea scanda înnebunită pentru noul prefect. Strada era arhiplină. Aprilie acesta incolțea în inimile noastre, vertiginos, decis. Serena mă ținea de mână și se bucura pentru Treștioreanu. Lângă noi se înghesuiau câțiva copii. Își strigau părinții care erau mai în față.

La geamul prefeturii a apărut colonelul. A ridicat mina. Se pregătea să vorbească. Cineva a aruncat o piatră. Pe urmă un potop de pietre. Colonelul s-a retras. Zimbea batjocoritor. Armata era cu el înăuntru.

Treștioreanu a apărut sus în capătul scărilor.

— Vom ocupa prefectura. Înainte!
Ne-am năpustit spre ușă. Am deschis și ne-a întâmpinat un jet de apă. Am scris în dinți și am injurat.

— Nu vă apropiați, că tragem.
Era vocea colonelului. Clădirea era împresurată. Ferestrele, blocate de ai noștri. Cei mai îndrăzneți urcaseră pe acoperiș.

Atunci s-a tras un foc de armă. Un muncitor a înșelățat în fața ușii. L-am închis ochii. El a fost scutul meu. Glonțul s-a oprit în pieptul lui. Serena s-a lăsat de mână.

— Întoarce-te. Te vor împușca.
S-a făcut o clipă liniște, apoi lumea a izbucnit zgomotosă, violentă. Ușile au cedat și am pătruns înăuntru. Rezistența colonelului era inutilă. Logojean trebuia să se ocupe de colonel. L-a scos din clădire. Un grup de zece muncitori înarmați a plecat cu el.

A fost o zi animată.

Treștioreanu și-a dat sapca jos și a început să vorbească. E înalt, semeț, cu păr negru, tuns. Patalăscă își face loc între mine și Serena.

— Treștioreanu e mare.

Alit am putut să spun. Îl ascultam cu sufletul la gură.

— Este, zice Patalăscă. Te-a făcut agnobilul lui. Măne ajungi și tu mare.

Serena îl privește cu dușmănie. Apoi zice:
— Toți sunteți mari.

— Aș, face Patalăscă. Acum se cern apele. Și Serena:

— Ba se cern de ciad e lumea și pământul, zice.

— Taci, miere, face Patalăscă.

Soferul nostru Hanță mă îmbolește pe la spate:

— Fii atent, zice. Vorbește Treștioreanu despre tine. Zice că tu și el...

— Ascult. Într-adevăr Treștioreanu vorbește de ce-o să facem de aici înainte.

— O să facem de pază, intervine Patalăscă, zînd.

— Treștioreanu asta, nu e mare caș de capul lui, comentează Hanță. Dar fie. L-am pus prefect, l-am pus. Morții nu se mai dezgropă.

— Ajunse el prim-secretar? Ajunse, le face în necaz Ciurciumiș.

— Nu se supără nimeni, zise Serena. E secretarul vostru. Tu dacă erai în locul lui... se adresează lui Patalăscă.

— Chestia e că nu sint și n-o să fiu. Treștioreanu îl vrea pe George al tău. În fond, sintem prieteni cu toții. Ce mai tura-vura.

Lumea aclamă pentru Treștioreanu.

Încet încet rândurile se sparg. Mulțimea se retrage spre case.

Când a venit armata, eram pregătiți.

Am făcut baricade, cu sirmă ghimpată. Dintr-o curte alăturată au fost aduse capre de zidărie. Le-am legat în lanț și le-am protejat cu sirmă ghimpată. Ne-au încercuit spre ziua. Cu cei din afară nu mai există nici o legătură.

Ședeam în dreptul ferestrei și mă întrebam cât vom putea rezista. Patru plutoane făceau înconjurul prefeturii. Soția lui Treștioreanu a reușit să treacă printre ostași și să urce scările prefeturii. Ușa era barricadată. Aduca de mâncare. Deși era bolnavă, nu murise așa cum prevăzuse medicul. Acum gestul ei părea cu totul lipsit de judecată. Era clar că un glonte aluneca pe țeava puștii pentru ea.

Treștioreanu și-a acoperit ochii. S-a reze-mat de umărul meu.

— Nu mai vrea să bolească. I-am spus să stea acasă, altfel o împușcă. Tocmai d'asta a venit. Vrea să moară.

Momentan nu s-a întâmplat nimic. Un sergent din pluton a înaintat spre ea și a somat-o să se întoarcă. Femeia a dezlegat pachetul. Avea niște pine și ceva resturi de carne. Insistențele sergentului au fost zadarnice. Enervat, comandantul de pluton a ordonat foc. Noi am răspuns cu o urmă de regret pentru soția lui Treștioreanu. L-am văzut lăsând arma din mână și bătându-se cu pumnii în piept. M-am dus la el, ca să-i spun o vorbă bună. Nu l-am spus. L-am luat cu mine la fereastră. Fiecare om are clipele lui de slăbiciune. Dacă ar fi fost Serena? Nu știu ce anume aș fi făcut, ce aș fi gândit.

Armata reacțiunii asaltează baricadele. Îi prindem mai ușor în bătaia armelor. Pe stradă s-a deschis altă arăpă de luptă. Viad Ion atacă cu cincizeci de muncitori. Singurul pluton care mai rezistă e din serme de retragere. Ai noștri sint ațiași. Nu știu dacă mai scapă cineva. Nu cred. Treștioreanu îmi spune:

— O să faci de pază zece zile. Soarele mă încălzește. Îmi frige ochii. Treștioreanu cără rănitii în salonul cel mare. Schimbul de focuri se stinge.

Ușa mare se deschide.

Peste două ore s-a reluat schimbul de focuri.

Poziția mea a slăbit, a devenit vulnerabilă. Nu mai am acoperire. Pe stradă, un rînd întreg de soldați care depun armele și se retrag pe bordură. Un bărbat de aproape patruzeci de ani se repede să adune puștile. A strins vreo cinci arme, are brațul plin, cheamă pe cineva să-l ajute. O femeie, probabil soția lui, agită batucul în spatele soldaților:

— Prostește! Lasă pușca! Fugi!

Bărbatul se apleacă, mă ridică o armă, îi ține patul pe pământ și privește înapoi.

Comandantul plutonului apare în spatele unui soldat, îl folosește drept paravan, scoate pistolul și trage. Puștile se împrăștiel, bărbatul ține în rigolă. Noi răspundem cu un tir îndrăcît, plin de ură. Treștioreanu se lasă jos lângă mine, e minios și trage orbește, fără nici o țință. Nici eu și nici el n-am mîncat de ieri. Adevărat e că nu ne este foame. Sub focurile și detunăturile de armă simt că mă reduc la proporții din ce în ce mai mici. Treștioreanu îmi zice, mă, sfirtează. Ostașii țin cu noi. Sper că totul să se termine cît mai curînd, colonelii să crape acasă. În patul lor.

Mă gîndesc la Serena. Trebuie să vină cu mâncare, dar cred că n-a izbutit să intre în

T. G. Câmpeanu

prefectură. Poate din cauza focului de arme sau poate o plicitește viața aceasta a mea. Mă îndrept spre arăpă de nord a clădirii, spre ieșire. Parțea aceasta este apărată de doisprezece soldați și un ofițer, un om splendid — după cum mi l-a descris Serena — cu ochii albaștri.

Oamenii sînt obosiți, în special soldații. Trec printre ei și mă feresc să nu-i calc pe picioare. Sint întinși pe jos. Focul a încetat și au ațipit care cum au apucat. La cîțiva pași, lângă un birou disting un trup de femeie. Cred că nu mă înșel. E Serena. A adormit ca un copil pe pieptul ofițerului. Pe banchetă nu sint decît ei doi. Ofițerul șade, abia are loc pe banchetă. Se chinuie în mod vizibil să n-o trezească pe Serena. Mă vede, vrea să se ridice și să mă salute. Îi fac semn să rămîna neclintit și să nu vorbească. Mă uit fix la tîmplele lui. Cu ce plăcere i-aș zbură creierii. Ochi-Albaștri o ține pe Serena de mînă. Chipul lui blind mă temperază. Este explicabil de ce mi-a vorbit Serena atîta de mult.

Umărul nu mă mai doare. Durerea s-a mutat în altă parte, acolo unde pulsează la fel de repede cu single. Mă holbez la vitărea mea soție. Aș vrea s-o înjosec puțin. Eu sau altul, ce importantă are? Niciuna.

Ochi-Albaștri întrebă:

— Ești rănit?

— Îi fac semn să tacă, să intre în pîmînt.

În gură persistă un gust amar. E gustul lipirii pe care ați tot amintit-o.

Astăzi l-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

șor să cedeze. În plus omul acela e mai frumoș decît mine și a respectat mai puțin. Era poate casa cu dorna de la mine Serena.

Hanță și Ciurciumiș au făcut cu schimbul la viață.

Patalăscă și cu mine am mers sus. Spre seară am fost nevoși să ne oprim în miezul timpului. Am crezut că ave motorul în pană. Dar atunci a deschis ușa Hanță și a zis:

— Sistem bîș.

Comandantul a udat cascucul de la roata din spate, a intrat într-un rîșor, a pus mina sub cap, și a adormit. Cu Hanță a fost teribil de greu. Pînă l-am hotărît să se calce au trecut două orășuri. Am scos apoi la cabină și am glăbi trei sticle cu țuică.

— Asta ce omorîș, a zis Patalăscă. Norocul nostru că mergem pe cîmp.

— Spui că ai țuică?

— Nu. Nu mă-an spus nimic.

— Ai drăcușii. Ai furat-o.

Și Patalăscă s-a trimiș un pumn în burtă lui Hanță. Acesta însă, și-a cominat liniașul scumpul. Am lățea o cereș pe la țară. Cercul se învîrte.

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Treștioreanu.

E prefect, are biroul lui și o mulțime de treburi. Trăcutul se vede de mine cu o vîntă sumbră. Am și oprit cu un sălbăticul lupăm în prefetură. Treștioreanu îl va se dăruiește:

— Pînă la-am văzut pe Trești

caraorman

Eterna

I
Patrie,
Eternă lumină; albastru piriu
Iar-de-nceput și fără adormire.

Lumină,
Cu lină spirală, instelată corabie,
Iată omul, pe nesfârșitul tău drum
Intimpină adierea zeilor.

O, argintie pasăre deschide-ne
Calea spre insulă!
Patrie unde florile pământului
Mari flăcări pe turnuri foșnind
Aripile vîntătoare
Albe flămuri de pace.

II
Patrie precum o briză de polen
Lumină innopțez într-un gînd
Depart, departe zăpadă ființei
și spulber!

Cu tremur pasul tău pe cîmpul inverzit
Printre grădini plutitoare;
Pe visle de porfir.
Te ocrotesc pruncii urcînd pe colină.

Iar ochii lor ofrandă
La-nțoarcerea-nspre casă.

III
Patrie,
Dar să ne-amintim
Norul întunecat aburind
În el o poartă se deschide. —
Diadema făpturii de-odinoară.
Ceruri în arc de triumf.
Nave și-atîtea vîlvăți oprite-s atunci
din murmur.

Fluviu, iată, în fluviu strălucitor sernuind
Eroii vin cu lauri și scuturi de piatră.
Labirint prin văzduh
Se aprind iar focuri lingă colibe.
Pe ogoarele lumii ostensec larăși plugarii.
Nu ne aduce însă munca un fruct
Numai pentru ca să-l mîncăm.
Ci moștenire cetății se mistuie
Semințele sădite în pămîntul luminei.

IV
Patrie,
Din termele metalului vînd în furnale
Din crengile magnetului scurs
În albului atomului
Din pinza electrică a Porților de Fier

Din tunelului petrolului
Din roșu pîlîit al steagului
Din fosforescenta urnă a rozei.

Din arsura miinii.
Din concavitatea de var a caselor.
Din sirena fabricii de mătasă.
Din cochilia albastră a macaralei
Din aglomerări de stof, lemn, sîrmă,
Polen și cremene.
Din brazda-stilet a farurilor de camion.
Din bulbii de cărbune ai memoriei,
Lumină!
Un popor renaște!
Popor, noi înșine un popor, iată,
Noi yrem să-nălțăm
Eternul — Lăzgetei
Și să spunem:
— „Adio vîntoarea a ciutei
inocente!”

Tubirea este un cuvînt: Stema!
Oglindă cu briul de griu
Aburit îi este nimbul deasupra fîntinilor
Ori prin vaste podgorii, porumbelul.

Din cătune, din uliți, de pe țarm.
În sărbătore urcă poporul
Pe muntele Omului.

V
Iată, purpură polen abur de metal
De strajă stînd la porțile Patriei.
Victoria privește și ea
Din piscuri înspre vale
Unde calm gînditoare pe țarm
Mama își alăptează nou născutu-i prunc
Și unde nisipul de pe prund
Allnă intraripate spume.
Dar precum oprire-n drum privirii
Din nou în zări pentru navigator
Un golf i se deschide
Asemeni poetul visînd la natale
pajst!

Acum, ascultă ecoul.
Micsorarea zilei
Călătorind.
Steaua, lumina,
eterna.

Dimineața devreme eram pe insulă. Vremea răcoroasă se-nțoarse iar gholurile abureau înt-o liniște ciudată. Undeva la nord, pe brîul Sulinii, un cuter inhumă întregul miracol al tăcerii.

Apoi am simțit satul. Mai întii după saivanul în preajma cărui hămăiaiu ciinț flocoși, iar după aceea și după țesătura tot mai incilcită a liniilor de telegraf. Nimic însă nu trăda încă existența oamenilor și a clădirilor. Peste tot, dune, valuri pietrificate de scoici peste care se întindea un covor aspru de jarbă.

Nicăieri un arbore, nicăieri o umbră; doar stilpii aceia de telegraf dați cu păcură, stilpii care bateau drumul mlășinos al Sulinii. Pete mari și albe de sărătură se întindeau pe hectare întregi. Încet, încet teribila realitate a deltei devenea un fel de deșert sahariian vîlurit și soiar.

— Mai este? întreb.
— Mai este, mai este. Poate o jumătate de oră, poate mai mult.
Satul însă nicăieri. Îi simțeam totuși prin preajmă cu întreaga lui încărcătură de evenimente. Poate era un sat subteran, cu oameni care duceau un soi de viață cavernicolă, devorînd meticolos spațiile profunde ale paștilor peste care călcăm.

Mai întii a apărut pădurea. O pădure bătrînă, poate chiar mai bătrînă decît cea de la Letea, cu stejari planturoși, cu crengile răsucite și scorburoase. Apoi, de pe înălțimea unei dune am zărit și satul: o uliță largă, nisipoasă, cu case de o parte și de alta, acoperite cu trestie, cu garduri din răchită împletită și porți din nițele de cădînă. În mijloc, în fața fîntinii lui Horotenco se ridica biserică. Cea mai impunătoare, mai frumoasă și, în același timp, cea mai inutilă clădire din Caraorman.

— Asta-i satul, zic?
— Da, asta-l, face și Caliga.
— Păi eu am mai fost pe aici. Dar, parcă a-răta altfel.
— Da? cînd ai mai fost?
— Acu doi ani, doi ani și ceva, cînd cu inundațiile.

— A, păi atunci era mult mai mare că venisea și aia din Crișan, și aia de la Mîla 23. Mai

erau și soldați cu amfibiile. Mai erau și mola-canii cu oile, și Geacă, aia cu porcii lăseului.
— Geacă, zici? de asta am auzit.
— Puah, păi cum dracu? Cine n-a auzit de Geacă? Să vezi chestie: vra să zică aduce porcii lăseului to'ma' de la Erencluc, de la ghiol, îi ia și-i așează în virful digului și le ține o predică, așa, popoște, că de ce i-a adus to'ma' de la Erencluc la Caraorman, că ei, porcii, să nu fie îngrijorați: după inundații le duce el din nou la ghiol.
Soacără-i așa și-i înghețe. Așa cum îi de lim-

Pavel Perfil

pozi și bălțile deltei. Așa cum îi de limpede și Geacă asta atunci cînd, cu două octave mai jos decît s-ar cuveni, cîntă;

„Mamă, mamă, dulce mamă,
Geacă Ilie mă cheamă.”

Și iată satul: doi kilometri în lungime și vreo trei-patru sute de metri în lățime, cu grădini cu tot, Populația lui numără cîteva sute de suflete. Nu are preot, nu are primărie, și nici miliție, O singură cutie poștală, lingă fîntina lui Horotenco. Un telefon în localul școlii. Acestea două sint singurele căi prin care satul comunică cu marea realitate a lumii. De asemenea, Caraor-

manul mai comunică popoște cu cosmosul, pe galaxiile și, aștri nevăzați, prin cei 73 de cîini ai săi. Ultimul este un aster uzat de doi engiezi veniți la vîntoarea prin aceste locuri.

Locuitorii săi sint în cea mai mare parte pescari. Unii dintre ei duc peștele la cherhanaua de pe Litcov, iar ceilalți țec care pescuiesc pe lacurile Reșu, Pusu și Roșuleș îl duc la cherhanaua de la Ivanca Mare, ultima în drumul spre Sfîntu Gheorghe.

Întrebările pe care le ridică viața și, mai ales, moartea, oamenilor duplelor se rezolvă la Crișan, centrul de regenerare al oamenilor. Cîroc cîroc unui tată cărnea i-a murit un copil. Pînă să-l înmormînteze a trebuit să meargă aproape 100 de kilometri cu botca. Preotul era la Mîla 23, la 20 de kilometri de Caraorman, notarul la 19 kilometri, iar cîmătarul la alți șapte, undeva între două coaste nisipoase.

Drumul spre deasră este greu și costisitor. Pînă la prima stea de pe cer sînt decît un lat-trai de cîine. Pînă la doi metri sub pămînt învă trebuie să străbați patruzeci de mile marine pe rîndă apelor.

Și iată satul, patru sute de suflete și un motor electric Trei televizoare. Caraormanul a descoperit electricitatea în urma cu cîțiva ani. Prin preajma lui trece linia telefonică Crișan — Sfîntu Gheorghe. Acum, nu peste mult timp, va trece și linia de înalta tensiune.

Sînt primii pași. Pași de care, poate, cei din Bestepe, sau din Carcalba, sau din oricare alt sat al acestei țări vor râde. Pași la auzul cărora niscuiva intelectuală își vor astupa poate urechile ca în fața unei imagini constructive-vaigăre. De ce oare? Doar totși am trecut prin copilăria lumii, prin stadiul de început al universului. La urma urmei tot acest glob, olin de tranșee și de flori, de oameni și fiare va par-curece aceleasi stadii ale evoluției sale. Dați-i atunci voie și acestui Caraorman să descopere frumusețea inepuizabilă a universului. Zimbiți cînd la Caraorman se instalează primul televizor. Este drept, motorul electric funcționează doar între orele 19 și 23, între telejurnalul de seară și cel de noapte. Este drept că electrici-tul este plecat în schimb de experiment la Su-lina, iar acest post foarte important este ocu-pat de soția sa dar viziunea sîntelor despre lume și despre ei înșiși este mult mai elevată acum. Nu-i o întimplare că beci electric arde aici doar patru ore pe zi. Atîi îi trebuie însă omului dunelor să descopere, să înțeleagă și să recreeze lumea.

Venți să vedeți: cele trei încăperi în care sînt instalate televizoarele. Veniți să le vedeți în timpul celor patru ore cînd, cu o luciditate teribilă, pescarii aspiră universul. Apoi ies și privesc cerul. Privesc Ursele și Steaua Polară, privesc toamnele îndoesebi, cum dispăre Le-băda sub linia de plutire a Pămîntului și, cum, peste întreg perimetrul de oameni, mlășini și stejari se înalță, venind din Hiperborea, Orion.
Atunci, în acele clipe de beție, trăire și ru-noaștere foarte adîncă, satul devine o constela-ție. O constelație virtuală încă, dar una care a-tunci cînd va izbucni, va domina întreg uni-versul.

Și iată deci satul: grind, pădure, nisip albit de sare și dunga nesigură a digului. Între mar-giunile acestui zid de pămînt se consumă aspra și ciudata realitate a Caraormanului. Iar peste ea, și peste dune, și peste pădurea de stejari bătrîni plutește neversosimil norul de nisip ne-gru.

— Să vii într-o zi cînd e furtună, face Caliga. O bună parte din dune se ridică, se prefac în nori de nisip și amenință satul.

Totuși devine atunci pustiu și dezolant. Fînti-nile sînt acoperite, izvoarele seacă sub mania aceea de rocă, iar cei 73 de cîini devin cîrțite și orbeți. Apoi, norii se sting, dunele devin din nou dune, iar pescarii străbăt liniștiți calea a-pelor.

— De cînd n-a mai plouat la voi?
— De cînd? de v două luni cred.
— Și de cînd n-a mai fost furtună?
— A, furtuna vine rar, rar de tot. Vine rar dar bine.
— Și de ce nu plecați în altă parte? La Chilia, sau la Tulcea, să zicem.
— Nu, nu, asta niciodată
— Bărbații dumneavoastră cu ce se ocupă?
— E pescar.
— Amîndoi v-ați născut aici?
— Da, amîndoi.
— Și cite case erau atunci cînd v-ati răsătorit?
— Cîșpe-douăzeci. Atîtea erau. De acolo de un-l' plopul acela începea rizeacu. P'ormă a fost

săpat canalul Litcov. P'ormă s-au pornit vîntu-rurile alea de-au inconjurat satu de dune
— Deci înainte aveai apă aproape...
— Da, aproape. Și acum o avem, dar numa atunci cînd plouă și, cînd vin inundațiile, primăvara mai ales.

— Dar în restul anului ce faceți?
— Săpăm fîntini.
— Femeia zîmbește și pleacă. O urmez cîțiva pași apoi mă întorc spre Caliga.
— Păcat că n-am dat de Geacă.
— Dă-l dracului. Geacă-i unu și-i timpit.
— Te înșeli, te înșeli.
— Nu mă înșel. Îmi place satul ăsta. E ca o insulă în crepuscul. Va dispăre cred. Oamenii vor pleca la oraș sau în localitățile mai răsă-rite. Păcat. Vor rămîna doar dunele cătute de vînt.

Se înșela. Mă înșelam și eu crezînd în ceea ce spune. Și nu eram singurii. Alte zeci de mii de oameni credeau în moartea Caraormanului. Îi-ni cu resemnare și tristețe, alții, dimpotrivă, ne deplin satisfăcuți că au găsit simbolul și ratiu-nca însăși a evoluției: pierre lumea veche, pierre pitorescul, dispăre cubul natural al ignoranței. Pe unii dintre ei i-am cunoscut în diverse ocazii, dar, mai ales, atunci cînd se punea mult discutată și mult disputată problema a viitorului deltei. Dacă nu mai sint stuful și peștele de acum cinci-zeci ani, dacă nu mai există norii aceia fabuloși de păsări, pe ei să-i trageți la răspundere. Și iată Caraormanul... Nu-i doar gestul fragmentar al unei comunicații restrinse, nu-i doar gestul a patru sute de suflete prinse, între dune. L-as compara cu o peliculă fotografică. O imagine — negativul, cealaltă — pozitivul. Și totuși, dife-rența nu este totală. Ochiul nu devin anti-ochi, și nici obrazul anti-obraz, și nici oamenii anti-oameni. Rămîn deci liniile esențiale ale feței. Rămîne pădurea, rămîn dunele și satul. Dar, ceea ce „negativul” nu a reușit să pună în evidență este rostul „pozitivului” s-o facă. Și astfel intervin elemente noi, nebanuïte altădată, care imbogașesc și chiar domină, domină în sensul necesar al cuvîntului, vechiul cadru.

Duace vor dispăre încetuț cu încetul. Nisipul lor cuarțit și calcaros, cu irizații stelare, se va preschimba în sticlă. Se va sînge astfel și amenajarea meteorologică a norilor. Peste năsa-simle Thalasei se va prelinge șoseaua spre Sfîn-tu Gheorghe.

Nu sint idealist. Și, cu alți mai puțin, cînd vorbesc de Caraorman. Știu, realitatea sa este pînă de contraste. O realitate aspră și în ace-lasta timp vioasă. Știu, de asemenea, că prin existența sa prezenta nu trece nici o șosea as-fărită. În preajma lui nu există nici o stație de umiditate a nisipului. Toate acestea sînt proce-tele unui viitor mai mult sau mai puțin apropiat. Dar în elaborarea lor s-a pornit de la pre-mise reale.

Iată deci Caraormanul: Nu-i ochi de pasăre să nu-i străbata, așa cum nu-i ochi de om fără mînar o urma de liniște și pace. Nu-i vînt să nu-i fi răvășit dunele emerne, așa cum nu-i inundație care să nu-i fi murdărit marginile și să nu-i fi destrămat digurile.

Eram în această vară la Caraorman, eram odată de secețea rare micile grădini ale satului. Fîntînile erau uscate și rare. Canalul, care în timpul inundațiilor devine fluviu, s-a strîns și s-a depărtat cu cîțiva kilometri de sat.

Desene de MIHAI GHEORGHE

Cherhanaua rămăsese pe uscat, suspendată pe niște picioroange din lemn putred și plin de licheni. Patru sute de suflete trăiau un paradox incredibil: în mijloc deltei duceau lipsă de apă.
— Atunci am săpat canalul acesta. Toți, cu mic cu mare am lesit și i-am săpat. Care cu ce aveam.

— În cît timp l-ați săpat?
— În trei zile și trei nopți.
— Cît are?
— Trei kilometri, trei kilometri bătuți pe muche.
— Și tu, Geacă, ce ai făcut?
— Eu? eu am lăsat porcii la Erencluc și am venit încoace. Cîntam iar oamenii rîdeau și să-pau șauțul acela. Nu știu dacă de mine rîdeau ori de pămîntul care se lăsa așa de ușor învins. Am ieșit din sat. Cerul era sus și negru. Pe drumul spre cherhanaua se înteau zgomotele. Pescarii luau calea apelor, Unii pe Litcov în sus, spre Crișan, încolo Altii, spre Ivanca, pe drumul spre Sfîntu Gheorghe. Unii se contopeau încet, încet cu realitatea: oșnică și minerală a Dobrogei. Cei alții descopereau miracolul ine-puizabil al mării. Iar la mijloc, satul, sau con-stelația Caraorman.

Celebrări

I
Citiți acest poem cu luciditate.
Dați-i răgaz
Să vă primească precum
Numai căminul nostru fericit
Care este o țară.

Fericeire curată să fii o secundă
În albia singelui tău
Cînd pe buze îți urcă
rodul poporului în cuvinte.

Cine e om doar în numele lui?
Cînd sărbătoarea istoriei ni se împarte
În stema zăpezii cu pini
Și cu kriuri precum
Numai căminul nostru fericit
Care este o țară!

II
Aici fiind
Să-i arătăm soarelui cum să-și așeze
lumina

Cum poate numai gîndul
Iubeste cîmpul tulburat de griu
Fereastră deschisă
A pămîntului:

Visul îmi arde degetele!

III
Vezi tu poemul meu
Cum se dezleagă din fapta istoriei
Depart, depart, ca o lumină!

Mireasma timpului e sărbătoare
Și vîntul leagă rodul griului
Și în ochii mei mai mult înflorește
Iubirea.

Altîmceri cum aș putea
Să te numesc, pentru ce
Existi

Patrie
dacă nu pentru fericirea
De a-ți săruta chipul!

IV
Dar soarele și aerul și ulmii?
Dar iarba?
Dar puritatea?

Numai cea care naște suride.
Numai cea care naște răspunde:
Patria!

Împlătesc în vise, dormind ușor, bărbații
Iubite fierbinți virgine constelații

Mașinile de luptă, mașinile de flori
Se umplu de căldură de om la subțorii.

Și poduri, și poduri
Și marea
Și griul și griul
Și cerul cu păsări!

V
Decembrie.
Zăpada ca un sfînx păzește primăveri
Demon alb în stradă, pe cîmpul rîmas.

Gerul prea pur al acestei tăceri
Ca funul armei din care s-a tras.

Ochii noștri de cînd ne nășteam
Pădure cu trunchiuri frumoase.

Carne veșnic aprinsă, de neam
Cîntal de stele frumoase

Și sigur, foarte sigur hărbat să te simți
Cu o uitare limpede în tine, ascultînd:

Cum muscă galaxia cu cei mai fragezi
dînti
Ai griului zăpezile din gînd.

Cu trup topind zăpada și aerul
Frumos ca griul crud și verde

Patria. —
Din carnea ei iubirea nu ne pierde:

Ea, care naște și suride
Ea, care naște și răspunde:
materia
Patria!

Și ies bărbații în cîmpia-i sfînlă
Și leagă zdravăn griul de cămașă!

Rămîn tăcuți o vreme
apoi spun
o vorbă
uriasă!

VI
Cînd cerul e plin de liniștiți cu lauri
se-necunună
Cu vechia din cuvinte a pămîntului cel viu

În demnitorii codri încoronăți de lună
În mările de grîne din care eu mă știu

Atunci bărbații iernii se deslipeșc din
stîncă
Cununa cu pămîntul și-o pun pe totdeauna

Și-n țara lor de plaiuri o dragoste adîncă
Le limpezeste ochiul le-nobilează mina.

Această fie Ziua și Timpul de izvoare
Cu veghea din cuvinte a pămîntului cel
vînt

În domnitorii codri încoronăți de soare
În mările de gînduri din care eu mă știu.

muncii

de plopi își oglindea crezile destrămate în
bălți cu o resemnare de sinistru. Auziam
iar cuvîntul acesta din Dracu: Prabuva veni
mare ca acum cîți ani să nu mai sounem și
făcut ravagii. „Și oamenii” — am întrebă.
„Deocamdată își string recolta”
Mă gîndeam stînd cu Dumitru Iacob, la
munca unor oameni dintre Simnicul și Jîc-
nei, în timp ce noroiul se urcă pe frunzele
de sfeclă, pe unelte, pe miini. Vîntul le arun-
ca peste fețe ploaia ca pe niște pămînt de
fărină, dar oamenii erau hotărîți să-și la re-
colta acasă.
Mă gîndeam la seninul dintre munții Tsa-
manei, tot în toamna aceasta, cînd cineva a
exclamat aproape cu disperare: „dar chia-
nici un nor?...” Toamnă, ai fosi și boare și
stihie.
Stătusem într-o după-amiază la Călmănești
între copacii destrunziți, pe deasupra cărora
se circuiiau cîntoaie puhave, sumbre de nori
ce numai nu convoaie.
Acum soarele se plimba iar ca printr-un
lichid fantastic.
Ploile, vîntul și întunericul au lăsat pe
frunzele de porumb acea citime ideală de
sufierință neafată de nimeni vreodată, prin
amestecul de uleiuri și acuarele, încît frun-
zele au căpătat nuanța perfectă a pielii. Și
tot ce mai vrea să semene cu omul, pietrele,
pomii, trebuie să îndure.

Băneam pe aproape, după zgomot, cîteva
tractoare.
Să fi fost două-trei, dar în cartea de geo-
grafie scrie că în toată țara sint 107 mii și era
lesne să îi te fi închipuit la lucru pe toate
într-o zi ca-aceia.
Trofee: grămezi de porumb la margini de
șosele, sire nesfîrșite de sfeclă în gări. Posi-
bilitatea de-a spune (la 27 octombrie) mai
avem cîteva zile și terminăm culesul: pînă
duminică vom semăna afit.
Mă aflam între cîmpuri cu primul Pe-
trache Ion, din Petrăchioaia. Fuseserăm pe
aici în vară pe vremea de muncă a cîmpului
și ca și cum nu voiam să stîrnim deplina con-
centrare a vegetației, tăceam.
Acum era vremea de muncă a cifrelor:
„Au lucrat 16 remorci și 50 de ateleje. Pînă
duminică (era vineri) trebuie să terminăm de
încălzit 650 hectare; 4.500 kgr. porumb la
hectar, față de 4.150 — plan. Acordul global.
Fondul de bază 26 de milioane față de aproape
nime în 1960”.
Ne apropiem de niște straturi de varză ce
răspîndeau în împrejurimile culesu a al-
bastru brumat.
Ne oprirăm. Pe acoperișul unei case cîntă
spre Bărăgan doi cocoiși de lut ars. Fericită
ideea a omului de a-și anunța prezența celui-
lalt om.

Maria Banuş

1) Orici nu ai avea vocația istoriei literare, oricât de consistent ai fi de limitele metodologice ale periozilorilor, nu poți îmbrățișa, dintr-o singură privire, o asemenea lungă perioadă, de un sfert de veac. Ești tentat să iei, să decupezi, pentru a scoate, cit de sumar, de incomplet, în relief, ceea ce și se par a fi linile de forță ale unui moment sau altul.

Privit în ansamblu, sfertul de veac de care vorbim poartă pecetea premizelor sale: noua orinduire, populară, socialistă, și revoluția culturii pe care a generat-o. De aici decurg multe din trăsăturile specifice literaturii ce a fost creată în acest răstimp.

La început a fost cuvântul. A fost dublul revoluționar al apogeuului său, sentimentul exaltant al eliberării de sub jugul fascismului, al sfârșitului unei epoci, grevată de ororile celui de al doilea război mondial, sentimentul Marelui Inceput. Dar dialectica realității, în acțiune, se manifesta de pe atunci și își dezvăluia laturile contradictorii.

Fiecare trase concluziile care se impuneau pentru el, în asemenea împrejurări. Majoritatea scriitorilor înțelese complexitatea situației istorice, însemnătatea primordială, mai presus de orice, a noului regim social-politic, și își puse sufletul și condeul în slujba noii societăți care se naște, în chinurile unei faceri grele.

Momente ale literaturii noastre, opere ca Desul sau Moromeții sau Bietul Ioanide au fost uriașe victorii. Cei ce au trăit acel timp, aproape de scriitorii adevărați, putem depune mărturie. Nu e locul aici, și nici momentul potrivit, pentru a reînvia, prin rememorare, un timp în care viața literară, n-a încetat să pulseze. Bilanțurile sînt grăitoare. Trebuie să fi un mare mutilat estetic al frontului politic, pentru a rămîne oro, inapetent, insensibil, la ceea din valorile perene ale artei literare românești, ce au văzut lumina zilei în primii douăzeci de ani de după război.

Sînt anii în care și-au trăit copilăria sau și-au făcut debutul literar — și nu uităm — tinerile contingente de scriitori care dau azi strălucire și forță de impact literaturii noastre, alături de contingentele vîrstnice.

Poți să fii spiritualist pînă-n măduva oaselor, poți să crezi, dacă vrei, și în imaculata concepție, dar dacă ai trăit sau ai asistat la schimbarea tabloului general al cîmpului nostru literar, în ultimul deceniu, trebuie să acorzi materialismului dialectic ce este al lui, trebuie să recunoști influența hotărîtoare, primă, a factorului social-istoric asupra gândirii, asupra creației literare.

Lărgimea evantaiului: personalități, tendințe, stiluri, năucitoare abundență a noilor condeie, coexistențe în condiții de ciocnire, sau de îngăduință reciprocă, a celor mai variate modalități de existență și de manifestare literară, nu pot fi nici explicate, nici închipuite, fără schimbările venite din afara actului de creație, din planul dezvoltării concret-istorice a țării noastre. Nu voi idealiza tabloul. În cele mai festive împrejurări e bine să ne păstrăm mintea limpede, dreapta judecată. Greutățile de azi nu sînt nici cele ale deceniului anterior, nici ale celui care l-a precedat. Nu pentru a acoperi cu vălul generalității asperității, colții de rocă, ghearele de cuarț. Pentru a cerceta și a clintări mai nuanțat, în spirit dialectic, marxist, forțele care stau față în față, pe frontul creației literare.

2, 3 și 4. În acest ciudat mixtum compositum care e ancheta tradițională de sfîrșit de an a revistelor, importantă, pentru mine, îndeosebi a fost prima întrebare a „Lucaefărului” de aceea m-am oprit asupra ei, mai îndelung, probabil, decît miși îngăduia spațiul rezervat răspunsurilor.

Așa încît, pentru 2, 3 și 4, nu voi spune decît următoarele: 2) Nu sînt un cititor sistematic și foarte atent a tot ce apare, ca să pot — cu conștiința împăcată că nu comit vreo dureroasă ne-dreptate — să numesc, dintre cele 10-15 cărți pe care le-am citit — apărute în 1972, în România — pe cele „mai semnificative” cum pretinde ancheta.

Desigur că cele cu o forță de percuzie excepțională ca Hanibal sau Istoria unei secunde (ediția a II-a), cele de o melodie profund autentică precum Sabia timpului sau cele de inefabil (da, inefabil!) lirism ca Octombrie, noiembrie, decembrie au însemnat și pentru mine, ca pentru mulți alți cititori — poezi care scriu, sau poezi care doar trăiesc poezia — evenimente cu ecou interior.

3) Totdeauna, sau mai întotdeauna, cînd mi-am anunțat proiectele, ori nu s-au realizat ori s-au realizat prost.

4) Lucaefărul e o revistă bună, după părerea mea, prea matură, prea sobră, pentru o revistă dedicată în primul rînd tinerilor.

Nu rimează, în această privință, nici cu tine-rețea, de ființă, de esență, de concepție, a conducătorului ei, Virgil Teodorescu, care e înfinit mai tîrziu decît vîrstă sa biologică.

Aș dori câteva centre de interes major în capul revistei: două-trei rubrici fixe, susținute și aparate, de niște condeie electrizante, rubrici consacrate actualității arzătoare, în toate sensurile arzătoare.

Mihail Petroveanu

1) Mă voi referi numai la poezie și critică deoarece acestea sînt domeniile literare pe care le frecventez mai conștiinșios decît proza. În privința poeziei mi se par de reținut următoarele volume: Hanibal al lui E. Jebeleanu (cu o durere orfică mai filtrată, mai interiorizată decît în Elegii pentru floarea secerată și cu o vehemență amar-reflexivă în rolul de critic al timpului); Sabia timpului al lui Zaharia Stancu (de o „seninătate” neașteptată, aproape diatologul lui favorit cu marea umbră); Sentinela aerului al lui Virgil Teodorescu (o polemică exasperată și dusă cu toate armele, inclusiv grotescul sau absurdul, împotriva tuturor tarelor moștenite și, vai, nepuținabile); Octombrie, noiembrie, decembrie al Ani Blandiana (mai profund ca A treia taină); Îngineria lumii al Gabrielei Melinescu (de astă dată poeta e precisă în intenții); Sonete al Constanței Buzea. Pentru o reflexivitate mai transparentă și, poate, mai densă. Efect la care va fi contribuit constrîngerea impusă de forma fixă? Explicație prea comodă, oricînd contes-tabilă. Manevrînd și versul liber, Ion Caraion, de exemplu, a ajuns să se exprime aforistic. Vezi volumul său, apărut tot în 1972, Munții de os. Mă opresc aici (din comoditate, dintr-o prudență înconștientă, nu știu), cu toate că, după cîte am aflat, Melinescu al lui Ion Gheorghiu ar fi una din cele mai bune afirmații ale autorului. Pentru critica și istoria literară, 1972 a fost iarăși un an fecund și, mai semnificativ, marcat de o serie de cărți de orientare materialist-

istorică liberă de canoane dar și de „complexe”, precum Eugen Lovinescu și antinomii criticii (Florin Mihăilescu), Poporanismul (Z. Ornea), Critică, filozofie, estetică (N. Tertulian) sau D. Anghel, portret în evantai (G. Horodincă) — acesta din urmă atestînd posibilitatea aplicării conjugate a criteriului social-istoric și a sondajului discret psihanalitic. Într-un spirit înrudit se situează Mihail Sadoveanu sau elogiul rațiunii (E. Luca), veritabilă pleoară pentru un Sadoveanu înțelept „goethean”, înțelept suprem al poporului său și Radicalitate și valoare (Al. Ivăsiu) — eseul unui scriitor pasionat de idei în speța de valențele filozofico-estetice ale umanismului radical, caracteristic lui Marx. În ordinea genului, de apreciat din nou și chiar mai fundamentat decît în Spiritul și litera, asociativitatea sugestivă, ascultimea și eleganta gândirii lui Al. Paleologu. O notă aparte l se cuvine tipul de cercetare universitară fertilă practicat de Ion Vlad cu Destinul unei structuri epice și consecvențe raționaliste a activității lui Șerban Cioculescu. (Aspecte literare contemporane).

2) Redactarea unei Introduceri în poezia lui B. Fundoianu (în colecția „Introducere în...” a colecției editurii Minerva), publicarea unui volum de cronici și articole despre poezia actuală și atacarea eseului plănuit mai demult despre Tudor Arghezi și poezia română modernă.

3) Fără a face complimente dintr-o datorie de

Aurel Martin

1. Pe marginea acestei probleme am scris cîteva articole. Chiar și o sinteză apărută la Paris și Geneva. Neconsemnată (cu excepția lui Al. Piru) în țară. A reia neapărat argumentele aduse în discuție mi se pare fastidios. Nu numai pentru că senzația repetării e jenantă, prin ea însăși, ci și pentru faptul că multe constatări (în, practic, de domeniu teuzmului. Să încerc, totuși, a degaja cîteva adevăruri incontestabile, despre deopotrivă din împliniri și eșecuri. În planul tentativelor individuale. Dar mai ales în acela al tendințelor generale. Într-un context care, an de an, a îngăduit afirmarea personalității, în dialog cu timpul istoric și absolut, dialog purtat pe un alt portativ decît cel acceptat de generațiile anterioare. Spre a sesiza nuanțele, sînt de notat cîteva realități determinanțe. Lumea contemplată de scriitorul postbelic traversează un alt proces decît cel stimulant pentru reacția estetică a poetilor, prozatorilor și dramaturgilor contemporani epocilor precedente. De unde cadrul material deosebit, socio-psihologic, sistemul de raportare particular, universal tematic nou. Toate propunînd interlocoțiului alte subiecte decît cele tradiționale. Dar mai ales un alt tip de reacție decît cel caracteristic anotim-

LIGIA MACOVEI: De ziua recoltii

masafir de ocazie (termen nedrept pentru gazde căci vina colaborării mi se sporește o port to exclusivitate), cred că, spre deosebire de multe alte perioade literare, și nu excepție nici „România literară” de la această constatare, „Lucaefărul” a clștigat în ceea ce s-ar numi simplu seriozitate sau chiar demnitate profesională, publicistică, dacă nu și în omogenitatea concepțiilor despre literatură. Pe acest din urmă teren cred, de altfel, că e de dorit să se manifeste în continuare diversitatea de opinii necesară respirației creatoare, sub condiția ca punctele de vedere să fie politicoase, adică să se infățîșeze așa cum sînt. Travestitul ori costumajul hibrid să rămîna apanajul... revelanoanelor! Sugerii? Continuarea activității pe direcțiile către care revista se îndreaptă, adincirea profilului rivnit sau, numai, conturată.

purilor depășite. Tip care amplifică rezonanțele politice ale viziunii. Implicațiile sale filozofice. Materialist dialectic și materialist istoric. Seta de adevăruri. Tentativa de a ilustra sensul complex al devenirii. Legile acestuia. De a proiecta asupra societății o înțelegere care să-i valideze semnificațiile. E ceea ce a izbutit exemplar M. Sadoveanu în Nicotără Potocavă, privindu-și eroul în relația sa cu masele, și G. Călinescu, în Bietul Ioanide sau în Scrierul negru, punînd în discuție destinul artistului legat organic de viitorul cetății. E ceea ce, complementar, abordînd alte teme, din unghi original, au reușit și Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici, Laurențiu Fulga, D. R. Popescu, Fănuș Neagu, Al. Ivăsiu, I. Lăncrănjan și alții, în confruntarea actualității cu eternitatea și a lor însăși, conștiințe sociale, cu semenii. Unghi obligatoriu. Care certifică, tot ca o caracteristică a anilor din urmă, opțiunea scriitorului pentru anume problematici convenabile și, decival, pentru modalități și sugestii capabile să-l exprime temperamental. Unghi care, indiferent de genul invocabil, echivalează cu accentuarea rolului formativ al artei. Prin mandatul ei educativ. Dar și prin funcția sa cognitivă. Ambele stînd sub constelația orientativă a umanismului socialist. A idealului, dedus din real. A nevoii de a decanta esențialul de necesar. În numele dinamicii care asigură progresul, prin jocul contrariilor și biruința finală a noului. Împrejurare menită a înlesni defăinirea literaturii noastre posibile, simultan sau de la caz la caz, ca romantică sau realistă, ca „vizioare” sau „lucidă”, ca avangardistă sau neoclasicizantă. Termeni simplificați, indubitabili, o realitate extrem de complexă prin firea lucrurilor. Nici unul neacoperind decît cu totul aproximativ natura gesturilor creatoare. Fiecare, de fapt, îmbrăgîndu-și aria semantică prin experiența trăită de protagoniștii lor de azi. Încît romanticii, clasicizanii, simbolisții, expresionisții sau suprarealiștii epocii noastre, realisții (obiectivi sau lirici), psihologizanii, adeptii umorului absurd sau ai tragicului existențial, ai limbajului transparent sau ai celui obscur descînd și nu descînd din tradiție. Opțin pentru aceasta din urmă, ei o actualizează, dovedindu-i permanența prin aseasonarea ei. Și, nu în ultimul rînd, prin modernizarea ei. Doinaș e un neoclasie. Trecură însă prin Hölderlin, Mallarmee și Valery. Nenumă-

Ovidiu Genaru

1) Efortul suprem de a pătrunde esența revoluției socialiste. Scriitorii s-au găsit deodată în fața unei lumi pe care și-o doriseră dar pe care n-o cunoșteau. Succedea fabuloasă a evenimentelor, pulverizarea unor principii de viață și instaurarea altei morale și, în consecință, marile dizlocări dramatice au fost materia primă și fecundă a literaturii. A apărut scriitorul militant, unora prea puțin artiști dar și tipul opus acestuia, a fost ilustrată necesitatea stringentă dar au apărut, și cîteva capodopere cînd încă uscatul nu se alesese de ape. Nici un alt efort, de-a lungul acestei perioade, ca și a altora de altfel, n-a putut suplini talentul și intuiția artistului.

Alte trăsături importante mi se par a fi apoi, mai cu seamă caracteristice ultimilor ani, dominația morală, aflarea echilibrului de ansamblu al mărturiilor, umanismul și responsabilitatea mesierilor de a scrie despre același etern subiect: omul în mijlocul evenimentelor, în fața lui însuși; ce-a pierdut, ce a dobîndit în schimb, încontro se îndreaptă.

2) Răspunsul l-a dat în parte critica literară curentă. N-aș vrea să citesc titluri și autori. Scriitorii buni au scris cîtez timp, cei slabi au scris cărți pe măsura lor. Dar reluînd prima propoziție aș vrea să adaug că critica și-a pierdut în parte acuitatea de a descoperi cărți și scriitori buni. Ne rămîne să judecăm cărțile anului 72 peste zece ani.

3) Primăvara este un anotimp labil și tocmai de aceea mă incită la poezie. În tot cazul sînt convins că voi scrie o carte frustă despre ceea ce mă înconjoară, cu luminile și umbrele zilelor și cu credința fermă că limbajul trebuie să supraviețuiască. Poemele mele, dacă există și au vreo valoare sînt, toate, jurnalul deschis al unei stări de spirit. Voi scrie deci un șir de poezii în vreme ce aștept cu încredere apariția celor două cărți: „La margine de paradis” și „Faun obosit”, ultima fiind o încercare naivă de a reabilita un gen abandonat, pastelul. Dar fiecare an e plin de surprize, sînt gata să le întîmpin realist și tenace. Vor apărea în curînd poezi buni și în provincie.

4) Lucaefărul este o revistă excelentă pentru că este deschisă tuturor dar, ca și zic așa, totuși perfectibilă. Ca și viața noastră, de altfel. A lansat atîția scriitori tineri cîți l s-au oferit, nu cred să fi rămas cîneva pe dinafară. Poate o aplecare mai dragăstăoasă asupra scrierilor tinerilor ar fi binevenită, mă gîndesc la sectorul de critică. Dar sînt încă destule de făcut chiar la revista la care lucrez așa că Lucaefărul îmi place așa cum arată acum.

rate alte nume pot dezvălui, pe coordonate la fel de grăitoare, procese similare. Explicabil într-o literatură caracterizată prin varietatea atitudinii estetice, prin libertatea alegerii formulelor de expresie, a zonelor de interes afectiv.

3. Mă voi dăruir în continuare, muncii de editor. Traduceri în viață a programului pe care colectivul Editurii Minerva și l-a asumat. Program de valorificare critică a moștenirii literare naționale. Prin ediții de înaltă științifică și prin studii corezpondentele studiului actual de interpretare marxistă, nuanțată a fenomenului literar. Într-un context în care (am mai spus-o) consider că editorul e un arhitect și un constructor al culturii, un pedagog. În ce mă privește, ca făptură de sine stătătoare și ca diriguitor relativ al propriei mele desfășurări, sper ca în 1973 să-mi apară (în primele luni ale anului) eseul consacrat operei lui Nicolae Filimon și cel dedicat opțiunilor eminesciene despre cultură, civilizație, artă, literatură (ca studiu introductiv la ediția cu sumar corezpondent, aflată în redacția editurii „Minerva”). Nădăjduiesc, de asemenea, să vadă lumina tiparului versiunea definitivă a monografiei L. Pîit și primele volume din ediția critică dedicată aceluiași. În rest, proiectele rămînd proiecte, nu are rost să le mai divulg.

4. Vorbînd sine ira et studio, revista Lucaefărul a izbutit să aibă, indiferent de zodia sub care își desfășoară arșiile, personalitatea. Avea, în condițiile istorice respective și cînd spiritus rector era Mihai Dragomir, și cînd, ulterior, Eugen Barbu își imprimă viziunea sa asupra fenomenului literar contemporan; ar și azi cînd echipa condusă de Virgil Teodorescu încearcă să facă față unor deschideri noi spre adevărurile vieții. Secretul succesului e totdeauna actualitatea demersului. Și calitatea acestuia. Nu s-ar putea spune, la oarecare perioadă m-aș referi, că revista n-a cunoscut, măcar parțial, la un atare deciderat. De la primul ei număr, cititorii au putut înțini texte care să le rețină realmente atenția. Să ia act de existența unor voci în premeră, să le vadă consemnate alături de cele devenite autoritare, să participe la procesul de polarizare a atitudinilor estetice și de optimizare a ideii de rezultat. O cercetare obiectivă a anilor parcurși ar confirma situația. Cum ar confirma și postulatul că o revistă (asemenea unei editurii) rezistă în măsura în care are un program bine gândit și judicios orientat. De unde, dar în pînă la negarea oricăror criterii. Fern, se înțelege, dar nu pînă la a nu accepta valoarea unor formule inevitabile diverse de reprezentare artistică a vieții însăși, de cautare a esențelor, de situare a unor unghiuri de interpretare umanistă particulară. Prin revistă pe care le promovează, o revistă instruită și educă. Efortul Lucaefărului, mi se pare, în privința aceasta, relevabil. Mai ales în sensul modernității. Pagini excelente de eseuistică și de traduceri familiarizează pe iubitorii de frumos și de perspective inedite, cu disponibilități multiple de receptare a sensibilității, cu expresie ipotetică a generalului în particular și a eternului în istoric. Pagini adesea elovente reflectă opțiuni ale poetilor și prozatorilor tineri. Aș miși însă, dacă altcînd, elemente la nivel inferior, dar în sens negativ, nu ar demonstra și o abateră de la fluxul firesc, o cantonare în experimentul mimetic sau în aventura de speță aventuristă. Ideea de diversitate, programatică la scara studiului actual, alîns de literatura noastră, nu o presupune și pe cea de liberalism. Este ei și estetic. Ci pe cea de personalizare a gestului creator. Ar fi exagerat (dar nu absurd) să pretîndem debutanților să aibă timbrul atît de distinct încît să-l înregistrăm în consecință. E suficient să-i deslușim orizonturile și virtualitățile. Numai că Lucaefărul nu țipărește numai tinerii. Ci și nume mai mult sau mai puțin afiate în circulație. Propune, implică ca model celor ce bat la porțile nemuririi. Sint ele, oare, model? Reprezintă „regul” o referință? Din păcate, prin calitatea disutabilă a expresiei, numeșesea crezătoare succesivă a noilor promoții, revista ar trebui să le ofere uncielor, număr de număr, și fascinantă lecție a pilonilor de renume. Puncte de reper. Sugestii. Kinorame. Scosese de sub egida erigoniei invitatii, dimpotrivă, la originalitate. La un mod propriu de a colocolva cu lumea și cu sine, de a configura interogațiile individului și ale colectivității, de a găsi metafore în stare a sporti corola de minuni a cotidianului, prin luminile proiectate asupra acestuia. O revistă și responsabilă (nu intru în amănunte) nu numai pentru ce propune ca „primă audiență”, ci și prin ceea ce înscrie ca „spectacol-vedetă”. Mai mult, poate, ca la oarecare altă publicație literară, sentimentul modelului trebuie, în acest caz, să fie guvernant.

Am terminat de curînd un eseu despre Don Quijote. Proiecte imediate a studiul despre Neulce și Marin Preda, după care mă voi reîntoarce la Dostoievski a cărui operă mă întenez să o urmăresc în chip sistematic — în alte două volume — pînă la Însemnări din subterană, inclusiv.

Revista face eforturi serioase, adeseori înucunute de succes, pentru a-și defini un profil echilibrat cuprinzător. (Citesc cu plăcere în paginile de critică pe Alexandru Paleologu, Ilie Constantin, Al. George. Mă interesează de asemenea opinia lui N. Ciobanu, cronică, în care, personal, cred.) Consider că cercul colaboratorilor ar trebui lărgit, revista mîzînd în prezent cam pe aceleasi nume, dintre care unele fără — sau fără destulă — acoperire.

Valeriu Cristea

Evoluția literaturii române în ultimul sfert de veac a fost influențată de perioada primelor zece ani de după război. Faptul că un Arghezi, un Blaga și un Barbu, ca și alți scriitori dintre cele două războaie, au trebuit să străbată un con de umbră artificial, mai mult sau mai puțin dens, explică de ce operele lor, ieșînd din nou la lumină, au devenit modele artistice unora de-a dreptul trănice. Într-un stadiu al dezvoltării literare în care, dacă lucrurile s-ar fi desfășurat normal, unele din ele ar fi fost deja depășite. Dacă astăzi se barbizează excesiv în poezie, și pentru că în conștiința tinerilor generații Ion Barbu e o achiziție încă recentă. Dacă se kafkianizează prea mult în proză și pentru că autorul Metamorfozei a pătruns la noi cu cincisprezece-douăzeci de ani mai tîrziu decît în Europa. Caracteristic pentru momentul literar actual mi se pare simultaneitatea unor atitudini care de obicei se succed. Fapt unic în istoria culturii române — și care nu poate fi înțeles dacă facem abstracție de perioada anilor '50 — ardorea cu care ne susținem astăzi tradiția (inclusiv cea foarte recentă) se însoțește cu o anumită febră și sincronizării. Procesele — de înscriere, pe de o parte, într-o continuitate mai fermă a literaturii naționale, pe de altă parte, în direcția unei

1. — CE VI SE PARE CARACTERISTIC PENTRU EVOLUȚIA LITERATURII ROMÂNE ÎN ULTIMUL SFERT DE VEAC ?

2. — CE CĂRȚI APĂRUTE ÎN 1972 VI SE PAR MAI SEMNIFICATIVE PENTRU MOMENTUL LITERAR ACTUAL ?

onale, pe de alta, în contextul mai larg al culturii europene, sînt firești, necesare, vitale chiar (nici o cultură nu se poate rupe de propriul ei trecut, nici una nu se poate izola de celelalte), dar ele implică și posibile riscuri. Cel mai evident și cel mai primejdios e al epigonismului — în raport cu valorile străine dar și autohtone. Nu trebuie să ne acordăm „voci” după instrumente de import dar nici nu putem să ne limităm la formele trecutului, oricît ne-am mîndri cu ele, oricît ar fi „ale noastre”. Unii sînt de părere că totul a fost făcut în literatura română, că nu ne rămîne decît să așteptăm recunoașterea lumii. Convîngerea noastră este că valorile trecutului, pe care trebuie să le respectăm și să le admirăm, așa cum în realitate și facem nu sînt de nedepășit. Prea multă pietate poate dauna unei literaturi tinere, care este încă a noastră, capabilă de mari surprize în viitor; ea poate paraliza îndrăzneții latente, sugruma explozia noilor forme. Simțîndu-ne solidari și lîbind tot ceea ce s-a creat înainte noastră, dar neclintînd în genere scriitorului de la noi, trebuie să avem mai multă încredere în viitorul literaturii române, care e departe de a-și fi spus — nădăjduim cu toții — ultimul cuvînt.

Anul editorial 1972 pe care îl apreciez într-un „bun” și „oarecitar” distins, în opinia noastră printr-o particularitate: fiecare gen literar e dominat de o apariție importantă datorată unui scriitor de considerabilă autoritate. Proza — de Marele singuratic de Marin Preda, poezia — de Hanibalul lui Eugen Jebeleanu, critica — de Aspecte literare contemporane de Șerban Cioculescu. Au dat cărți remarcabile sau oricum care se detașează pe fondul aparițiilor curente: Virgil Duda, Dan Dumitru, Maria Luiza Cristea, Nicolae Stăiculescu, N. Velea, întotdeauna interesant în ceea ce scrie (proză); Ion Caraion, Virgil Teodorescu, Mihai Beniuc, Maria Banuş, Ana Blandiana, Petre Soica, Gheorghe Tomozei, M. Ivănescu, revistă de literatură, Ilie Constantin, Marius Robescu, volumul recentă din urmă — o adevărată epocă (poezia); Alexandru Paleologu, Georgeta Horodincă, S. Damian, Ion Vlad, N. Tertulian, M. Petrișor, Grigore Smeu (critică). T. Mazilu este prezent cu mai multe volume de critică, dar dintr-o ipoteză disperată mi-a plăcut în mod deosebit. O mențione specială pentru Iordan Chimet, care a avut ideea originală a unei antologii a înocenței.

Am terminat de curînd un eseu despre Don Quijote. Proiecte imediate a studiul despre Neulce și Marin Preda, după care mă voi reîntoarce la Dostoievski a cărui operă mă întenez să o urmăresc în chip sistematic — în alte două volume — pînă la Însemnări din subterană, inclusiv.

Revista face eforturi serioase, adeseori înucunute de succes, pentru a-și defini un profil echilibrat cuprinzător. (Citesc cu plăcere în paginile de critică pe Alexandru Paleologu, Ilie Constantin, Al. George. Mă interesează de asemenea opinia lui N. Ciobanu, cronică, în care, personal, cred.) Consider că cercul colaboratorilor ar trebui lărgit, revista mîzînd în prezent cam pe aceleasi nume, dintre care unele fără — sau fără destulă — acoperire.

Florin Mihăilescu

1) Dacă timp de aproape 150 de ani, de la Școala Ardeleană pînă la marea unire din 1918, literatura română în ansamblu ei și-a constituit o conștiință națională și etică, iar în epoca dintre cele două războaie mondiale — una estetică, mătășia cea mai importantă interesată după 23 August 1944 și mai ales în altă republică este fără îndoială dobîndirea unei înalte conștiințe politice și sociale. De mai bine de un deceniu asistăm însă (și participăm în măsura pierților) la un fenomen nou și anume efortul de sinteză îndreptat spre realizarea unei conștiințe integrale și armonioase care stă la temelie oricărei creații autentice. Este caracteristica cea mai prețioasă a evoluției literaturii noastre contemporane.

2) Mă voi referi numai la cărțile de critică și de istorie literară. Absolut la timp și binevenită a fost introducerea lui N. Tertulian în estetica lui Croce și Lukács, introducerea aparatului său titlu, semnificativ pentru aspirațiile momentului, „Critică, estetică, filozofie”. Solidă și de mare seriozitate este, de asemenea, înțelegător cercetărilor lui Z. Ornea, este și ultima sa monografie care tratează „Poporanismul”. Georgeta Horodincă a dat nu demult un „portret în evantai” al lui D. Anghel, remarcabil prin înțelegerea critică și originalitatea fireale sale a succesiunii metodologice. Lectură precizională și controverselor lui Al. Piru, adunate recent în materialul volum „Varia”, ne reînnoiește contactul cu spiritul său malitios și ironic, exhaustiv informat și perfect organizat în linia cîtorva idei directoriale. Investigatii temeinice și de adevărată disciplină intelectuală ne-au dăruit anul acesta Paul Cornea cu „Originele romanismului românesc” și Ion Vlad cu „Povestirea. Destinul unei structuri epice”. Să menționăm în fine cartea de unii critici, de înaltă calitate, din literatura moralismului și a metafizicii în genere și anume „Bunul simț ca paradox” de Al. Paleologu și nu mai puțin elegantul și pertinentul volum al lui Mircea Zaciu „Colaje”, interesantul volum de eseuri al lui Dumitru Ghițe. Ar mai fi de amintit apariția de ultimă oră a „Esei critice” de Eug. Tudoran sau „Convorbiri literare” și „spiritul critic” de Pompiliu Marcea. Lista rămîne însă oricum deschisă și omisiunile noastre le vor completa alții. Important este că 1972 a fost un an generos.

3) Lucrez acum, cu titlu experimental, la un volum de analize și interpretări literare în colaborare cu profesorul G.G. Ursu. La editura „Eminecu”, voi publica în 1973 o antologie de texte critice despre E. Lovinescu, cunoscuta colecție „Biblioteca critică”. Sper să apară cel mai tîrziu cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la moartea criticului. Protecțul meu cel mai important rămîne însă o carte despre Bacovia, încercare despre temerară după admirabila monografie a lui Mihail Petroveanu, care a editat la „Cartea românească”. Dar marii scriitori sînt, cum se știe, neapuzabili. Așa că... audeces fortuna juvat!

În sfîrșit, dar nu și în cele din urmă, voi semn, începînd din martie, cronica literară a „Vieții românești”, (despre cărțile de critică), ceea ce implică bineînțeles pentru mine un angajament și mai activ față de valorile literaturii noastre contemporane.

BRĂDUT COVALLIU: Avram Iancu

3. — CARE SÎNT PROIECTELE D-VOASTRĂ PENTRU 1973 ?

Ion Ianoși

4. — CE PĂRERE AVEȚI DESPRE REVISTA „LUCEAFĂRUL” ? PUTEȚI SĂ NE FACEȚI UNELE SUGESTII PENTRU VIITOR ?

Nina Cassian

Stiu ca acești 25 de ani sînt istorie, deci supt considerării, reconsiderării, selecției, sistematizării — dar pentru mine sînt existenți și, de aceea, totuși, absolut tot ce s-a petrecut în acest interval îmi este semnificativ. Și, enunțându-mi angajările mele în revoluție (teorie, chiar în dauna valorii estetice), și aprofundarea angajamentului, completată cu obligatoria responsabilitate artistică, și abandonul poeziei pentru muzică și al muzicii pentru poezie și refuzul de a abandona vreuna, și trecerea prin tinerețe spre maturitate, înflinirea cu oameni și cu cărți, înflinirea cu „înflinirea din păminturi”, explozia în lanț a poezilor, construcția concretă și spirituală a spațiilor și a timpului meu. Semnificative sînt și câștigurile și pierderile, iar dacă se poate percepe un sens și dacă există facultatea de a trăi conștient și intens, atunci totul e câștig. Multe doruri am avut și am, dar proiecte aproape niciodată, din prea continuă spontaneitate și din pricina că eu sînt chiar proiectul de mine însămi, cel care se cuvine mereu perfecționat fără a putea fi niciodată desăvîșit. Iar o anchetă privind 25 de ani de viață, mi se pare, într-un fel, înfricoșătoare, prin „punctajul” pe care îl înlocuiesc — ferice de calmii (măi mult sau mai puțin) critici și istorici literari! Cum să fixezi rețepere pe aceste nispuri mișcătoare, chiar dacă sub ele se întinde, inatacabilă, marmora ?

Florin Mugur

Port de două săptămîni în buzunar hirtic cu cele patru întrebări ale redacției. Mă gîndesc ce să răspund și lucrurile devin din ce în ce mai complicate. N-am făcut încă nici o afirmație decît și s-au născut zecile paranteze explicative. N-am scris încă nici o vorbă care să poată să supere pe cineva (de pildă, o laudă la adresa altuia) și prudența a și început să scoată strigăte de alarmă. Astfel încît las mașina de scris, cafeaua neagră și portocala (pe jumătate descoajată („Petelor, dansați portocala!”) și ies la plimbare. Nu e zăpadă, e miroase și a zăpadă, plimbarea e rece și fără farmec și-mi vine în minte îndemnul unui profesor al meu din liceu (supărat pe elevul său care, pe atunci, avea prea multă imaginație): „Hal, domnule, răspunde mai repede, fără să te gîndești! Așa poate că o să-mi dai mai puțin”. Deci, mă așez pe treapta de ciment din fața florăriei (e închis; nu mă turbură nimeni, iar lumina care-mi cade pe carnet trece printre acele brăduțuri pudrate oribil; te pomenești că anul ăsta și brazil sînt de material plastic!) și notez cît pot de repede:

1. Lipsa monotoniei. A leneșii, a urfii și a unei o odihnitoare monotonii. Repeziunea schimbărilor. Bogăția (de talente, de stiluri, de orientări), de mijloace pentru a-ți ascunde lipsa de talent și de stil. E destul? Nu știu. Este literatura acestor ani comparabilă ca valoare cu cea dintre 1918 și 1938? Am cîțiva ani, atunci cînd apăreau marile cărți ale generației mele, aș fi strigat cu entuziasm: da! Astăzi, răspunsul e același: da. Numai că nu-mi mai vine să strig.

2. Nu sînt critice literare, n-am alcătuit niciodată clasamente, nu am citit toate cărțile anului. De altfel, în trecut fie zis, aș fi curios să-l cunosc pe cel care le-a citit pe toate, aproape o mie cîte sînt. Trebuie să aibă o figură care merită să fie văzută, acolo, la sanatoriu de boli nervoase unde probabil că se află înțernat. Nu știu deci care sînt cărțile cele mai bune și nici cele mai „semnificative”. Spun repede, fără să mă gîndesc, ce mi vine în minte. Episodul cu dragostea bătrînului Moromete din Marele singuratice, poate cele mai frumoase pagini pe care le-a scris în ultimul deceniu Marin Preda. Parabolele civile ale lui Eugen Jebeleanu. Moartea unui poet de Gheorghe Tomozei — și aici cuvîntul „semnificativ” este la locul său; cred că acest ciudat roman al unei epoci eroice fără eroi este prin îndrăznele sale (și prin limitele pe care autorul găsește cu cale să și le impună) cartea cea mai semnificativă a anului. Excepționale, romanele Danei Dumitriu și al lui Virgil Duda, nuvelele Mariei-Luiza Cristescu. Megalitiile de Ion Gheorghe. Celălalt de Ilie Constantin, Patimile după Bacovia de Ovidiu Genaru, Istoria unei secunde de Adrian Păunescu, Oricine și ceva de Maria Banus, Măreția frigului de Nichita Stănescu, Monologul alb de Nicolae Iona, Piatra și alte poezii de Constantin Abăluță — și descopăr că nu citez cele mai bune cărți ale anului ci pur și simplu cele mai bune dintre cărțile de versuri pe care le-am citit eu în ultimele săptămîni. Toate aceste cărți au apărut acum. În noiembrie și decembrie, dovadă eloventă că povestea cu „de-clinul” poeziei e o simplă poveste.

Acum cîțiva ani, într-o anchetă asemănătoare a revistei „Dumnezeu”, răspundeam la o întrebare cu privire la scriitorii anului 1973 și scriam trei nume, pe atunci necunoscute sau aproape necunoscute: Emil Brumaru, Radu Petrescu și Octavian Stoica. Am avut dreptate cu primul doi și se va vedea că nu m-am înșelat nici în ceea ce-l privește pe Octavian Stoica. La lista, aș adăuga alte trei nume: Mircea Dinescu, Dan Verona și Mircea Cărdin.

4. Aș vrea ca la sfîrșitul fiecărui an revista să se poată lăuda cu un mare nume, pe care l-a lansat și-l sprijină cu încăpăținare. Unu e întotdeauna mai mult decît o sută. Premiile decernate săptămîna trecută, un semn bun.

1. Nu toate epocile pasionante au avut și o literatură pe măsura lor. Împlinirea literară poate să întîrzie sau chiar să nu se producă. Cu atât mai mare ne este satisfacția revizînd acest ultim pătrar de veac în care și prin care am devenit ceea ce sîntem astăzi fiecare și toți laolaltă. Drumul nostru a fost marcat, în toate etapele lui, de literatură bună și foarte bună. Au fost „marii bătrîni” care au legat prezentul de trecut. Au urmat exploratorii entuziaști ai ineditului socialist. Apoi tinerii cu mare talent și cu o maturitate timpurie, care încep și ei să încadrîntăscă. Și ultimii (neocomunisti) dintr-un șir lung, ce nu sînt încă întrerupți. În memoria noastră intelectuală și estetică s-au înscris statornic fundamentele cărți ale acestor 25 de ani. Fiecare e cîștig și rîmăscă cu celelalte. Așa și trebuie să fie într-o „lume” compusă din multe „lumi”: armonia se realizează din melodiile distincte.

2. Nu se cîștigă nimic de astăzi datîndu-se de teamă să nu omîtă vremea dintre cărțile pe care le-am citit cu plăcere și care au fost realitate numeroasă. Aș drea să știi că cei care vorbesc de un echilibru al generațiilor, nu în fiecare an cit de evident și pe care îl probează în orice caz o seamă de excelente cărți de poezie și proză, publicistică și traduceri, critică și teorie. În mod partizan, le voi remarcă pe cele din urmă. Se conturează un interes crescut și mereu crescînd al publicului pentru cartea de critică, istorie și teorie literară și recent s-au și editat și multe volume în măsură să satisfacă acest interes. Într-un climat spiritual propice, o publicistică mediativ-teoretică mai matură pare să cîștige teren. Și poate că, în planul unei posibile și dorite interacțiuni dintre domenii înecinate, pînă și vizibilă actualizare a filozofiei culturii (practicată nu odată de scriitorii) să fie și să devină semnificativă „pentru momentul literar” de azi și de mâine.

3. Proiecte am, ca tot omul. Dar prefer să nu le discut pînă la realizare. Voi căuta să îmbin și pe mai departe activitatea mea universitară cu cea publicistică. Și deocamdată mă bucur că în aceste zile mi-a apărut o carte la care am muncit mult.

4. Revista „Luceafărul” îmi place, o găsesc bogată, modernă, atrăgătoare. În fiecare număr întîlnesc materiale de înaltă înaltă intelectuală, mărturisind puncte de vedere originale și limpezite. Este evident că redacția urmărește în mod conștient înfiptarea unui program deschis și centrat, variat și vertical. Tîrziu revistei mi se pare că o dau rubricile de critică și teorie, publicistică și reportaj. Poezia și îndecosebi proza bună ar merita în viitor să fie reprezentate cu mai multă dinamică. Ca de altfel și scriitorii tineri și începători, cîrora această publicație le este cu deosebire consacrată și care se pot simți bine alături de multele nume prestigioase din paginile ei.

GRIGORE ION POPOVICI : Victorie

Dumitru Micu

1) Înainte de orice, tenacitatea cu care, prin cei mai dotați și responsabili producători ai ei, literatura se înverșunează să fie literatură, a omie literatură contemporană. În virtutea acestei nepovătoare voine de a-și urma chemarea specifică, de a nu se lăsa asimilată sau a nezață altor activități, literatura a depășit schematicismul, ilustrativismul, idilismul rudimentar și, luîndu-și cu fermitate în posesie natura proprie, s-a realizat, pe tot parcursul perioadei la care ne referim, dar mai cu seamă în cel de al doilea deceniu republican, în romane ca Nicora Potooavă, Bietul Ioanide. Scrierul negru, Descul, Șatra, Morometii, Groapa, F. Ingerul a strigat, în poeme de Argezi, Blaga, Philippide, Emil Botta, Mihai Beniuc, M. R. Paracheșescu, Maria Banus, Eugen Jebeleanu, cîți alții, cum enumerarea tuturor poezilor, chiar și numai a celor de excepțional talent, ar lungi alarmant lista și tot nu s-ar putea evita unele omisiuni. În pofida tuturor confuziilor răspîndite în anumite momente, a îngustimilor de vedere, literatura a continuat tradițiile maiore ale creației de dinainte de 1944, a menținut sincronia cu mișcarea artistică universală, a exprimat în limba modern sufletul românesc de astăzi. Aportul generațiilor tinere la aceste înfipături este considerabil și, oricît n-aș voi să fac un repertoriu de nume, menționarea măcar a cîrorre reprezentanți ai promoțiilor republicane mai recente, ca de exemplu, Teodor Mazilu, D. R. Popescu, Fănuș Neagu, Nicolae Breban, Constantin Toiu, Nichita Stănescu, Ion Alexandru, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, se dovedește obligatorie.

2) N-am putut citi decît unele din ele. Cîtînd fără o documentare prealabilă, spontan, ca sub efectul unui dicteu automat, îmi vin sub condei Hanibal de Eugen Jebeleanu (ultima în ordine cronologică a textului), Octombrie, noiembrie, decembrie de Ana Blandiana, Marele singuratice de Marin Preda, Oricine și ceva de Maria Banus, Catargele înalte de George Măcoșescu, Ipoeciza disperării de Teodor Mazilu, Călețele principelui de Eugen Barbu, Istoria unei secunde de Adrian Păunescu dar, avînd o evidență exactă a peisajului literar al anului, cum aș putea să apreciez dacă titlurile pe care le dau sînt sau nu caracteristice pentru momentul actual? Cele titluri, cred că sînt. Li se mai pot adăuga, fără îndoieli, destule.

3) Unui singur, același în toți anii anteriori: de a nu colabora la publicații. Doar astfel, cîștigînd ceva timp, mi-aș putea acorda privilegiul de a-mi alcătui „proiectele personale” eu însuși. Însă, cum gîndesc de a putea rezista presiunilor redacționale sînt mîime.

4) Cred că imensa majoritate a cititorilor în ceaeră o satisfacție, constatînd că Luceafărul nu este o meară organ de autoconsacrare a unui mic grup, o tribună de pe care un redactor să-si

facă reclamă siesi, iar alții să ard tîmii pentru mărie cutăru colaborator. N-a devenit, totuși, decît în parte, o revistă a tinerilor, cum s-a proclamat atunci cînd și-a schimbat formula. În coloanele ei, tinerii publică poezie, mai mult decît în acelea ale României literare, însă prezența vîrstnicilor, cîrora le sînt accesibile atît categoria periodică, rîmăne masivă. În acest sens, al orupării în jurul ei a forțelor tineretului, consider că trebuie orientate eforturile.

G. Dimisianu

1. Desigur că este dificil să caracterizezi succint mișcarea literară românească din ultimul sfert de veac, cu atît mai dificil cu cît nu e vorba despre o epocă de liniștită sedimentare a valorilor, de așezare calmă a straturilor. Sincronizîndu-se cu realitățile istorice și climatul social, literatura a participat la evoluția re-dimensionării de perspective ce au purtat-o pe un traseu de loc retentiv, ci mai degrabă accidentat și dramatic, avînd de străbătut, mai ales în faza inițială, prin destule hățisuri improvizate și anihilatoare: tot de acolo însă, din solul bogat al prezentului, și-a sorbit substanța unei afirmări din ce în ce mai conturate, pregătindu-se astăzi pentru o vastă acțiune consolidatoare.

2. Vreau să spun că înfipșirea literaturii de după război și că pe care această literatură a înaintat sînt definibile înaintea de toate prin raportare la materia constituită a literaturii de care vorbim, adică prin raportare la tot ceea ce înseamnă, ca realitate socială și spirituală, anul de construire a societății în România. Dinamismul social de pildă e o dimensiune ce s-a transmis literaturii și acest aspect este de observat nu numai în faptul că proza sau lirica actuală se simt chemate să proiecteze o spiritualitate activă și activizantă dar și în alveia în care se exprimă, în ceea ce privește mai diverse decît atîtădat, tipologia literaturii s-a îmbogățit. Asta înseamnă că literatura își extinde, prin aportul noilor soiuri, raza percepției, element dinamizator cu totul binevenit.

3. S-ar spune că a fost un an literar nespectaculos dar simpla rememorare a cîtorva titluri poate să contrazică o astfel de impresie. Să amintim, în poezie, de Hanibal al lui Eugen Jebeleanu (adevărat eveniment), de excepționala reafirmare a lui Ion Gheorghe (prin: Avatara, Megalitiile sau retrospectiva editată de „Albatros”), de cărțile lui Virgil Teodorescu (Sentinela aerului), Emil Giurgiuca (Semne pe scut), Ana Blandiana (Octombrie, noiembrie, decembrie), Constanța Buzea (Leac pentru ingeri), Ion Horea (Încă nu), Ilie Constantin (Celălalt), Marius Robescu (Clar și singuratice). În proză: Marele singuratice de Marin Preda, Anchetatorul apatic de Virgil Duda, Patima de Mircea Micu. În critică și eseu din nou prezența de mare interes, afirmării mature de N. Tertulian, Dumitru Ghise, Al. Ivăciuc, dar și a unor esuri de nuanțat interpretare marxistă a fenomenelor culturii, apoi esistica de particulară formulă și marcată originalitate a lui Al. Paleologu (Bunul simț ca paradox) sau Teodor Mazilu (Ipoeciza disperării), apoi volumele semnate de Ion Caroloni (Duetul cu crîmii), Georgeta Horodincă (D. Anghel-portret în evantai), S. Damian (Fals tratat despre psihologia succesului), Matei Călinescu (Conceptul modern de poezie), Al. Piru (Varia), Ion Vlad (Convergențe).

4. Dintre publicațiile noastre literare Luceafărul mi se pare că este astăzi cea mai echilibrată în preocupările sale, substanțiale, unitară în concepție și în desăvîșire a esurilor, înfipșirea înnoire. Un cîștig al ultimului an e întîrzierea forțelor critice (proces care nu pare să se fi încheiat). Dacă aceste forțe s-ar mobiliza mai susținut și mai sistematic în urmărirea problemelor celor mai promișoși de scriitori, literatură ar răspunde unei foarte prezente solicitări a momentului actual.

Sorin Titel

1. Imediat după război literatura română a trecut printr-o perioadă de criză pe care însă a trecut în stare s-o depășească. Ea a reușit să se reintegreze unei tradiții, îmbogățind-o cu opere remarcabile, evoluînd spre cîntarea unor noi forme de expresie, în proză sau în poezie, refuzîndu-și, în ce are ea mai bun, un conservatorism anchilozant. Ea a înțeles că, întotdeauna, conținutul de idei nu poate fi independent de realizarea artistică și, înțelegînd că ceea ce are mai bun literatura acestui ultim pătrar de veac se bazează și pe această stimă față de „cuvînt”, în afara cîrui literatura nu poate fi posibilă.

2. În poezie, volumele Hanibal de Eugen Jebeleanu, Clar și singuratice de Marius Robescu, Lebede ale puterii de Dușan Petrovici, un excepțional volum de debut, în critică, Bunul simț ca paradox de Al. Paleologu și Fals tratat de psihologia succesului de S. Damian. În proză: Masa Zarafului de Dana Dumitriu și Fără vise de Bujor Nedelcovici.

3. Lucrarea un roman pe care sper să-l termin în anul 1973. De asemenea, la un volum în care să-mi adun încercările critice publicate pînă acum. Un debut în critică, prin urmare.

4. E o revistă, care în ultimii ani are arată foarte bine. O foarte bună revistă. Un singur lucru mă nemulțumeste: faptul că „Luceafărul” nu este în suficientă măsură o revistă a tinerilor, așa cum și-a propus încă de la înfiptare să fie și cum n-a fost niciodată. Scriitorii foarte tineri nu au încă o tribună a lor de afirmare, sau, dacă vreți, de „lansare” astfel, cred, se și explică de ce în ultimii ani ei au reușit să se afirmă destul de puțin, în ciuda faptului că, sînt convins, talente cu totul remarcabile „așteptate”.

(Continuare în pag. 9)

Ov. S. Crohmălniceanu

1) Faptul că și-a schimbat viziunea asupra lumii, în spiritul concepției marxiste, că a cîștigat un spor de luciditate.

2) În poezie, Hanibal de Eugen Jebeleanu; în proză, Marele singuratice de Marin Preda, în critică Varia de Al. Piru, în esistica N. Tertulian: Critică, estetică, filozofie.

3) Să dau la tipar volumul II din Literatura română între cele două războaie mondiale.

4) Cred că e ora de față cea mai interesantă dintre revistele noastre literare. Ce i-aș recomanda? Mai mult nerv, să organizeze discuții în contradicție pe marginea unor cărți aprute, să-și acutizeze spiritul critic, să reacționeze mai prompt în fața fenomenelor literare negative, încercînd să le scoată la iveală și să le combată.

M. Ungheanu

Cit de însemnată este pentru literatura, mobilitatea și promptitudinea presei o arată și acest an literar. Prima impresie este de goli-ciune. Desigur, primirea destul de uniformă și uneori chiar neglijentă care se face unor cărți și de natură să conducă spre false impresii. Întă de pildă poezia, 1972 este anul în care apare cu trei volume Ion Gheorghe: o culegere antologi-că de Poeme în colecția Albatros, Avatara și Megalitiile. Constanța Buzea publică Leac pentru ingeri, Nina Cassian, Loto Poeme, Gabriela Melinescu, Înșirarea lumii, Mihai Ursachi, Mișca solumis, N. Iona, Monologul alb, Ilie Constantin, Celălalt, Ana Blandiana, Octombrie, noiembrie, decembrie, Nichita Stănescu, Măreția frigului și o jucărie derutantă, Cartea de recitare, Zaharia Stancu, Sabia împului, M. Robescu, Clar și singuratice, Eugen Jebeleanu, Hanibal, Virgil Teodorescu, Sentinela aerului. Recoita nu este deloc neglijabilă. De ce nu i-am conferi sîrbătoreț caracter al evenimentului? O merită atît Megalitiile lui Ion Gheorghe cît și Leacul pentru ingeri al Constanței Buzea, ori Mișca solumis, pentru a nu cita decît cîteva titluri din deja efectuată selecție.

Lista aparițiilor de proză nu este mai puțin substanțială. Marin Preda ne-a dat Marele singuratice, carte prea puțin discutată și, la fine de an, Eugen Barbu, Caietele Pricepelui, Mircea Micu un surprinzător de fluent microman intitulat Patima, N. Velea o carte de fină observație și notație, dar foarte înegală, Bujor Nedelcovici începe cu Fără vise un ciclu asupra cîrui nu se poate pronostica nimic, Virgil Duda un roman Anchetatorul apatic al cîrui exces de analiză ar trebui să-l îngrijoreze pe autor. Prin M. L. Cristescu, o carte bine primită de critică, Caselul vrăjtoarelor, și Dana Dumitriu, Masa zarafului, proza feminină se dovedește tenace. Aflată la a treia și a patra carte cu Eternitatea e după colț și Scadența, Corina Cristea cade în păcatul unei insuficiente cenzurii artistice. Scadența ar fi cîștigat mai mult dacă primei părți nu i s-ar fi adăugat o cu totul paralizantă parte a doua. G. Suci a mai făcut cu Lucrări și zile din viața lui Niek un pas spre roman. Cartea are după cît se pare rotul unui exercițiu prevestitor în vederea unei construcții mai ample. Ca niște evenimente au fost prezentate debuturile lui Emil Bunea, V. Selezan, Radu Mares. Dar Am lăsat iarba să crească nu atîtă decît un spirit de observație atras de pitoresc iar celelalte cărți, interesant concepute, în linii mari bine scrise, nu depășesc stadiul promisiunii. Este însă semnificativ că acum exercițiile de debut în proză au depășit stadiul schiței. Aspirațiile anului literar 1972 sînt, după cum se vede, altele.

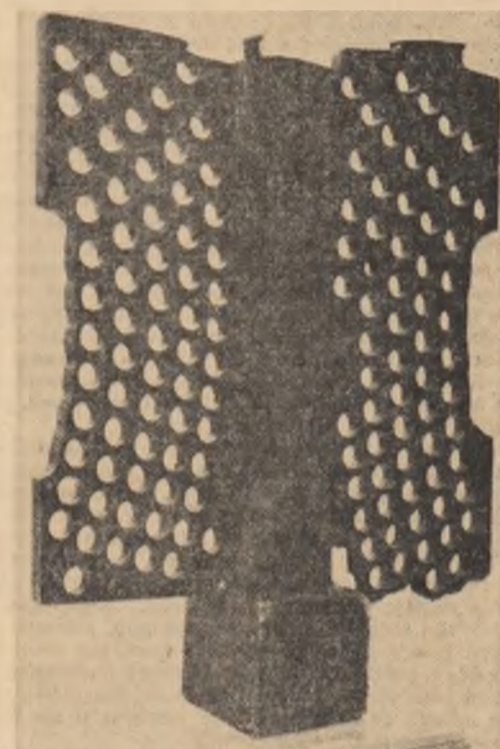
Critica pare a-și tăia și în acest an partea leului. Aspecte literare contemporane marchează apogeei critice, Șerban Cioculescu, a cîrui țînuș și fermitate nu erau îndecajus precizate. Al. Paleologu tipărește o remarcabilă carte de esuri și observații morale intitulată Bunul simț ca paradox. Trecute cu vederea la apariția lui Hamlet, calitățile de comentator shakespearian al lui Ion Omeșcu ne sînt reamintite de recentul volum Sub semnul ironiei în care sînt analizate Măsură pentru măsură și Coriolan. O carte personală și îndrăzneată în materie de receptarea fenomenului poetic contemporan a publicat Gh. Grigurcu: Teritoriul liric. Ea turbură ierarhiile acceptate și nuanțele introduse în discuție nu sînt de ignorat. Critica se dovedește în volumul mai puțin placid decît în reviste. Să fie volumul un cîmp de manifestare mai propice criticului de tranșanță opinie decît presa? E, posibil, dar nu e firesc. O carte polemică în esența ei este și culegerea de esuri numită Fals tratat de psihologia succesului de S. Damian. Bun partizan al ideilor sale S. Damian a întocmit o carte care solicită replica.

Nu lipsesc nici studiile și esurile dedicate valorilor consacrate. Ion Vinea se bucură de două monografii a cîror comparație încă n-a

(Continuare în pag. 9)

Teodor Mazilu

1) În acest sfert de veac, literatura română și-a continuat, în condiții noi, tradiția ei strălucită care are ca predominantă și spiritul critic și o extraordinară vocație de interpretare poetică a lumii. Revoluția a deschis mari posibilități pentru această caracteristică a literaturii române. Aș îndrăzni să spun că prin gravitatea temelor abordate literatura română, credincioasă structurii ei, a devenit mai deschisă universalității. Aceasta mi se pare un progres urias. O literatură care moiaie îndelung în specificul ei, care-și idealizează excesiv pitorescul, riscă să-și micșoreze puterea de comunicare. Temele majore ale Revoluției, marile talente de care natura nu ne-a vitregit, a deschis literaturii române o poartă mai largă spre universalitate. Desigur, o temă majoră nu naște implicit capodopere, dar nici talentele

OVIDIU MAITEC : Pasărea albastră

mari nu pot schimba ne semnificativ în opere nemuritoare. Comunicînd mai adinc cu cititorii români, literatura noastră comunică în acest fel cu toți oamenii.

2) E foarte greu ca un scriitor să fie pus în condiția unui critic, mai ales cînd accl scriitor a publicat în acest an cîinci cărți. E dificil ca tocmai el să se hazardeze în aprecieri, dar fiindcă am fost întrebant am să răspund. A fost un an bun, în toate genurile. Nu se mai poate spune, ca de obicei că a fost „anul prozei” sau „anul poeziei” sau „anul criticii”. Toate genurile au strălucit în egală măsură. În acest an a apărut Marele singuratice al lui Marin Preda, romanul lui Virgil Duda, Anchetatorul apatic și altele ale romane apreciate de critică pe care eu nu le-am cîștigat. Cărțile de poezie ale lui Nichita Stănescu, Constanța Buzea, Gabriela Melinescu, Ilie Constantin, Adrian Păunescu, Petre Stoica, Ion Gheorghe, esurile lui Alexandru Paleologu, Matei Călinescu, studiul Georgetei Horodincă despre Dimitrie Anghel. N-am sentimentul că gresesc fiindcă nu vorbesc decît despre cărțile pe care le-am citit. Despre cele pe care nu le-am citit, mi-e greu să-mi formulez o opinie critică fermă.

3) Teatrul, nu în orice caz. Teatrul m-a obosit îngrozitor. Mi-am cheulit mulți ani ai tineretii scriind teatru și satisfacția n-a fost pe măsura dăruirii mele. Am scris teatru, acum aștept să fie jucat. Dar nu sînt trist că nu sînt jucat, pentru mine asta n-are prea multă importanță. Odată ce l-am scris mi-am făcut datoria. S-ar putea să fie o stare de spirit trecătoare. S-ar putea să mă întorc la teatru. Cine știe? Deocamdată mă obsedează un roman, romanul tineretii mele, „Orgoliul sinucașilor”. E principala mea preocupare. Și poate o altă carte de poezie. Dar de această carte nu sînt sigur. Poezia nu depinde de mine, romanul însă, sînt sigur, string puterile mele și am să-l scriu. În primăvară îl voi termina.

4) E o revistă care mie îmi place și cred că sectorul de critică și esistica e strălucit reprezentat. Îmi plac și reportajele scrise de Sănziana Pop și Gabriela Melinescu. Mi-ar plăcea să fie ceva mai estetică în alegerea literaturii pe care o publică, selecția mi se pare deocamdată puțin prea neglijentă și tinerescă. Adeseori întîlnim pe pagina întii, în frumoase condiții grafice, cu un spațiu aristocratic în jur, versuri evident slăbuțe. Revista și-a făcut apogeeu o tradiție de a publica în pagina întii versuri slabe scrise de anonimi harnici. De ce atita extravaganță? Pagina de artă mi se pare puțin prea ironică. Din pricina excesului de ironie nu prea înțeleg despre ce anume e vorba. Desigur gumele reușite sînt întotdeauna bine venite, dar nici o privire profundă asupra artelor n-ar fi deja din cale afară de greșită.

Sugestii? Nu e în firea mea să dau sugestii. Dar se poate deduce o sugestie din cele spuse mai înainte, un anume discernămint în literatura pe care o publicăm, mai puțină generozitate care se pot lesne confunda cu neatenția și chiar cu alte păcate.

Liviu Petrescu

1. În ceea ce privește evoluția literaturii epice, în această perioadă, semnificativă mi se pare, înainte de toate, afirmarea absolut excepțională a romanului de factură socială; făcînd această afirmație, nu mă gîndesc însă atît la romanul social din epoca începuturilor socialismului, desi capodoperele nu au lipsit nici atunci (dovadă stau, în primul rînd, romanele lui Titus Popovici Străinu și Setea). Dar, din punctul de vedere al problematicii, romanele acestei perioade se mulțumeau să analizeze implicatiile politice ale Revoluției (problema luptei de clasă, a prelucrării puterii etc.); în vreme ce romanul social din ultimii ani lărgeste considerabil sfera problematicii sale, preocupîndu-se în chip special de analiza implicțiilor etice ale Revoluției. Nu numai valorile literare, dar și semnificative umană vor avea de aceea romanele lui Marin Preda (Intrusul, Marele singuratice), Eugen Barbu (Pricepele), Al. Ivăsiuc (Pășărie), D. R. Popescu (F).

(Continuare în pag. 9)

IOANA KASSARGIAN : Victorie

O piesă poetică

O pădure la marginea oraşului, un pavilion de vânătoare cu nenumărate gemuri ca o verandă, în care mobilele de stil adunate la întâmplare şi vasele preţioase imbie la o confortabilă visare agrementată cu o sticlă de şampanie, un frează nedesluşit întretăiat de tainice sonorităţi nocturne şi doi tineri care ar putea să fie, dar nu sint încă şi nu se ştie dacă vor fi pînă la urmă, îndrăgostiţi: totul face parte din arsenalul comediilor dramatice sau cinematografice, poetico-sentimentale, foarte apreciate între anii '30 şi '40 şi chiar şi mai tîrziu, în care, în variate circumstanţe şi într-un cadru diferit, regăsim aceeaşi invariabilă situaţie a doi oameni — un bărbat şi o femeie — obligaţi să împărtăşască pentru o noapte un adăpost fortuit şi, în virtutea unei apropieri silite să se cunoască reciproc pentru a se lega unul de altul sau pentru a se despărţi definitiv.

Partind de la aceleaşi premise, **Alexandru Popescu** autorul piesei **Noaptea nechemată** (înscrisă în repertoriul actualei staţiuni a teatrului Nottara — sala Studio) lasă un timp să plutească în ambiguitate relaţiile celor doi parteneri, ambiguitate pe care o elucidează mai apoi, dar nu pe deplin, punind semnul întrebării atitudinea femeii şi făcînd totodată să intre în compoziţia dramatică un ingredient polişt. Foarte curînd însă ne putem da seama că nu este vorba de o investigaţie subtilă a psihologiei iubirii şi nici de un **Rendez-vous la Senlis** ci de o acţiune conspirativă care, după cum vom vedea mai tîrziu, printr-o neprevăzută şi fustă întorsătură se va ridica la o altitudine eroică, iar cuplul ce trebuie să mimizeze o întâlnire galantă spre a înşela vigilenţa satrapilor siguranţei este în realitate alcătuit din doi camarazi de front, doi luptători ilegali însoşiţi de aceiaşi nestăruţ simţămînt al datoriei. E adevărat însă că dialogul lor continuă să se compună pe mîchie de cuţit, păsînd o ambiguitate ce s-ar putea rezolva cu tanse egale într-un sens ori într-altul şi pe care Alexandru Popescu a preferat s-o menţină în continuare printr-un schimb de replici sinuoase şi abil pînă la mîrturisirea finală a Sandrei. „Dacă aş spune că te iubesc, ar fi prea mult, dacă aş spune că-mi eşti indiferent ar fi prea puţin” (citez din memorie). Încercarea a fost totuşi regizată de ea şi poartă amprenta unei imaginaţii româneşti feminine. Avînd lăţime de să se aleagă singură partenerul, nu i-a displicut ideea de a petrece o noapte în compania unui bărbat tînăr şi chipeş, după cum nu-i displice, atunci cînd se află în faţa lui, să-l intrige şi să-l descumpănuească, provocîndu-l fără ostentaţie şi cochetînd cu discreţie.

Departate de a fi totuşi o femeie fîtuşă, Sandra se dovedeşte a caracter dirz, o fiinţă călbită sufleteste, capabilă să susţină un joc plin de riscuri care-i cere să se supravegheze şi să-şi socotească fiecare pas ca un ecleter în misiune pe un teren inamic. Viola însă pare a-i fi îngăduit un mic răzbat de cîteva ceasuri în care feminitatea ei se poate elibera de constrîngerii. Singele reze cu care a calculat totul este al unui strateg, ambianţa romanticoasă, imprevizibilul căruia a jînat să-i facă loc în această aventură, plăcerea de a complica gratuit un lucru simplu în fond, sint specific femeieşti. Ceea ce, pe de altă parte, antrenează necesitatea unor clarificări justificative. Sandra trebuie să dea mereu noi lămîriri, pe măsură ce evenimentele se precipită şi survin complicaţii neprevăzute şi de alt ordin.

De factură poetică, piesa se desfoară totuşi în sfera veridicităţii istorice şi nici un detaliu nu poate fi lăsat în suspensie, cu toate că acţiunea propriu-zisă se petrece mai mult în culise. Scena cu personajele ei este doar cutia de rezonanţă în care se repercutază ecourile din afară; cîmpul său emoţional ar trebui aşadar să fie dominat de un sentiment de aşteptare în continuă creştere şi străbătut de fulguraţiile unor aprehensiuni şi intuiţii neliniştitoare. E ceea ce **Noaptea nechemată** n-a reuşit să transmită cu suficientă intensitate şi cu graţia cuvenită. Atît Sandra cit şi Matei par să uite uneori unde şi în ce împrejurări anume se află, pierzîndu-se în explicaţii care, într-un scenariu de film, ar fi fost ilustrate prin imagini dinamice; de aceea credem că, ecranizată, piesa lui Alexandru Popescu n-ar avea decît de cîştigat.

Cu ştiuta sa experienţă regizorală şi cu nedezminţitul său bun gust, **Dan Nasta** (care seamănă şi scenografia) prin atenţia deosebită acordată nuanţelor imbinată cu un ingenios joc de lumini a creat o atmosferă de intimitate meditativă şi de vag mister.

Dacă **Elena Amaria Bog**, interpreta atît de sensibilă şi de personală a Sandrei (pe care o cunoaştem din turneele Naţionalului Ieşean şi din frumosul spectacol realizat de Sorana Coromă pentru micul ecran cu piesa lui Pirandello **Viata ce-i am dat-o**) rămîne definitiv încadrată în ansamblul teatrului C.I. Nottara, putem felicita conducerea respectivului teatru pentru o fericită achiziţie artistică.

Totdeauna egal cu sine însuşi, **Alexandru Repan** a fost şi de astă dată o prezentă scenică de o marcantă distincţie. Deşi episodice, rolul lui Stomate, în interpretarea lui **Nucu Păunescu**, a avut un relief pronunţat.

Ovidiu Constantinescu

MUZICA

S-a remarcat adesea că universalitatea unei muzici (ca şi a oricărui produs artistic în general) nu se poate realiza decît în măsura în care opera respectivă aduce cu sine un coeficient de particularitate naţională. Deşi nu întotdeauna a fost astfel (în epocile de furtire a unui nou limbaj trăsăturile particulare se estompează) este clar că de mai bine de o sută de ani situaţia amintită caracterizează evoluţia artei sonore (cu toate că acum, o nouă epocă de intensă explorări, ar putea determina ca, peste ani, aportul local să nu mai atrîne atît de greu în balanţa atracţiei generale, ciclul urmînd a se relua dialectic).

Cu mai puţină claritate s-a analizat unde este mai necesară, mai indispensabilă, particularitatea naţională — în domeniul vocabularului (melodic), acorduri specifice, sisteme ritmice şi de intonaţie) sau al sintaxei care asigură manipu-

GEORGE APOSTU : Laponă

Sintaxă şi vocabular

larea semnelor. Şi facem această demarcaţie pentru că mutarea atenţiei dintr-un domeniu în celălalt motivează saltul calitativ şi lărgirea interesului pentru muzică, petrecute în ultimul sfert de veac.

Amprenta naţională a vocabularului muzical datează la noi de la primele încercări ale festivităţilor sonore culte şi, totuşi, puţin străini (da, chiar şi români) gustă, sau gustau, cu adevărată desfătare estetică, producţia concertistică a lui Flechtenmacher sau Mureşianu. Necesară ca primă piatră la edificul culturii muzicale naţionale, calea întrebunfării doar a semnelor particulare s-a perimat, cită vreme aceste semne nu se ordinau într-un mod specific, propriu spaţiului carpato-dunărean.

Desigur, găsirea unei gramatici muzicale individualizatoare nu se poate petrece imediat. Modul specific românesc de a pune sunetele în pagină, de a arhitectura curbele şi contrastele, descoperirea particularităţii de densitate a evenimentelor, de relaţionare a continuităţii şi discontinuităţii discursului, toate acestea sint mai cu dificultate tangibile, şi chiar o dată atînte, mai greu detectabile într-o partitură. Totuşi, ar fi absurd să credem că Enescu este mai puţin naţional în Simfonia de cameră sau în Cuartetul de coarde nr. 2 decît în Rapsodia, doar că în cele de pe urmă lucrări ale sale, compozitorul descoperise un mod de a sonoriza simfonia specifică mai adînc decît melodiile citate şi pîturile instrumentale. După cum Enescu nu este un poet al românilor numai pentru că scrie în româneşte.

Putem crede chiar că sintaxa specifică nici nu pdate fi evitată, deoarece ea reflectă modul intim de gîndire a unui compozitor născut şi format în coordonatele social-istorice ale României. Pentru aceasta însă, compozitorul trebuie să învelească sincerităţii, greaua deprindere de a fi cu dezvoltură el însuşi, şi atunci construcţia particulară, originalitatea etică a formei, vin de la sine. Consecinţa ultimă a unei atari posibilităţi de autoreflexie este calitatea, iar o concluzie ce se naşte implicit este că orice lucrare bună este sinceră şi este în mod definitiv naţională. (Ceea ce invers nu era valabil, neputîndu-se spune că orice piesă cu vocabular naţional este întotdeauna calitativă, cită vreme individualizată sa se rezumă la semne.)

Pe măsura maturizării şcolii noastre de compoziţie, muzicianul român şi-a deprins meşteşugul într-un grad ce i-a putut permite sincera exprimare sonoră, aducătoare cu sine a unui mod de construcţie şi gîndire ce ne individualizează între naţiunile Europei. Dacă între cele două războaie atari calitative nu puteau fi aplicate decît excepţiilor, ele caracterizează astăzi o întreagă şcoală compoziţională şi probabil că această mutaţie în interesul naţional în zona mai adîncă, fundamentală, a sintaxei (care desigur poate fi năbuşată şi cu vocabularul specific) este pasul înainte esenţial al muzicii noastre în ultimii douăzeci şi cinci de ani.

Costin Cazaban

TELEVIZIUNE

Ce ne aduce viitorul

Intre sfîrşitul unui an de televiziune şi începutul altui an de televiziune am motive temeinice să pun în discuţie faptul dacă televiziunea este artă sau nu. În loc să scriu un articol festiv, am să scriu un articol complicat. În loc să scriu despre sărbători, voi scrie despre estetică. Adică: televiziunea nu este artă pentru că este un mijloc de comunicare directă? Şi: fiind un mijloc de comunicare directă, televiziunea trebuie să aibă un caracter spontan şi să nu se supună unor deziderate estetice? Deci: televiziunea este lipsită de gen?

Argumentul cel mai puternic împotriva ideii de televiziune—artă vine din faptul că limbajul de televiziune nu este afectiv ci referenţial. Că televiziunea nu afirmă ci infirmă ficţiunea. Că televiziunea nu este mesaj ci informaţie. Voi aduce trei argumente împotriva sperinţei să întredă totodată un viitor al televiziunii ceva mai clar.

1) Adevărat: la prima vedere, limbajul televiziunii este mult mai aproape de limbajul ştiinţei decît de cel al artelor. Observăm mai ales calitatea televiziunii de a informa, de a comunica obiectiv, de a implica o funcţie tranzitivă. Iată însă că, anume artelor, televiziunea este totuşi

o acţiune de public şi, anume, o acţiune de public foarte larg. Publicul de televiziune care reprezintă cam jumătate din populaţia globului şi care indică o relaţie cotidiană este o realitate prea puternică pentru a nu deveni totodată şi o conştiinţă foarte puternică; este o realitate care cere nu doar o funcţie de informare ci şi una de influenţare. Cea mai puternică forţă a televiziunii este calitatea şi ideologică şi vorbind din acest punct de vedere, televiziunea nu este doar prezentare ci şi reprezentare, ea nu este doar ştire ci şi mesaj şi în punctul acesta mă îndoiesc de faptul că limbajul televiziunii mai poate fi tratat de „referenţial” şi „transitiv” şi că nu se întrevăde absolut nici un autor. Adevărat, în televiziune autorul este mai abstract decît în artă, este un autor conţinut şi disimulat, dar este un autor.

2) Adevărat: la prima vedere funcţia televiziunii este mai aproape de istorie decît de artă. În televiziune, ficţiunea este practic inexistentă. Televiziunea relatează ceea ce se întîmplă efectiv şi nu ceea ce ar putea să se întîmple. Iată însă că ceea ce relatează televiziunea, fără să fie ficţiune, nu este însă nici o realitate în simplitate şi o realitate selectată

(actualităţile), uneori chiar o realitate selectată şi montată (reportajul) construită (emisiunile tematice), elaborată, regizată. Mai puţin evident decît în cazul artelor, spectacolul totuşi există. Adevărat: în cazul televiziunii nu putem vorbi despre ficţiune dar putem vorbi despre structură şi prezenţa unei structuri nu infirmă ci, dimpotrivă, confirmă arta.

3) La prima vedere, caracterul spontan de ultimă oră al televiziunii, este mai aproape de presă decît de artă. El pare a indica organizări parţiale, la nivelul comunicării de informaţii, iată însă că, asemenea artelor, succesivitatea şi ritmul imaginilor video poate să creeze individualităţi semnificative, adică un mod particular de exprimare, adică un stil.

Intre „a fi artă” şi „a fi non-artă” cred că televiziunea trebuie plasată la mijloc, într-o zonă de interferenţă, acolo unde metoara nu devine dogmatică şi comunicarea liberă nu devine anarhică, acolo unde în loc de a se stabili instanţe semnificative şi guverna pentru frumos al omului contemporan.

Televiziunea viitorului? Poate chiar arta secolului XXI.

Sânziana Pop

PRETEXTE

Adevăratul cod al belotei (după domnul Lancelotti)

În ajunul Anului Nou, cîteva precizări trebuie făcute în legătură cu acest joc inocent în aparenţă, dar care a stîrnit atîtea aprige controverse în ce priveşte aplicarea regulamentului, pînă la încercarea prietenilor de a viaţă (amicii, paradoxal lucru, reîntîlnindu-se după aceea şi mai amici prin înşuşii duritatei epitetelor adresate). Joc subtil, imitînd îndrăzneala, supralicitările existenţei, cum reiese din însuşi motto-ul pe care susnumitul domn Lancelotti l-a aşezat înaintea codului său, ca un veritabil Napoleon al belotei: „Pe cît posibil, judecata trebuie să fie rapidă şi execuţia imediată”. Calităţi care vorbesc singure de angajarea totală a intelectului în această dispută străveche perfecţionată în pragurile moderne de domnul de Belot.

Trei scriitori români au devenit în acest joc multă linie şi perspicacitate. Întîi, autorul celebrului manual de tragere cu puşca (pe ale cărei tevi: jîsneau boabe de piper în loc de alice) cel ce, jucînd belotă în tren pe distanţa Piteşti-Bucureşti, a realizat splendidă lovitură, denumită încă şi azi în istoria belotei „septima de la Ghergani”, după numele gării, pe cînd controlorul striga „Ghergani, un minut!”. Al doilea, Fantoma de la Louvre, idolul Moabţilor, Amoniţilor şi Madioniţilor (şi al cîlitorilor ziarului Sportul) de la confluinţa gîndirii bizantine cu prodigioasa putere de raţionament a Mării Egee, a introdus în joc stilul hiper-speculativ şi hiper-dialectic numit „surcont”, care e o contrăcontră, un care pe care repercută la infinit, — faza cea mai spectaculoasă a belotei ce seamănă atît de mult cu lupta din sinul existenţei. Cităm: „La „contre” punctele contureurului se dublează; la „surcont” se împătresc. Dacă realizezi punctele, le ieşi şi pe ale adversarului. Dacă pierzi, îi oleri adversarului punctele agonisite, fie dublate, fie înmulţite cu patru”, (ca-n viaţă! şopteşte ostenit copistul). În fine, cel de-al treilea scriitor român, cel mai bun interpret al poeziei Sergentului de Vasile Alecsandri, atîngînd culmea interpretării la pasajul „...pe loc tot regimului se-nfiră, poartă arma, solului cu oare...” o imprimat jocului o nobleţe corneliană, tratîndu-şi adversarul cu obiectivitate şi cu o lucidă privire a situaţiei „ni cet exees d'honneur, ni cet indignité”. Tot el are obiceiul de a cita paragraful cel mai elegant şi mai semnificativ din Codul lui Lancelotti: „Sînt unii care pretind că anuntul este acceptabil chiar şi cînd nu a fost arătat. E o greşoală (minunat! exclamă loindu-se pe scoun copistul). Există pentru beneficiar obligaţia de a-şi arăta anuntul, caci el poate să se înşele...” (nu de alta, comentează ironic şi cu cerneaşă violetă pe marginea hîrtiei: ocaşi copist, aşteptare atît de generoasă şi care-i lasă şi celui mai înrăit trişor posibil aparenţa unui om onest).

La anul şi la mulţi ani!

Amfion

SPORT

După toate probabilităţile, mine, în jurul orei 24, anul în curs se va încheia. Întrucît evenimentul a fost anunţat din timp prin radio, presă şi televiziune, ştirea nu va mai cădea ca o bombă. Dar, am adăuga noi, împreună cu anul în curs, tot mine. La aceeaşi oră, se va încheia şi anul sportiv, deci şi cel fotbalistic. Şi cum acum este momentul meditaţiei (mai toată lumea gîndindu-se la cea fost bine şi la ce n-a fost chiar bine) sintem şi noi tentaţi să meditam la aceste probleme.

Din capul locului trebuie să recunoaştem că din punct de vedere fotbalistic '72 a fost un an excelent. Succese cu ditumul, nenumărate, răsănuătoare, aş zice. În primul şi în primul rînd, echipa naţională, echipă născută cu trei ani în urmă (cum s-au exprimat atît de plastic alţi colegi) pe Wembley în templul fotbalului, ca Afrodita din spuma mării. Acolo în îndepărtata Anglieră s-a creat o aşa coeziune sufletestească, o aşa înţelegere, încît de atunci pînă ne-au mai putut face fată. Să luăm, de exemplu numai turneul din Iarna aceasta. În Grecia am întîlnit cîteva echipe de club cu care ne-am jucat, ne-am antrenat. Una dintre ele (la vremea aceea clasată pe locul cinci în clasament) ne-a învins la scor. Da, ne-a învins o echipă de club, dar în timp ce noi am privit meciul respectiv ca pe un simplu mijloc de pregătire antrenîndu-ne, ei, elinii, au jucat spre afirmare, pe viaţă şi pe moarte. Şi să nu uităm, naţionala Greciei acum vreu 2-3-4 decenii a cîştigat în faţa sîrbilor care, la rîndul lor, au învins (prin '58-'59) naţionala Ungariei, care şi ea a învins în '53) Anglia (tînde se află toată) care nu mai departe de '66 au fost campioni mondiali Legaţi rezultatele între ele, comparaţi-le şi haide să ne îmbrăţişăm. Mai departe, i-am învins pe cehi acasă (la noi) şi ne-am cali-

Meditaţii de sfîrşit de an

Vorbim adeseori despre relaţia profundă, de nezdruccinat, dintre artă şi opina publică largă dintre artiştii şi iubitorii de frumos. Într-adevăr, una din dimensiunile societăţii noastre socialiste, inovatoare dar şi continuatoare de tradiţii progresiste se remarcă prin stabilirea acestui contact, acestui raport fundamental dintre creatori şi oamenii cărora, în ultimă instanţă şi deliberat, li se adresează creaţiile lor. Artă este deopotrivă afirmare şi confirmare a realităţii date, ea transfigurează la modul particular, potrivit conştiinţei, sentimentelor, intuiţiilor şi temperamentalului fiecărui creator în parte, vastul proces istoric prin care trece lumea noastră, unitară în temeinicia concepţiilor şi idealurilor ei comuniste. Termenul de artă angajată este platforma comună de unde orice cîteazănă şi-şi poate lua zborul.

Raportul pe care l-am amintit dintre creator şi receptor (termenul de „consumator” de artă îmi pare nepus de dizgraţios), ridică unele probleme pe care aş dori să le rediscut, fără pretenţii de originalitate, fără ambiguităţi subiective, întotdeauna generos. După experienţa celor douăzeci şi cinci de ani de la proclamarea Republicii, dată memorabilă şi de uriasă semnificaţie în viaţa poporului nostru, artă noastră contemporană, invînd din greşelile, din exagerările inerente oricărui început, s-a aşezat pe temelii solide, realizările ei substanciale, bine primite în primul rînd, aici în patrie, s-au bucurat de succese considerabile şi peste graniţă, în lumea valorilor internaţionale. Fără a fi ruptă de tradiţiile bogate în care a excelat între cele două războaie, continuîndu-le, îmbogăţindu-le, aplicîndu-le la cerinţele epocii actuale, ea a ştiut să ţină pasul cu toate cuceririle moderne de însemnătate generală, exprimînd în acelaşi timp un punct de vedere original, propriu spiritului nostru socialist. Adîncimea tematică umanistă, diferenţierea stilistică, reguraparea pe genuri devenite adevărate şcoli, sunt tot atîtea cuceriri de seamă şi caracteristice fenomenului plastic petrecut în pătratul de veac republican. În esape consecutive, pictura şi sculptura, grafica şi ceramica şi-au cîştigat caracterul distinct şi revelatoriu precum şi o audienţă de care ele se bucură aşezări la un mare număr de cunosători şi iubitori de artă, indicînd fără greş nivelul lor înalt de realizare.

Să nu uităm însă şi un alt aspect, la fel de important şi-n mare măsură determinant pentru nivelul artei noastre contemporane. Este vorba de nivelul mereu sporit al tuturor celor care înţeleg tot mai exact şi adînc arta, arta care, adresîndu-li-se, încearcă să-i modeleze sufleteste, prin întrecerile frumuseţii, pînă în culele ascunse ale fiinţei. Artă comportă o dublă funcţie. Ea reflectă şi se reflectă în conştiinţe. Dinamica ei necesară exclude pasivitatea. Nici în sine, nici pentru sine, ea îşi dovedeşte virtuţile numai în legătură cu conştiinţa tuturor. Depinde însă la ce fel de conştiinţă ne referim, ce înţelegem prin această noţiune, care sunt liniile ei de forţă specifice. Politica partidului nostru şi-a făcut un fel şi o datorie de onoare din făurirea unei noi conştiinţe. Un om apt să se bucură de roadele muncii sale libere, cînd ştie să muncească şi să-şi înfrumuseţeze sufletul prin spiritualitatea operei de artă. Lărgirea orizontului de cultură face parte inalienabilă din moralitatea fiecărui dintre noi. Există acest om la noi şi pe drept cuvînt ne mîndrim cu el. În primul rînd către el, recunoşîndu-se în el şi rămîndu-i mereu dator cu şi mai bune lucrări, se îndreaptă eforturile artei noastre, găsînd o căldă preţuire.

Intr-un sat argeşean, Domneşti, sat care va deveni în curînd oraş, aşa cum se întîmplă cu multe din satele patriei noastre, s-a deschis o expoziţie permanentă de artă plastică contemporană. Douăzeci şi patru de artiştii, pictori, sculptori şi graficieni dintre cei mai cunoscuţi, au donat lucrări de valoare pentru înfiinţarea acestui „Muzeu plastic” din localitate. Numele lor s-a legat de destinele acestei aşezări. Dorinţa iubitorilor de frumos din acest sat, din acest sat care într-un fel va deveni oraş şi prin înfiinţarea „Expoziţiei permanente”, lucru nefîlnit în centre mult mai vestite, a fost prompt şi din inimă împlinită de cei douăzeci şi patru de plasticieni. La dragoste şi preţuire se răspunde tot cu dragoste şi preţuire. Ce exemplu mai viu, mai edificator am putea găsi, atît de intim şi direct reprezentativ pentru relaţia dintre creatori şi cunosători, aş îndrăzni să spun, acum, decît prezenta manifestare comună de la Domneşti-Argeş? Ea ne îndreptăţeşte, la un mod foarte pur, să considerăm umanitatea noastră socialistă ajunsă la maturitate, resursele ei definind un viitor tot mai apropiat, tot mai al nostru.

Grigore Hagiu

SABIN BALAŞA: Maternitate

În concluzie

ficat (ce e drept la golvăra), dar şi asta e un criteriu) în sfîrşurile de finală ale campionatului european. Sorţii au vrut să cădem cu Ungaria. Ce să facă antrenorul? Aşa au vrut sorţii, aşa am căzut, şi am ieşit din cursă cînd ne era lumea mai dragă, după 3 meciuri de un dramatism incredibil, greu (dacă nu imposibil) de exprimat pe o pagină-două. Şi mă rog, cine ne-a învins? Malta? Columbia? Insulele Bermude? Nu. Ne-a învins Ungaria care prin '53-'54 se juca pur şi simplu cu orice echipă din lume. Şi ce dacă au trecut de atunci 20 de ani. Adică, timpul să stea pe loc? El să nu se scurgă implacabil? Olimpiada. Să înţecm peste Olimpiada. La München i-am trimis pe danezi să mai umble şi ei. Să circule! Mai recent, toamna asta, am jucat cu Finlanda făcînd meci nul. Chiar şi ultimul meci al anului, cel cu Israelul, n-a fost un joc oarecare, o înfrîngere rusinoasă, cum s-au exprimat atîi de urît unii. Bine că am pierdut! Pentru că numai aşa, din înfrîngere, poţi să înveţi ceva. Bineînţeles, dacă vrei să înveţi, dacă ai trageră de inimă pentru învăţare. Şi de ce să n-o spunem franc, băieţii noştri au această trageră. Dar cite alte minunate exemple nu mai putem da! Nenumărate.

Bătăia orologiului se aude din ce în ce mai tare. În curînd se vor sfîrşite lumine şi toate creaţiile se vor opri o clipă la cifra 0, la cifra de început. Va începe un an nou, cu speranţe de fericire şi bucurii. Vom închina un pahar pentru victorii adevărate şi pentru izbire adevărată, şi nu vom spune unul altuia La Mulţi Ani!

Radu Dumitru

Cuvîntul necesar

Se spune despre Hesiod că, deși fiu de navigator, nu s-a urcat decât o singură dată pe puntea unei corăbii. Și atunci doar pentru scurta traversare a strimtorii care separă Beotia de Eubeia. El însuși, poetul, istorisese că a înțeles prin acele voiaj pentru a lua parte la o întrecere de poezie instituită cu prilejul unor jocuri publice. A câștigat concursul printr-un imn. Și relatarea sa — din *Lucrări și zile* — se încheie prin versul: „Iată ce știu de corăbii cu sute de cule-tocmice”.

De fapt, pentru poetul elin, adevărata corabie „cu sute de cule-tocmice” era însăși poezia sa. Lucrările și zilele poetului se asemănă cu cele ale plugarului ori ale mestesugarului. Construim largi corăbii din cuvinte și le lansăm în speranța că vor înfrunta valurile timpului și că vor purta o încărcătură pe care o vrem cât mai prețioasă, mai durabilă. După cum navigare necesară este — ca să folosim un cuvînt al celor vechi — a scrie este necesar.

Stranie necesitate parcă deloc naturală și totuși rezidind în nevoia preamănă de a exprima, de a comunica și de a construi. Cuvintele sînt modelul acțiunilor noastre, modelul universului uman. Această prezentă modelatoare a cuvîntului face că în zilele noastre, cînd diverși discipline — de la cele matematice, la cele uman-sociologice — cercetează structurile lingvistice, cînd s-ar părea că asistăm la o revoluție tehnică ce va duce la o probabilitate preponderentă a mijloacelor de expresie și comunicare audio-vizuale asupra celor verbalizate, cuvîntul să ofere noi modele ce depășesc sfera reprezentării și a comunicării. S-ar putea spune că descoperim noi virtuți ale cuvîntului scris care ni-l arată mai profund „înscris” în firea noastră.

În niciun caz n-am vorbi azi — într-un secol care a răsturnat atîtea prejudecăți, care a contestat mituri defuncte — despre literatură (și, în special, despre ficțiunea românească) precum un anume episcop Huet din secolul al XVII-lea. După acesta, romanul și beletristica în genere nu sînt decît cîștita desfățare a trindavilor de treabă. Episcopul se credea, fără îndoială, element. Și era, desigur, cu oameni pe care nu-și

îngăduia să-i judece prea serios. Nu și cu cuvîntul scris, cu literale, cu literatura. Căci acesta nu constituie deșartă trecere de vreme a unor suferințe, rodul înierții lor. Ele reprezintă din plin — ca să ropeam titlul poemului hesiodic — „lucrările și zilele” omului.

Cuvîntul nu este, sau, mai exact, nu trebuie să fie prilej sau pretext pentru arbitrar, ci pentru ceea ce este necesar, în *Falezile de marmură*. Ernst Jünger pune în zăra erorilor săi cele ce urmează: „Cuvîntul este rege și vrăjitor în același timp. Poartea de la înaltul exemplu al lui Linnaeus care pășise cu bastonul de maresăl al cuvîntului în haosul lumii animalelor și a plantelor. Stăpînirea lui asupra pajistilor a coperite de flori și asupra legiunilor fără de nume ale viermilor se vădește a fi mai minunată decît toate imperiile aserite cu spadă”. O ordine umană necesară se stabilește prin milioane de cuvinte. Ca și în lumea astronomică, ordinea rațională, numărul și clasificarea regurilor, tot astfel orice om și orice lucruri modifică existențele și le face manabile și utile.

La un sfîrșit de an, cînd sînt ora bilanțurilor, cînd înserăm, trebuie să asigurăm înțelegerea și înțelegerea din aceste lucruri. Dar înțelegerea este un lucru care nu se poate învăța din cărți, ci se dobîndește prin experiență și prin studiul scrierilor care, mai ales, nu trebuie să fie usurate. De cîte ori cuvintele noastre — rostite ori scrise — s-au pierdut în hățiturile sterile ale vorbăriei? De cîte ori, dimpotrivă au oferit modele cuceririi, simțirii sau acțiunii umane? Din ziua în care ai deis — dacă ai existat o asemenea zi — să devii scriitor, ai admis un raport special cu cuvîntul. Cuvîntul obligă ca și noblețea. El este un imperativ categoric, o lege constrîngătoare. Ori de cîte ori te apleci peste foaia albă de hîrtie pentru a presa micile, fragilele semne, nu reflecți doar totul din nou — cum a spus-o Arghozi — mulți ani — ci începi să existe iarăși și iarăși din rădăcinile tale cele mai întinse. Căci cuvîntul implică ordine rădăcină și existență. O existență necesară.

Nicolae Balotă

30 decembrie 1947

„Spre seară — spun seară pentru că începe să se întunece, dar era încă de vreme — mă îndreptam spre tipografia. Era zădat. Grupuri de oameni. Agitație. Se petrece ceva. Un zic. Cobor pe Sîntandru și intru în nesuferita clădire de unde speculanții patrioșului, cel care se autoînălțase „cel mai mare Român” — Stelian Popescu — se aținea să dirijeze, prin ziarul său, pînă acum 2-3 ani, opinia publică. În zăraie mă întâmpină scriitorul Vladimir Colin și Paul Danil. Eram sigur că voi găsi pe cei doi piloni ai nou-născutei reviste *Flacăra* (din onușa Revistei literare): secretarul de redacție și tehnoredactorul. Le zimbese la rîndu-mi. Ei mă îmbrățișează, mă sărută, dar eu încă nu știu... că de cîteva ore, România e republică populară.”

Ce facem cu revista? E ața eulăasă de la prima pînă la „Baricada” ultimele pagini, chiar acum trebuie să intre la calendar. Cum? E gata și nici un cuvînt despre epocalul eveniment? Ba, da. În pagina a treia, pînă în seara dursurilor se va cîștiga un spațiu, unde va intra, eulăasă, cu literă groasă o singură frază: „SĂ ÎNĂLȚĂM NOUĂ FORMĂ DE VIAȚĂ A STATULUI NOSTRU, REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ, PATRIA TUTUROR CELOR CE MUNCESC CU BRATELE ȘI CU MÎNTEA, DE LA ORĂȘI ȘI DE LA SATE”. Text redactat în colectiv și cu participarea de ultimul moment a lui Mihai Novicov, redactorul răspunzător al revistei.

Plec să trec vestea aceasta. Acum întregul București a năvălit pe străzi. Intru în mulțimea fremătătoare, entuziasmată. Mă îndrept spre piața Palatului. Spectacolul e uluitor. Mii de oameni de toate vîrstele, civili și militari s-au prins în hore: hore în hore, ca ecurile concentrate pe fața lacului lovit de o pietricică. Nesfîrșite urale pentru Republică și pentru Prezidiul (provizoriu), cînd acesta apără în balconul de la etajul palatului. Profesorul Parhon, președintele, era terțel, era flancat de Mihail Sadoveanu, Ștefan Voitec, Gheorghe Stere, și Ion Niculi. Ștefan Groza cu neîmpusit zîmbet. În noul guvern pe care îl formase era reprezentat și partidul comunist. Anevoie mă-am făcut drum spre casa. Într-o clipă de fată, promotorii cei mai importanți ai unei asemenea direcții sînt (mai ales prin titlurile lor volume de versuri): Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Ioan Alexandru și mulți alții încă.

În sfîrșit, în ceea ce privește critica, se poate spune că a fost „romanal individual”, cit și „poezia Poeziei” și-au găsit, în general, critici de care aveau trebuință (Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Matei Călinescu, Ion Negoșescu etc.); din păcate, atei proza cit și poezia politică își mai așteaptă încă adevărata descoperire. Unele comentarii apărute în ultima vreme ne îndreptătesc însă să sperăm.

2. Sînt cîteva cărți — apărute de curînd — pe care nu am izbutit încă să le citesc (nu am cîntărit încă romanul Danei Dumănilă și nici eseurile lui S. Damian despre psihologia succesului). Din ceea ce am citit, mai reprezentative mi s-au parut următoarele volume (pe care le voi inscrie într-o ordine absolut întâmplătoare): Matei Călinescu, *Conceptul modern de poezie*; Nichita Stănescu, *Măreția frîgului*; Ana Blandiana, *Octombrie, noiembrie, decembrie*; Al. Ivăscu, *Corn de vîntătoare*; Mircea Micu, *Patima*; Eugen Jebeleanu, *Hanibal*; Mircea Zăciu, *Colaje*; Bujor Nedelcovici, *Fără vise*; Virgil Duda, *Anchetatorul apatic*; Vasile Sălăjan, *Coborînd spre nord-vest*; etc. Și vor mai fi fiind, desigur, și altele, de care — în clipa de față — nu mi sînt aduc aminte.

3. Zilele acestea voi preda eșeriții Dacia un volum de eseuri intitulat *Scriitorii români și străini*; cartea va apare, probabil, pe la mijlocul anului viitor.

4. O revistă care mi se pare din ce în ce mai bună, și asta mulțumită în primul rînd, forței pe care o are sectorul de critică. Nu se manifestă totuși îndeajuns de consecvent ceea ce orice gazetă ar trebui să cultive, clipă de clipă, anume: simțul evenimentului. Cîștitorul de literatură simte și el nevoia (fîntocmai ca și cîștitorul scriitorului) de a participa la un eveniment; și o gazetă cu caracter literar trebuie să știe, prin urmare, să făurească evenimente. Nu este suficient, după părerea mea, să îți asiguri, număr de număr colaborarea personalităților celor mai prestigioase; este nevoie, în plus, să lansezi și anumite evenimente. Depinde acum, bineînțeles, de inspirația colectivului redacțional, ca aceste evenimente să fie acceptate ca atare de opinia publică literară. *Lucașăru* a făcut cîteva încercări memorabile de a „crea evenimente”, în deosebi cu ocazia apariției unor cărți deosebit de valoroase; asemenea încercări au fost totuși destul de rare. Dincolo de acestea, *Lucașăru* rămîne o revistă substanțială, pe care o citesc întotdeauna cu cel mai viu interes.

revista străină

dovo. Filhos, Lalanne. — expun excepțională piese de artă, podoba pe centru femei.

● **GUVERNUL R.P.P. A CREAT BURSA „COPERNIC”** cu prilejul aniversării a 500 de ani de la nașterea lui Copernic. În anul universitar 1971/72 de aceste burse s-au bucurat opt tineri cercetători științifici din Afganistan.

● **ROMA, UNDE TRĂIEȘTE ÎN EXIL**, a fost sărbătorit de curînd, marele poet spaniol Rafael Alberti, cu prilejul împlinirii vîrstei de 70 ani. S-a deschis o expoziție cu operele lirice și de grafie ale lui Alberti, au fost inaugurate „zilele” și festivități dedicate popoului și în același timp ce un omagiu adus popoului spaniol.

● **SCRITORUL JACQUES DEVAL A ÎNCETAT DIN VIAȚĂ** la vîrsta de 82 ani. Autor a numeroase piese de teatru, a intrat în repertoriul Comediei franceze cu piesa „Etienné et Madeleine”.

● **PREZENTAT DE PIERRE LESCARQUES**, a văzut lumina tiparului, în editura Skira, un volum cuprinzînd foarte multe reproduceri din opera splendidului și marele pictor, căruia Apollinarie i-a dedicat poemul „Oceanul de pămînt”. Le Douanier Rousseau (Hausseaux Vameșul). Atelierul său din Paris, a fost folosit multă vreme de nu mai puțin strălucitorul reprezentant al picturii moderne, compatriotul nostru Victor Brauner.

● **ÎN GALERIILE AT HOME DIN TOULOUSE**, aproape zere țări, reprezentate prin artiști de prim plan, ca de pildă: Paul Bury, Cesar, Man Ray, Penalba, Pompa

Note despre psihologia omului care scrie

Intr-un recent număr din „Lucașăru”, riscăm un sumar bilanț al anului literar 1972, și constatăm, anticipîndu-i încheierea cu numai cîteva săptămîni, că el a fost anul eseuului. Nu ne-am schimbat opinia și nici ceva nou nu a venit să ne-o schimbe, dar la suma de titluri remarcabile ce se pot înregistra în genul acesta, am comute o mare nedreptate dacă nu am semnală cu tot ațtea onoruri încă unul: **Fals tratat despre psihologia succesului** de S. Damian, apărut zilele acestea. Autorul cărții, un critic dedicat aproape în exclusivitate fenomenului literar actual, și-a început activitatea încă de acum aproape două decenii și s-a întîmplat să poată fi martorul „nașterii” unei întregi literaturi, ceea ce i-a acutit curiozitatea pentru observarea unui proces în care de obicei chiar și criticii literari de primă oră văd o realitate deja configurată sau chiar un dat. Lucrînd, dacă nu ne înșelăm, încă dintru început în redacția de reviste literare, el este singurul critic din generația sa care s-a dedicat nobilului efort de a descoperi și promova talente. Operațiunile todeanu direct răsplătite și nu de cei în cauză, pentru că scriitorii sînt adesea niște mari orgolioși, și nu grațitudinea îi caracterizează, ci dimpotrivă ideea că totul li se cuvine din partea criticii. Să ne gîndim la Lovinescu și la faptul că cele mai dure atacuri a avut a le suporta de la oameni descoperiți de el, sau despre care scrisese primul — și în această categorie trebuie să trecem nu numai scriitorii de exagerat personalism, ca I. Barbu, Camil Petrescu și G. Călinescu, dar chiar și pe angelicul M. Sebastian. Cîț despre răbdarea de mucenic a mentorului „Sburătorului”, naturi subiectiviste ca Arghozi și-au mărturisit deschis incomprehenziunea, cîndu-mi — iar Călinescu i-a reproșat-o chiar în necrologul său, considerînd-o ceva străin de propria sa fire.

Căci una e viața literaturii și alta vai! viața literară! Spectator deopotrivă amîndurora, S. Damian a făcut de la început deosebirea și cartea sa e una de observații generale, nu însă de „culise”, adică, în care scriitorii să fie văzuți „din profil”, ca să înțelegem două expresii dragi lui Mihail Sebastian. Ce este autorul înainte de a fi consacrat ca atare de apariția unei cărți care să atragă atenția asupra lui? E un fenomen pe care critica nu-l înregistrează, iar publicul îl ignoră, deși omenie vorbind e de tot interesul. „Poza în care-l rețin, scrie S. Damian, e stereotipă: străbătea culorile redacției, în așteptare. Încă nimeni nu-l cunoștea și într-un fel masca anonimului îi era deocădată folositoare. Măsura cu ochii camerele, birourile, ușile, auzea fîrîitul soneriei, vedea secretarii care anunța pe noul solicitant (...). Făcea un efort de a-și reprima reacțiile, de a păstra aparența de civilitate, povăra pe care totuși mai trebuia să o poarte. Cîț timp? Era sigur că ora revanșei se apropie. O, ce răzburare va fi! Nu va uita saluturile politicoase pe care le-a acordat ceremonios, mulțumirile pentru sfaturi, cuvintele de laudă și de admirație la adresa redactorului care trebuia să-i înlesnească publicarea (...). În sfîrșit, lumea se va inclina în fața capacităților sale ieșite din comun. Această idee a biruinței iminentă îi insufla o energie uriașă” (p. 32-33).

Asadar, această lighioană ciudată care e scriitorul în devenire își va dezvălui, o dată cu vînturile, și colțul în timpul debutant pe

poate ascunde un feroce orgolioși, refuțat și plin de resentimente. Lovinescu nota: — „Din zece fineri ce-mi calcă pragul, numai doi-trei își găsesc climatul spiritual și rămîn cîț pot; trei-patru se resemnează situației de fapt și se retrag păstrînd totuși o decență datorită crăstirii sau temperamentalului; ceilalți devin „adversarii”, de care sînt pline foile zilei; un prieten mi-a arătat chiar zilele astea buretele plin de nemernice dejecțiuni întins de un „poet” — căruia dacă nu i-am putut da mai mult în prețuirea mea literară decît i-am dat — nu e din vina mea”. S. Damian are o viziune mai dulce a acestei situații, pe care nu o consideră de-a dreptul „un lanț de amărăciuni”. Ba, dimpotrivă, își aminteste de „modestele satisfacții ale unor gesturi profesionale elementare”, pe le zice el (p. 13).

Să mai punem la socoteală că, mai mult ca oricare altă, critica de primă instanță poate greși, neizbutind să acopere în întregime fenomenul artistic care abia mijeste. Judecățile lui Lovinescu (pentru a ne întoarce la același mare exemplu) despre scriitorii noi apărui sunt în mare lor majoritate juste, dar insuficiente. Să ne gîndim, de asemenea, la gestul lui Macedonski atunci cînd semnala apariția lui T. Arghozi; după două-trei poezii era greu să afirmi ceva decisiv despre un poet care avea să se desfașoare ulterior într-o activitate de aproape șapte decenii.

Să spunem că, nemulțumiri, scriitorii sînt și în asemenea ocazii. Mai mult încă: aproape toți isteții literari țî să remarce ironici și superiori „miopia criticului”, faptul că „nu și-a dat seama”, că „nu a fost în stare să sesizeze”, că „i-a scăpat” nu știm mai ce și nu știm cîte. De cele mai multe ori, critica de primă instanță devine un simplu semn negativ la care se raportează ca atare criticii ce vin; în asemenea ocazii, trecerea ștafetei, de la o etapă la alta, nu numai că se face cu spatele la predecesor, dar și întovărășită de cele mai ingrate grațiozități.

Iată deci numai cîteva din multiplele riscuri ale celui care încearcă să anticipe și să ajute procesul de afirmare a unui nou talent: „De cîte renghiuiri ale sorții nu ești ferit dacă renunți la ispița de a fi prompt, dacă domolești curiozitatea în fața fenomenului viu, de naștere, de mîjire a forței scriitoricești!” exclamă S. Damian — dar ne întrebăm dacă nu cumva, alături de recunoștința rară sau de satisfacerea datoriei profesionale, nu mai e și ceva de alt ordin. Căci, încă o dată asemenea lui E. Lovinescu, și de la un punct încolo, S. Damian știe să extragă din cele mai neplăcute situații o lecție morală, mai puțin pentru sine și pentru pacienții săi, dar mai mult pentru alții, ba, chiar, să cîștige un subiect pentru „literatură”. Cartea sa se organizează din observarea unor tipuri umane în generalitatea lor pildătoare: Timidul, Animatorul, Veleitarul, Arivistul. Conturul acestor profiluri urmărește să se încheie perfect, așa cum nu poate fi totdeauna în viață. Și, poate, de aceea, în fata celui mai pregnant tablou al galeriei ni se clatină puțin încrederea în veracitatea lui: — „Sunt autori care, după ce au obținut o faimă meritată, trăiesc spaima continuă de a nu pierde un loc de frunte în competiție. O rezervă, o obiecție, cîț de vîsoasă li se pare un gest de inițiere, care sfîșiează gloria lor rivnita (...). Critica e bună dacă face o reclamă eficientă produselor de valoare. Astfel de păreri nu sînt exprimate doar în intimitate, ci destul de fățiș, în public, cu siguranța că lucrurile nu pot sta altfel. Cunoscutori care deshid cu înfrigurare revistele ca să înțelnească, înții de toate, numele lor. Are însemnătate frecvența cu care apare el, al cîtelea este într-o înșurire, lîngă cine se află puș etc. Cu o metodă aparte e descifrată cronica dedicată unui volum recent editat. Chiar de întreprind de cea mai fină investigație, cronicarul nu smulge totuși un suris de mulțumire autorului. Ceea ce caută acesta nu este profunzimea și subtilitatea receptării. El judecă articolul folosind un grîtar anume pentru a rapidă dezlegare a unui cod secret. Din întreg textul contează doar cîteva cuvinte, de obicei adjectivale. E suficient ca privirea să înțelnească expresii ca: „admirabil”, „excepțional”, „magistral”, sau (de ce nu?) „cel mai mare”. Cînd lipsește aceste explicite mărturisiri de laudă, oricîtă inteligență ar cheltui comentatorul în analiza concepției și a artei, truda lui e zadarnică. Femeșcă Dumnezeu să fi apelat la unele din aceste adjectiv în articolul consacrat unui rival. Această faptă nu este numai o probă a opacității cronicarului, dar și o declarație de ostilitate la adresa lui, Autorului unic. De represalii, venite pe căi întortocheate, cel culpabil nu va scăpa în nici un caz” (p. 52-53).

Nu cumva tabloul acestui monstru e prea expresiv ca să fie și adevărat? S. Damian a preferat concentrări portretistice generalitate „modelului” uman, în tradiția bună a moralizatorilor, și în locul unor divulgări despre destinelor unor oameni sau al unor cărți, el a preferat să vorbească despre comedia vieții literare în genere. Este aici partea cea mai interesantă a *Falsului tratat...* și care dovedește că și desuporturile vieții literare pot deveni subiect de literatură, mai ales cînd acela care o face posedă nu numai darul observației și simțului umorului, dar și talentul de a-și ascunde această intenție. S. Damian e în cazul rar al unui scriitor care știe să manipuleze ironia fără nici o răutate și să prindă victimele în ace fire, fără etichetări și sublinieri de atitudine. O anume bună-voință adresată „omului” și fenomenului uman îl amortește acuitatea viziunii prea aspre, pe care criticii o rezervă scriitorului, indiferent de consecințele acesteia pe plan strict uman. S. Damian se ocupă mai curînd de Omul-care-scrie decît de scriitor — căci acesta își realizează adevărata fire tocmai în creație.

Și, cînd citim sub pana eseistului: „După munca obositoare într-o profesie pentru care se pregătise demult și pe care o face acum în silă, corespondentul se încheie, probabil, în casă și compune literatură. E sigur că are o umitoare vocație și de aceea stă treaz, cu răbdare și îndirîjire, nopți întregi, tocminid transcriitor capodopere. Totuși, chiar la un examen sumar, paginile dovedesc, fără puțință unui dubiu, absența oricărei înzestrări literare. De unde încapățînarea în eroare? De ce acest stupid orgoliu, care epuizează, fără îndoială, fizic și psihic rezistența unui organism? Îmi închipui scena canonică: soțul, bărbat încă tînar și robust, se întoarce după orele de producție. Soția pregătește mîncarea, culcă copiii și apoi veghează cu evlavie ca în toate oăile să domnească tăcerea. Nici un zgomot. La o masă, lîngă un raft de cărți — noua bibliotecă — soțul crează.” (p. 46-47).

Ne întrebăm: dacă i-am răpi nuanța de ironie, acest text nu ar fi de luat chiar în serios? Căci, din nenorocire, nu s-a putut stabili decît în felul de a scrie diferența dintre un artist adevărat și un om care se înșală pe sine crezîndu-se astfel. Iar dacă aroncel opere și ale creației mai pot fi investigate, acelea ale celor care scriu, indiferent cu ce titlu nu le vedem elucidate nicînd

● **LA MUZEUL NATIONAL DIN WROCLAW** a fost deschisă expoziția „Acta editorială”. Din cuvîntul de deschidere al acestui mult așteptate expoziție, roștit de directorul adjunct al Bibliotecii Editurii Ossolineum. „Iam că aceasta este prima expoziție de acest gen în Polonia, și că ea e consacrată împlinirii unei jumătăți de mileniu de la apariția tiparului în această țară: un Calendar datînd, din anul 1474.

● **ÎN BIBLIARILE DIN VARȘOVA** a spărut o nouă realizare a editurii P.I.W., „Versuri și poeme” de Władysław Broniewski. Ilustrațiile acestei cărți au fost executate de 13 pictori și graficieni din tinăra generație selectate în urma unui concurs.

● **CELE PATRU MARI PREMII NAȚIONALE PENTRU ARTE ȘI LITERĂ**, în valoare de zece mii de franci fiecare, au fost acordate miercuri 13 decembrie a.c. de către G. Jacques Duhamel, le Ministerul Afacerilor Culturale Franceze următorilor: literatură: Henri Peit, pentru întreaga sa activitate de publicist și scriitor; teatru: Madeleine Renaud-Barault; muzică: André Jolivet. Premiul pentru artă a fost decernat sculptorului Raoul Ubac.

s.p.v. Alexandru George

Orizont literar 1973

Mircea Vaida

1. În ultimii ani ai acestui sfert de veac se poate sesiza o desprindere, o delagare a unei mari structuri literare. E spre a exprima plastic, ca metamorfoză ascunsă deocădată într-un uriaș mețeu, ea minează substraturile și astfel pe marea titlului în prelungirea marii tradiții realiste interbelice se ivește lent o structură inedită.

E o lucrare în adînc și acele cutremure, prefaceri sacratele sub imperiul istoriei eferescențe, condotel romanticului, al poetului, le înregistrează ca un detacat seismograf. Astfel conlucrează istoria și esteticul... Rolul criticului e acela de a auzi mai bine decît alții, el pune urechea la pămînt, ascultă și restete ce se întîmplă pe fața nevăzută a literaturii.

2. În poezie ponderea de carate rezine mai vîrșitorilor — Zaharia Stancu, Virgil Teodorescu, Eugen Jebeleanu. În proză, frește, mai înții — Marele singuratic al lui Marin Preda, Patima de Mircea Micu și Corn de vîntătoare de Al. Ivăscu. În dramaturgie, remarcabil prin valoarea sa de realism simbolic, originalul volum de teatru al lui Vasile Brebreanu.

3. Am predat un volum de „figuri literare”, de la Anon. Pann la „Fănuș Neagu, o carte despre poezia lui Blaga — teza mea de doctorat, o culegere pe poezie. De mai multă vreme mă preocupă Eudai-Deluan, sper ca sfîrșitul anului 1973 să însemne pentru mine încheierea unui mai amplu studiu despre autorul Tiganidei. Apoi, desigur, darea la lumină în continuare, colorîndu cu Gh. Sprânceru, a volumelor 3 și 4 de Opere — Ion Vinea.

4. Lucașăru cunoaște în ultima vreme un adevărat reînviere. E o revistă vie, cu o remarcabilă înțelegere spirituală, o publicatie deschisă schimbului interesat și sincer de opinie, cu o salutară ambiție de a fi sincronică dialecticului vieții și ideilor literare. Nu atît o sugestie cit urare ar fi — perseverența în acest spirit intens al actualității.

M. Ungheanu

(Urmare din pag. 7)

foșt făcută (Elena Zaharia - Ion Vinea, și Simion Micoc: *Opera lui Ion Vinea*). D. Anghel, obiectul unei sensibile tratări în D. Anghel, *Portret în evantai* de G. Horodincă. Despre E. Lovinescu a scris Florin Mihăilescu și despre Camil Petrescu, Marian Popa, Eminescu nu este ignorat nici în acest an (*Meliora mării* în poezia lui Eminescu, de Ion Dumitrescu și Eminescu de Eugen Jebeleanu). Nici teatru nu lipsește pentru a da aspectul unui literar complet Paul Anghel, Ion Omeșcu, V. Brebreanu au tipărit cîte un volum de teatru. Sînt apoi cărțile care pot face deliciul comentariilor prin singularitatea lor: *Cartea de recitare* de Nichita Stănescu, *Radicălitate și valoare* de Al. Ivăscu. Și titlurile de semnificație și rezonanță nu se pot opti aici. Adăugăm: Geo Bogza, *Pavese și sentimente*, Octavian Paler, *Drumuri în memorie*. Sau culegerile din Lucian Blaga, Izvoade, M. Sebastian, *Esuri, Cronici, Memorialistică și Al. Philipide. Considerații confortabile*, vol. II.

Peste toate acestea s-ar putea vorbi de un adevărat Teodor Mazilu. Cînd un autor e prezent cu peste cîinci volume, pînă la cîteva într-un an faptul trebuie neapărat menționat.

Cărțile însoțite de zgomotul publicității avîntate au lipsit anul acesta. Nu e în întregime vina lor. Fără a fi spectaculos anul literar este divers, iar diversitatea este și ea o expresie a forței.

Sugestia ce ne se cer nu sînt în afara acestor rînduri. În ce măsură revista a făcut evenimente din apariția cărților citate? Și în ce măsură a urmărit o atenție scrierilor unor autori în plină evoluție? A contribuit ea la ideea că anul literar este față sau la reversul acestei idei? Pretenția unei absolute coincidențe ar fi absurdă. Dar o confruntare a opiniilor din aceste pagini cu activitatea de un an întreg a revistei nu poate oferi decît în-adevăr așa cum revistei do-rește prețioase sugestii.

Nu merită, de pildă, Megalitiile lui I. Gheorghe o primire pe măsura ei?

Liviu Petrescu

(Urmare din pag. 7)

Augustin Buzura (Absenții), Petru Popescu (Dulce ca mîzera e glontul patriei), Bujor Nedelcovici (Fără vise).

Ce e drept, alături de aceste romane de factura socială, vom afla și numeroase exemple de romane „ale individului”, adică romane în care preponderent este psihologic; evident, unele modernizări pot fi constatate și aici, o înlocuire progresivă a limbajului psihologic tradițional, cu limbajul ontologic. Opere excepționale care sînt aparținînd acestei categorii, nu lipsește: romanul lui Marin Preda (*Moromeții II*), Al. Ivăscu (*Vestibul*), Matei Călinescu (*Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*), Petru Popescu (*Prins*) etc. Am totuși sentimentul că romanul social exprima mai bine momentul actual al evoluției literare, este

În privința literaturii lirice, cred că — în linii generale — clasificarea de mai sus rămîne pe deplin valabilă; există, pe de o parte, o „poezie a cetății” (Eugen Jebeleanu, Adrian Păunescu,

ION PACEA: Femei discutînd

Se apropie punctul culminant al festivităților în cinstea celebrului astronom polonez. Printre numeroase manifestări și expoziții organizate cu acest prilej în Polonia, Expoziția „Copernic” și timpul său este dintre cele mai interesante.

Din punct de vedere istoric are două părți, care înfășează starea științei înainte de marea sa descoperire, iar apoi strălucirea concepției sale. Expoziția prezintă materialele istorice unele aproape necunoscute din colecțiile poloneze. Deosebit de interesantă este colecția celor 9 ediții din lucrarea „De Revolutionibus Orbium Coelestium”, opera fundamentală a lui Copernic care a răsturnat teoria geocentrică și a zădărit temelia ideilor medievale asupra lumii. Sînt expuse numeroase lucrări vechi, care caracterizează epoca astronomului și dezvoltarea sistemului său.

● **POTRIVIT UNEI HOTĂRIRI A CELEI DE-A XVI-A CONFERINȚEI GENERALE A UNESCO** anul 1972 a fost declarat An Internațional al cărții, bibliotecilor și deprinderii cititului și sub deviza „Cartea pentru toți”. Printre marile festivități de mare amploare, se numără Seminarul Internațional de la Moscova și Tashkent avînd drept temă: „Bibliotecile publice, activitatea și rolul lor în dezvoltarea social-economică și culturală”, simpoziul internațional: „Cartea în slujba umanității, progresului și păcii”. La Paris, la sediul UNESCO a avut loc între 11-15 dec. a.c. un seminar cu tema „Cartea pentru toți”.

● **LA MUZEUL KLINGSPOR DIN OFFENBACH PE MAIN** sînt expu-

tablete de anul nou

Veșnicul visător

Așadar, o tabletă de sfârșit de an... Tabletă? Fie, de când meșterul Argezei a impus limbii române și această magică formulă gazetărească nespuse de comodă și elastică, nu ne imaginăm altfel decât în chip de „tabletă” poemul în proză ratată, articolașul sau anticul., cursiv. Rostogolească-se așadar această tabletă alcătuită din var festiv în... cupa cu vin a petrecerii de miez de noapte dintre ani!

Redactorul de revistă pare a respira mai în voie într-un final de decembrie înzăpezit în care fiecare participă la „salonul refuzatilor” (citate: anticameră) nutrește blind speranța că în anul care vine așteptatului lui debut se va produce sub auspicii fericite. Redactorul îl știe pe „candidat”: e tânăr eteric ce-l abordează în prima scrisoare cu un umil „iubite naestre”, repede transformat în „Stimate tovarășe” ori „tov. red.” pentru ca ultimul dram de politețe să se cheltuiască cu un vibrant „domnule” în formule aproape de netranscris. E tânărul care îl agasează la telefon propunând o borărie aberantă...
Bard ofensat de lipsa sau de lipsa a familiei sale, dar a avea o cunoștință literară în legătură cu întreprinderea înseamnă răspuns la întrebarea „nu mai trimiteți” până la semn ale eșecului.
Și e An nou...

Oricât s-ar scrie despre singurătatea redactorului de cursă lungă, cu greu ar pricepe „neînțelesul” și sincer regret îl încearcă pe acesta de fiecare dată când încrederea în a trădată, cum se vede infirmat în supozițiile generoase de către „mădăle” agresive ce vor să-și asume prin fraudă ori impostură accesul la Dragătoarele Veșnicului. Și totuși el nu încearcă să sperie în apariția celui așteptat. Poetul care să implinească odată cu propriul său destin și visurile lui refutate bărbatul ce-l poate șterge din memorie amarăciunile, decepțiile. Va veni oare? Redactorul încheie anul așteptându-l...
Va veni?

Desigur. Redactorul seamănă cu buni și bătrâni profesori ai liceelor copilăriei lăcrimând, în mână cu petecul de ziar în care, după ani și ani întilnește numele unui fost elev. Bineînțeles că nu e vorba despre numele elevilor premiați ci despre cele ale „incorijabililor” din ultimele bănci, veșnic amenințați cu iminența corijenței până și la „dexterități”, autori de stihuri licențioase...

Redactorul (cel bun, cel devotat, cel ce își asumă riscurile unei profesii pentru care s-ar conveni, în leafă, precauția acordării unui spor de pericolitate) e veșnicul visător în alertă, convins că e tot mai aproape de clipa în care va lăsa... ballă și va „demisiona”, clauducându-se în vreo cabană pescărească ori schit arhaic pentru a uita de „balamucul” tipografilor, de ingratitudinea colegilor și de etc... etc... dar care, în care ceasuri de singurătate provoacă spaima familiei vorbind mereu despre o nouă, nemăsurată, extraordinară Revistă. El o baginază în somn li desenează titlurile și îl gîndește iscaliturile.
Sînt sigur că-și va aminti și de aceasta.

Gheorghe Tomozei

Arborii magici

Mesteacănul și bradul — copacii magici ai copilăriei! Cel mai înalt și cel mai subțire mesteacăn, adus la sfârșitul lui aprins în sat, să-și fiuture linga stilpului porții măreț heraldică de arminde, iar în viforosul sfîrșit al anului, cel mai stufoș puiet de brad, cu acele late și crengi bălău, tăiat din munte și adus în casă, în acea cameră înaltă și rece. Așteptăm în copilărie, cu nerăbdare, expedițiile acestora ritualice, de fiecare dată necunoscut și pline de mister, chiar și pentru mine, om al locurilor și al pădurii.

Brau întâi pregătirea: în mîna toată scelpea seacă cea lungă, trebuia să înșirîm la piatra rotundă, să așezăm tăcut, trebuia să stropesc piatra cu apă, trebuia să-mi fie ușor învîrșit pietrei, trebuia să nu spun că am obosit. Apoi să nu-mi inghețe picioarele, să promit că nu o să-mi fie frig, că nu mi-e teamă de urechi, apoi să înhamăm un cal, apoi să mă fiu bine, să nu cad din șarje, să nu adorm. Și în fiecare clipă, răinoită, amenințarea că voi fi lăsat acasă! În sfîrșit, plecarea... Drumul cunoscut din timpul verii, dar totuși altul, satele cunoscute și ele, dar parcă altele acum, faimosul Rege al brazilor de lângă Fintinele, cu poezia lui cunoscută, dar parcă și ea abia acum adevărată și adevărată cu adevărat. Ne oprim. Puenam fin dinaintea calului, singura dată cînd nu-mi era frică să intru cu bradul de fin, pînă sub botul lui, ne depărțam spre pădure, cu mers afund, prin zăpada cu a dăncimi nestiute. Satele rămneau undeva în vale, vîrfurile muntelui părea că s-a apropiat, prin aerul aspru, pînă la întinsul bra-

Reverii de iarnă

Unde sînt zăpezile de altădată? Gerurile Bobotezei și omenii de zăpadă cu o mîtură în loc de mînd, cu o oală spartă în loc de pălărie? Ce-i cu iarna asta fără ninsori, fără săniute și fără patine, cu brazi din material plastic, cu gheață sintetică și nea sub formă de spray? Unde sînt fulgii mari și adevărați care purifică vîzduhul, care protejează grîul, care învelesc copiii, care ne fac să privim lumea printr-un ecran viu, imaculat și-năntător? Trebuie să facem neapărat ceva ca să ningă și la București, măcar pentru copii și îndrăgostiții, două categorii de locuitori care nu se pot lipsi de ninsoare căci după aceea se vor resimți toată viața de această lipsă. Amintirile din copilărie și amintirile de dragoste au nevoie de zăpadă, de foarte multă zăpadă, de nămeți, de troiene, de ninsori coșelitoare, de ninsori liniștite, de ninsori care dansează în ritmul unui jazz spațial; au nevoie de zăpezi reșnice, de zăpezi care dăinuie mereu pe culmile cele mai înalte ale amintirii, de zăpezi care nu se topește toată viața.

Dacă doresc să aduc Anul Nou cere, doresc ninsori blînde, ninsorile din idilele lui Coșbuc, ninsorile din pastelurile lui Vasile Alecsandri, ninsorile cu fulgi mari și înstelate, prin care raporiile respirației noastre se întorc la noi sub formă de pulbere celestă.

Stați liniștiți în Noaptea Anului Nou, prietii cerei care lu-necă pe cercul nerazut al anotimpurilor și peți vedeți că bolta imaginată a lumii va începe să ceară zăpezi, reșnice zăpezi imaculate, zăpezi ale ninsorilor. Zăpezi ale speranței. Nu lăsați să treacă, prietii în liniște cum țighe.

Georgeta Horodnică

Îmblinzirea anului

Cum să facem să-l îmblinzim pe Anul cel Nou? Cum să ni-l apropiem de tot ve avem de gînd să facem? Eu dovedesc încă de pe acum niște mari simptome de rezistență față de nostalgie.

Anul cel nou e fierbinte și are legătură fierbinte la sa cu acea răceală arzătoare a adîncurilor. Lăsați băieții și fetele, pe mama dragă, pe frații, pe surorii să creadă că anul nou e o proprietate din care să se înfrupte laom cîtăva vreme.

Și pe mine, și pe el (trebuie să existe doi înainte de a exista unul) adică pe noi, lăsați-ne singuri, unul cu celălalt să intrăm în relații simple. Să trăiți, să îmblîniți!

Cadranel oferit de revista Pif marchează orele mele de umbră și soare, cu tot dinadinsul vreau să vă spun că nu cred în inutilitatea unui cadran de soare așezat la umbră.

Gabriela Melinescu

Mici și delicate zeități

Nevoia de purificare și inspirație a făcut din cîlpa inefabilă a Noului An o apă regeneratoare ce-l aducea a fîntîni Hippokrene. Ne scaldăm de fiecare dată în aceeași apă și, totuși, în alta.

Ne dorim mai buni, mai frumoși, mai îndrăgostiți, mai drepti, mai fericiți, mai activi, mai înțelepți. Pentru dorințele noastre așezăm mici și delicate zeități ocrotitoare în cupa de șampanie, în flacăra luminaților care ne îngîna trecerea și petrecerea vieții. Le animăm de crengile brazilor, suflîndu-le cu aurul și argintul podobaelor, de osia lumii pe care alunecă secunda de foc, de catifeaua miilor primii care ne ies în cale dimineața.

Ca la Eichendorff, în orice lucru doarme un cîntec. În tot ce atingem, în noaptea aceea, ne închipuim la pîndă micile și delicatele zeități ale împlinirilor.

Minunea este de a afla „magicul cuvînt”. Minunea este de a ști să păstrăm strălucirea și puritatea de-o noapte a ochilor lor întreg anul.

Dan Cristea

Mărturisire

La fiecare An Nou imi aduc aminte de serile în care, pe prispă casei noastre de la munte, cîntau copiii „Ale cui sint, doamne, aceste case...” Atunci fereastra la care apăreau mi se părea într-adevăr, așa cum ziceau ei, a unui palat peste care, „Sade-un duh de porumbel, trimis de la Dumnezeu.” Și mi se părea că un fel de pace sfîntă a coborît anume peste casa noastră, despre care acolo, în împărăția de sus, se știe totul amănunțit.

Apoi auzeam numele meu și desigur recunoșteam vocile răgușite care-l rosteau, uneori suprapus cu numele sîntei surori mai mari sau mai mici, eram sigură că mă aflui în centrul unui miracol care se împlineste. Și acum cred că era vorba de un miracol și mă bucur că l-am trăit și că sîmbul acea de porumbel și-a-năntat simplită asupra noastră.

Mă-a rămas de-amuzi pînă la ce-n noaptea de Anul Nou, cînd vedeți că-și așă, să poartă după mine, asemeni

Semne bune anul are, imi spun mereu înșirînd tremurînd după vîntul care cu care mi se pare pentru a nu știu cîta oară că totul s-a sfîrșit și mă amăgesc asemenea copiilor a ceea ce voci răgușite din gheamul casei noastre bătrînești, că astfel imi așez semnele sub care stau.

Și chiar încep să întrezăresc semnele bune crescînd prin înșirîși puterea mea de a mi le închipui, ca și cum o cheie magică le-ar deschide, să poarte cu ele și roade bune, sănătatea și viața lungă.

Ileana Mălăncioiu

Desen de MIHAI GEORGHE

Aș vrea să mai scriu

Între ceea ce este și-aș vrea să fie și la anul viitor voi numi soarele în primul rînd. Să fie soare ca să fie dimineață și noapte. Dimineața să văd țări, orașe, ape și munți, plante și animale, gize, pietre, oameni și pămînt. Noaptea să văd luna, luceafărul, carul mare și carul mic, steaua polară și ceva care trece necunoscut. Dimineața să văd culori și mișcare, să aud zgomote și să miroș florii. Noaptea să văd veșnicia și nemiscarea, să aud liniștea, să adorm. Dimineața să învîț și trăiesc. Noaptea să învîț să mor. Dimineața să învîț curajul și lupta. Noaptea să învîț odihna și frica. Dimineața să număr de la mine pînă la gize și noaptea să număr de la mine pînă la stele și să nu se schimbă nimic. Să fie soare ca să fie viață și să mai izbîndesc.

Între ceea ce este și-aș vrea să fie și la anul viitor voi numi munca în al doilea rînd. Să fie în fiecare zi ora a dimineața, o pagină albă și primul cuvînt. Să scriu pentru că nu se poate altfel. Există o floare albă și minunată care crește numai în seminția oamenilor. Să scriu pentru că există bine și rău, adevăr și minciună, clipă și eternitate. Pentru ceea ce există și se poate schimbă să scriu ca într-o luptă pe viață și moarte. Pentru ceea ce nu se poate schimba să scriu ca o durere țeșită din viață și intrată în moarte. Să scriu despre tot ce am pierdut că să pot să cîștig și despre tot ce am uitat ca să pot să înțeleg. Să scriu despre tot ce am suferit ca să pot să irt și despre tot ce am urît ca să pot să iubesc. Să fie muncă, să mi scriu și să mai izbîndesc.

Între ceea ce este și-aș vrea să fie și la anul viitor, voi numi iubirea în al treilea rînd. Să-mi fie la fel de dor de străbunica Maria, Despina, Cristina și Oltea îngropate în nord, sub păduri. Să-mi fie la fel de dor de străbunica Iosif, Matei, Ion și Avram îngropati în nord, sub păduri. Să-mi fie la fel de dor de bunica Maria și Bunica Sabina îngropate în nord, sub păduri. Să-mi fie la fel de dor de bunicii Gavril și Paul îngropati în nord, sub păduri. Să nu uit nici la anul viitor obșirga singelui meu, să-mi fie la fel de dor de morți ca de vii.

Și între ceea ce este și-aș vrea să fie și la anul viitor este pacea.

Și între ceea ce este și-aș vrea să fie și la anul viitor este sănătatea pentru toți oamenii pe care îi cunosc și pe care nu îi cunosc.

Sănziana Pop

Cu gîndul la colegi

În noaptea de Revelion, unii scriitori obișnuiesc să gîndească profund asupra lor: ce-au scris, cum au scris, ce șanse au de a intra în istoria literaturii și la ce capitol. Plăcerea mea e să mă gîndesc, în acest ceas de cumpănă, la colegi. De grija lor nu-mi priete masa, veselia și nevasta, o dușoie vecină cu lacrima mă cuprînde din călcie pînă în creștet. Ce-or fi făcînd ei acum, oare se vor simți bine sau măcar corespunzător, or fi avînd pine, sarmale și vin pe masă, vor fi mulțumiți de opera lor și de rotunjimea ei artistică?

Mai întii mă gîndesc, firește, la cei care au obținut în anul respectiv succese răsunătoare, la cei care au dăruit patrimoniului opere durabile. Dragii de ei, ce loc aparte ocupă cu toții în sufletul meu în acele clipe și ce fierbinte de emoție e gîndul meu pentru ei! Fiți voi mari și geniali, le zic, luați voi toate premiile, toate recompensele morale și materiale, împliniți-vă toate dorințele, pentru mine e suficient să vă știu pe voi fericiți și desăvîrșiți! Poate și eu doresc să ajung mare, dar nu asta e important, bine c-ati avut voi biruinți artistice, bine c-ati fost voi recitați în BPT, bine c-ati fost voi menționați săptămînal la „prezențe peste hotare”, pentru mine asta e de ajuns.

Evident, după ce epuizez (destul de repede) acest moment înșirînd total fetele, gîndul meu zboară ca o rînduneacă înzăzată către colegii care n-au avut succese, care au trecut printr-un an de eșecuri și im-pasuri. Desigur, am scris și eu în anul respectiv o carte proastă și o piesă proastă, dar de ce să mă amăgesc din cauza mea, cînd pot foarte bine să mă intrînez din cauza lor, dorîndu-le cit de mult ti tubese și stime. Abia bate gonul miezului de noapte, că e un pînă mina pe telefon și-i sun pe colegul Zet, care a scris o carte penibilă și pe care critica l-au ridiculizat, ca niște bestii ce sînt:

— Dragă, te pup și-ți dorasc toate cele bune și favorabile, un an la fel de bun ca și asta. Lasă, c-a fost bine, cartea e reușită, să știi, nu te lua după nenorociiții ăia... Tu să fii sănătos.

Pînă dimineața telefonez în dreapta și-n stînga, mîngîind cu o vorbă bună rînilor colegilor traumatizați de insuccese. Unii se emoționează într-atît de gestul meu, încît le simt glasul sugrămat.

— Dragă, îmi zici ei, ești un nobil și un drăguț. Îți mulțumesc.

Întotîi, dimineața mă întreb, cu adîncă plăcere a omului care și-a liniștit conștiința:

— Doamne, de unde mi-o fi venind mie dragostea asta pentru colegi?

Ion Băieșu

Laudă timpului

Cînd eram adolescent o superstiție mă refugia în camera mea: imi spuneam că Anul Nou timp neînțeles, să mă săsească în străie duminică, adică în sîntîrîni heraldice-esențiale, rezumative pentru cel care tocmai trecea și cu promisiuni de fericire pentru cel ce venea. Așa că, neobservat, o ștergeam de la masa unde se împleau paharele, în frisonantul moment cînd acele pendule aproape se suprapuneau pe cifra 12, de la miezul nopții și instalat lângă abajurul unei lămpi, începam să citesc... Lectura a fost întotdeauna liturgică mea de noapte și zi... Și astăzi, nu prea departe de mezzo del camin, cînd cîm jur alergă încoale și încoace pregătind festinul anului nou, mă surprînd cînd liniștit în colțul meu inaccesibil... un poem straniu al unui Prinț, Oscar Milosz... Poemul se intitulează H, și mă gîndesc ce enigmatică e această inițială, plină de neprevăzut ca poarta unui templu asiatic:

„Le jardin descend vers la mer. Jardin pauvre, jardin sans fleurs, jardin...”

Deodată sună telefonul. Mi se cere să scriu un poeză la propoz de Anul Nou... Ce să fi putut decît să laud Timpul? Poemul meu s-ar fi putut foarte bine intitula Muzică pentru cele patru anotimpuri. Am luat o foaie de hîrtie și am scris:

Primăvara este un anotimp fără inteligență ca și natura... Astele se umflă, culorile izbucnesc fără măsură ca dintr-un haos absurd. Anotimp al iubirii care se dăruiește primului vînt ce crapă coaja copacilor. Prin cerul înalt al Transilvaniei, sus, foarte sus, umbli Pavana plină de presimțiri... În piralele care se revarsă, pești cu ochi roșu își deschid gurile lacome. Singele își caută parcă alt drum către inimă: sînt acele bău, acele vise, acel dor...

Laudă Timpului!
Vara este echilibrul anului. Simt numai coloane albe și bolti. Se vorbește numai în limba latină. Se poartă numai toga roșie și albă ca-n școala atheniană a lui Rafael. Instrumentul preferat este orga. Fovismul primăverii e înlocuit cu măsura antică. Acum Cîlinus Maecenas scrie Tratatul despre pietrele prețioase în dialoguri. Sabia Timpului sînt nemiscată în amiază...

Laudă Timpului!
Toamna, într-o cafenea din port, Kavafis privește marea... Își aduce aminte de efebul cu privirea de safir — cum trec anii! cum trece timpul! Rămîn doar acești plopi să fumege ca niște luminări în amurg...

La noi toamnele seamănă atît de bine cu primăverile nordice! O aureolă îngîndurată le trece peste chip... Suave, botoceliene, se destramă la cea mai imperceptibilă atingere epidermatică și se duc în ceruri albe de albastre încît ating aurul...

Laudă Timpului!
Da iarna? Iarna este anotimpul pe care-l iubesc cel mai mult. E un anotimp cerebral. Zăpeziile, marile zăpezi purifică de patimile existențiale ale Toamnei, aștern pacea unei meditații și a unei vegheri prelungite. E o întoarcere în sine a tuturor lucrurilor. Muntele își trimite zăpeziile eterne pînă-n vîile noastre. Cred că filozofii se întorc acasă numai iarna... Aparent natura este sterilă. Dar în pustiiul de gheață, Marii Arhitecți ai Spiritului au și descălecat în Evul de aur...

Laudă Timpului!
Închinare

O iarnă înaltă vă urez tuturor, mai aproape de voi, mai fideli vouă înșivă! Lăsați ce nu-i al vostru să doarmă în troiene. Fiți egali cu voi în orice secundă a vieții! Și-n fiere zi cu zăpadă, nu uitați, puteți oricînd s-o luați de la început! Așa grăiesc...

Laudă Timpului!
Laudă Iernii!
Laudă timpului neînțeput!

Paul Emanuel

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMANIA

Redactor șef: Virgil Teodorescu
Redactori șefi adjuncți: Cezaia Baltag, Georgeta Horodnică, Fanus Neagu
Secreterul general de redacție: Constantin Totu

REDACȚIA: București Bd. Ana Ipătescu 15
Telefon: 11 51 54; 12 16 10
ADMINISTRAȚIA: Soseaua Kiseleff 10 tel. 18 33 89
ABONAMENTELE:
3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei
Tiparul executat la COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA ȘCINTEII”
Prezentarea grafică: Mircea Popescu
Paginator: Nicolae Ioa